3
452
8.hh. B. 29

Toveduto

V. E. 11

R. BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE V. E. II
18
44 B
29
ROMA
51
F
180

8.44.B.29

Digitized by Google

Digitized by Google

FRANCOFURTI
Impenſis Johannis Beyeri.
1655.

Digitized by Google

Digitized by Google

8.44.B.29

STATUS ET RITUS ECCLESIÆ GRÆCÆ,

Græcè deſcripti à

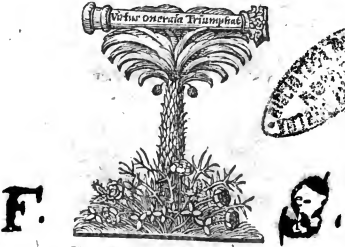
CHRISTOPHORO ANGELO, GRÆCO.

Latinè autem converſi

à

GEORGIO FHELAVIO, ECCLESIASTE DANTISCANO IN templo Parochiali.

Cum ejuſdem Annotatis, quibus & Græcorum, & Moſcovitarum Religio, vita, mores, & reliqua, clarius proponuntur & dilucidè explicantur.

FRANCOFURTI,

Sumptibus Joannis Beyeri, M. DC. LV.

MAGNIFICO, NOBILISSIMO, AMPLISSIMOQVE

SENATUI GEDANENSI SACRVM.

EPI-

EPISTOLA DEDICATORIA.

Generoſe, Magnifici, Nobiliſſimi, Ampliſſimique Domini,

PATRES PATRIÆ

ſubmiſſiſſimo obſervantiæ cultu venerandi.

PRÆSENS περὶ τῆς τῶν σήμερον εὑρισκομένων ἑλλήνων καταστάσεως ἐγχειρίδιον, ut Græca ſonat inſcriptio, ſive, Enchiridion de Statu hodiernorum Græcorum, quod Latina veſte ornatum jam nunc Vobis, PATRES colendi, exhibeo, Authorem habet Chriſtophorum Angelum, Græcum, Peloponneſo oriundum; Virũ eruditum, probum, piumque, qui ob religionẽ Chriſtianam plurima à Turcis perpeſſus, Patriæ tandem valedi- *Patria & Vita Authoris.*

)(3 cere

cere coactus, in Angliam Anno æræ Chriſtianæ M. DC. VIII. venit, ac in Cantabrigienſi Academia ſubſtitit. Exhibere ego poſſum tria diverſis temporibus, utpote Anno 1610. Ann. 1616. & 1617. à tribus præcipuis Angliæ tum florentiſſimis Collegiis ipſi tributa Teſtimonia, quibus de optima nota quibusvis bonarum mentium fautoribus promotoribusque commendatur. Vixit illis annis quoque in Anglia, qui jam Sanctorū Angelorum conſortio in cælis gaudet, (זצ״ל) Joannes Mochingerus, Vir de Eccleſia & Gymnaſio noſtro optimè meritus, & cum hoc Chriſtophoro Angelo, uti ſæpè mihi retulit, familiariſſimè eſt converſatus. qui etiam hunc à ſe editum libellum Græcum, modò intra Bibliothecculæ noſtræ carceres latentem, honoris & amoris ergò ei obtulit, exhibuitq;. Quod ab amico acceptum chartaceum munuſculum B. Mochingerus ſtudioſè ſemper conſervavit, nec manibus ſuis excidere unquā paſſus eſt, niſi quod illud Anno 1643. in Academiam Roſtochi-

Ejus cū Johanne Mochingero converſatio in Anglia.

Johan. Mochinge-

ſtochienſem mitteret, ut togâ Romana veſtitum iterum ad ſe rediret. Grata mihi tum literarũ cauſa ibidem commoranti hæc fuit demandata opera, & quidẽ vel ideò tanto gratior, quod à ferventiore ſtudio Græco, in quo (quod tamen pręfiſcini dixerim) ἑλληνικώτατ@ Theodorus Simonius tùm explicando, tùm ſermocinando, tum ſcribendo, (unde adhuc omnia colloquia Volckmariana Gręcè verſa & ipſius ſtylo correcta parata habeo, quæ prælũ ſubire poſſunt, modo Typotheta ſe offerat;) Gedani in Paternis ædib. me exercuerat, adhuc calerem; atq; hac ratione in eod. adamato, horis ſubſecivis pergere poſſem. Vertebã igitur per intervalla ſcriptũ hoc, & conversũ Gedanũ ad Dn. Mochingerũ remittebam; à quo tum hæ Reſponſorię, quas in frõtiſpicio expreſſi. Interim ego Roſtochii Theologię opã dare, donec conſilio nonnullorũ Clariſſ. Virorũ, & Parentũ voluntate, ad THORUNIENSE COLLOQUIUM diſceſſi. Dehinc vario per Boruſſiam, Germaniam, Galliam & Belgium itinere,

rus ἐργοδιώκτης verſionis.

nere, ſtudiorum cauſa peregrinatus, imminente Jubilæo in Patriam ſum reverſus. Reduci facto B. J. Mochingerus libellum hunc, quem jam diu ſepultum cogitabam, & Græcum & Latinum una cum pulviſculo, ut ita dicam, h. e. quemadmodum acceperat, reddere, & jubere, percurrerem illum denuo, & prælo, ſuis etiam ſumptibus fatigando, committerem. Parvi lubens, ut repetitâ operâ Latinum ad Græcum textum examinarem, verùm, ut in publicum illum jam ederem, modeſtè ſum deprecatus, & alii me id reſervaturum tempori dixi. in quo etiam Vir Humaniſſimus Amiciſſimusque lubens acquieſcebat.

Obitus B. Mochingeri. Intereajuſſu & imperio ſummi vitæ noſtræ Arbitri, Dei Opt. Max. ἀ πάνυ Johannes Mochingerus Anno 1652. d. 12. Octob. ſtyl. Gregor. febri emaciatus, ex hac mortalitate in perennantis vitæ Patriam conceſſit, relicto maximo luctu & ſui deſiderio apud omnes probos literatosque; præprimis autem apud me, qui, quē

olim,

olim expertus fueram fideliſſimum Præceptorem, & hactenus ſenſeram ſincerum amicum & Fautorem, jam in eo nactus & ſemper habiturus fuiſſem fidum in officio Eccleſiaſtico Collegam & συνεργάτην. Planè enim mihi illud de ipſo pollicebar (refero verba Viri Deſideratiſſimi, quæ ipſe aliquando in mellitiſſima Epiſtolâ ad me de me) converſationem illius per omnis vitæ meæ curſum longè mihi forè jucundiſſimam; ſicuti etiam vix quatuor diebus, antequam fatali morbo corriperetur, ad conſtantem amicitiam & crebram ἐπίσκεψιν me animabat, & mutuam promittebat. Atque utinam, quemadmodum ſincera; ita diuturnior fuiſſet illa Collegialis amicitia, nec decretoriâ falce tam citò interrupta! Aliud autem viſum fuit Supremo Numini, à quo omnia, quæ fiunt, ſive maxima, ſive medioxuma, ſive minima, benè fiunt, qui etiam ſynceros amicos interdum opinione celerius aufert, quò in ſolo Domino הָאָדוֹן fiduciam & ſpem figere diſcamus o-

mnem. Ut ut autẽ è vita abierit Mochingerus Beatiſſimus; non tamen abiit nec abibit unquam è pietate & memoriâ noſtrâ, qui eruditionem πολυμαθεστάτην τε καὶ πολυγλωττάτην, ardentem & hypocriſeos omnis expertem in Deum probitatẽ, fidem & ἀνυπόκριτον καὶ ἀνύπουλον erga proximũ charitatem, venerandam & à faſtu omni ſecretã in officio maturam gravitatem, in converſatione humanitatem & niveã innocuamq; affabilitatem, in vita liberalem & φιλαργυρίας ac αἰσχροκερδίας omnis inimicam Αὐτάρκειαν, aliasque Cedro digniſſimas plurimas virtutes ſuo loco laudamus, nobisq; ſtatuæ inſtar Mercurialis ad imitandũ proponimus; & quæ ipſe, dum in vivis eſſet, à nobis pręſtari voluit, jam etiam poſt obitũ ipſius, data cõmoda occaſione, exequimur. Editionem intelligo huius libelli. Ad quã quomodo in pręſens acceſſerim, paucis jam referam. Quadrienniũ tantũ non elapſum eſt, quod me, *Viri Magnifici & Nobiliſſimi, Eccleſiæ Nutritii Benigniſſimi*, poſtquã *Generoſus, Magni-*

Virtutes aliquæ Joh Mochingeri ſtrictim adumbrantur.

Occaſio publicati hujus libelli.

gnificus & Ampliſſimꝰ Dn. Adrianus von der Linde *Senior Proconſul* & p.t. *Senatus Præſes* laudatiſsimus, Dominus Patronus & Compater meus honoratiſsimus, ad Coronationē Regiā Cracoviæ celebrandā, Sereniſsimi & potentiſſ. Poloniæ & Sueciæ Principis, JOANNIS CASIMIRI &c. &c. &c. Regis ac Domini noſtri Clementiſs. ab urbe hac miſſus LEGATUS, me λειτουργίας ἕνεκα in itineris ſocietatem adſcitū, reducē, cum ſtudiis meis, in in medio veſtrū prolixè cōmendarat, Dei nutu in templo Mariano veſtrū juſſeritis eſſe Eccleſiaſtē. In quo loco, ꝓut auditorū & temporis ratio exegit varia, Deo, cui imortales gratias! laborib. noſtris clemēter benedicente, à me ꝑtractata ſunt argumenta ſacra.

Præterito āño è re Eccleſiæ, difficillima hac ætate ſ. ſenectute, columbæ, imò turturis inſtar gemētis eſſe judicavi, ſeptem Eccleſias Aſiaticas ex Apocalypſi Johannitana proponere; quo in labore, ut ſcitis, adhuc dum occupor. Hæc explicando & me & alios ſæpius invaſit ingens pro-

lubium cognoſcendi, quiſnam modernus illarum in Aſia eſſet ſtatus Eccleſiarum, quas ipſi Apoſtoli, gratioſè ipſis adſpirante Spiritu S. primas plantarunt; & ad quas ipſe Filius Dei Chriſtus Jeſus, ſeptem illas Epiſtolas præſentium & futurorum Eccleſiæ fatorum apocalypticas, per Apoſtolum Joannem conſignatas miſit, ad conſtantem obſervationem mandatorum divinorum, propoſito & præmio & pœna, incitans.

Atque hac præbitâ anſa, in memoriam voluntatis B. Mochingeri regreſſus ſum, & de edendo hoc libello cogitare cæpi. Depoſitum igitur Tractatum in manus ſumpſi, perluſtravi, ac, quod neceſſarium eſſe arbitrabar, appoſitis quibuſdam notis, illuſtravi.

Verſio hæc & Annotata quomodo adornata.

Quomodo autem, & in verſione, & annotatione verſatus ſim, illud jam porrò eſt inſinuandum.

Primò. In verſione Autoris & verba & mentem κατὰ πόδα, quod fidum Interpretem decet, ſum ſecutus; neque ullam vel ſcriptoris mentem mutan-

tan-

tandi, vel corrigendi vel aliqua reſecandi poteſtatem licentiamque mihi ſumpſi.

Secundò autem Notas aliquas addere putavi perneceſſarium. Illas igitur è præcipui Nominis Scriptoribus, qui hoc argumentum tractarunt (quorum hoc ſeculò perpauci ſanè ſunt, vel minimùm pauci à me, ſtudiosè quamvis inquiſiti, reperti, & vix numero totidem quot Thebarũ portæ aut divitis oſtia Nili.) elegi & ſelegi. Et quidem tales, quæ partim illa, quæ Autor noſter habet, potiſſimum mira aliqua nec *ubivis* trita, confirmarent; partim, quæ Autor extremo digito tetigit, uberius explicarent; partim, quę ad intelligentiam Religionis & conſuetudinis Græcæ facere videbantur, omnium oculis panderent.

Notas autem has, adductis plerumque ipſorum Autorum non ſolùm nominibus, ſed etiam verbis (niſi forte ea Germanica vel Gallica, quæ à me verſa, fuerunt,) conſcripſi; quod cogitarem, talia me jam con-

ſignare, quæ non tam ratione, quàm teſtimonio fulciri deberent; memor moniti Summi Viri, quo olim cum magnæ humanitatis nunquam non deprædicandæ teſtificatione ſæpè familiariter Amſtelodami uſi ſumus, *Ioannis Gerhardi Voſſii*, quod in *libro de Origine & Progreſſu Idololatriæ tertio cap.* 84. *pag.* 1184. his verbis reliquit: *Nempe hoc actũ Rhodigino* (illum enim in antecedentibus ideo reprehẽdit) *paſſim, ut, diſſimulatis Scriptoribus, unde ſua hauſiſſet, non alius quam ipſe teſtis laudaretur. Quaſi eadem ipſi habenda ſit fides, ac Athenæo, & aliis, quorum temporibus ſcripta extarent, unde iſta depromerentur. Si quis igitur dubitaret, poterat eos adire, quorum fide ſe niti Athenæus profiteretur. Et hic mos etiam fontes, unde quid hauſerint, diſſimulandi, ſummis aliquot viris ſeculo noſtro eſt perfamiliaris, vel ſi quos advocent teſtes, eos laudãt, qui deperierint, non appoſito illius nomine, qui ea apud illos olim legiſſet. Quaſi nefas ſit de fide ipſorum, qui ſic ſcribunt, dubitare: ac*

non

non ſæpè contingat, ut vel memoria eos fefellerit, vel corruptis ſint uſi codicibus, vel mentem ſcriptorum non ſatis ſint aſſecuti, ſive culpâ ſuapte, ſive vitioſos ſequẽdo interpretes. Memini me hoc in magno quodam viro culpare apud hominem doctiſſimum: ſed ab vitio iſthoc non planè alienũ. Reſpondit ille, nihil opus eſſe teſtib. antiquis: quia poſt ſeculum non minoris eſſet fides ejus futura, quem iſto nomine reprehenderẽ, quam Veterum, unde iſta deſumpſiſſet. Scio ſic judicare quoſdam μέγα πνέοντας: ſed boni iſti viri diſtinguere neſciunt inter ea, quæ ratione, quæque teſtimonio ſuffulta ſunt. Vbi ratione certandum, non multum refert, utrum Ariſtoteles eâ, an Cæſar Scaliger pugnet. Neque enim, quis dixerit, ſed quid dixerit, videndum. Itaque interdum hominis non jam ſummi dico, ſed penè è trivio, ſententiam præferimus veteris & claſſici ſcriptoris opinioni. Notum vetus illud, quandoq; & Olitorem verba loqui oportuna. At in iis, quæ ad actorum hiſtoriam pertinent, longè ſecus eſt comparatũ: ubi

ſem-

„ *ſemper diſpiciendum, quanta ſit fi-*
„ *des narrantis. Ea enim in geſtis vett. non ulterius ſe extendit, quàm adſtrui valeat ex antiquis: in cæteris dicta habenda pene pro indictis, &c.* Hactenus doctiſſimorum doctiſſimus Voſſius. His verbis Voſſianis inductus, nolui & ego per variationem verborum, Græcorum rituum explicationem meam facere, quæ debebatur illis, qui vel ipſi in Græcia fuerunt & oculis ſuis omnia uſurparunt, vel primi talia orbi literato explicarunt.

Tertiò nec illud ſicco pede hic eſt prætereundum, nos hic deſcribere ritus & mores Eccleſiæ *Græcæ*, non eoſdem examinare, nec pravas *Græcorum* opinationes omnes rationibus, ſanæquè religionis argumentis redarguere. Id enim alii tempori deſtinamus, vel etiam aliis Eruditioribus ſponte cedimus offerimusque. Et obſervandum, mores nos nõ fingere, ſed ſcribere, quales apud viros Doctos, *Græ*carumque rerum peritos leguntur. Si quis enim noſtra

vel

vel augere vel relationibus novis ex ipſa *Græcia* recenter allatis quarum non potuimus fieri compotes, velit illuſtrare, imò corrigere, tantùm abeſt, ut illi ſuccenſeamus, ut quoſvis potius ad hoc invitemus, & pro eo grates ſpondeamus.

Facerem hic Antiloquii finem, niſi duo adhuc præſtanda mihi incumbere ſentirem. Alterum eſt, ut doceam quid de *Græcorum* vel cum hodierna Romana, vel cum Calviniana Eccleſia conſenſu ſentiendum ſit? Alterum, ut miſeriam modernæ Eccleſiæ *Græcæ* levi penicillo adumbrem. Quod ad *Græcæ* cum Romana Papali Eccleſia conſenſum attinet, tuetur illum *Hugo Grotius in Diſcuſſione Rivetiani Apologetici pag. 10.* his verbis: *Latinos cum Græcis facilè poſſe conciliari oſtendunt partim acta Synodi Florentinæ, partim quæ in Ruſſia, Polonia & Lithvania re ipſa conſpiciuntur.* Sumenda eſt autem Eccleſia *Græca*, non qualem ex ſuo capite Cyrillus nuper inductus pretio confixerat, ſed qualis eſt (Q: An Græca cū Romana Eccleſia conſentiat vel facilè poſſit conciliari?)

reve-

revera, qualem nobis exhibent ſcripta Jeremiæ, & decreta nuper facta Patriarcha Parthenio cætui præſidente. Videbis ſacramenta eadem, & dogmata convenientia, *ita ut poſt factum ſchiſma Archiepiſcopus Theſſalonicenſis non falſo Adriano Papa Romano ſcripſerit, fidem utrobique eſſe eandem.* Hæc Hugo Grotius. Verùm obſtat huic ſententiæ Grotianæ

I. Sententia Græcorum de Proceſsione Spiritus S. à ſolo Patre. Hugo quidem Grotius erroris huius gravitatem, nec non & ipſam hac in parte cum Latinis diſcrepantiam elevare videtur, dum in *Animadverſionibus in Rivetum pag. 7. art. 2.* ita loquitur: *Planè aſſentior Viris eruditis tam Latina, quàm Græca Eccleſia hac de re, hoc quidem tempore inter Latinos & Græcos eſſe vocabulorum certamen, quod* ipſum multaque alia huius generis ut ceſſent, faxit per illum Patris & ſuum Spiritum Chriſtus. Et in *diſcuſſione Rivetiani Apologetici pag. 10.* ita fatur: *Vnum eſt dogma,*

De Proceſſione Spiritus S. quid Græca Eccleſia hodie ſentiat?

in:

in quo inter Latinam & Græcam Eccleſiam videtur eſſe diſſenſus, de proceſsione Spiritus ſancti. Sed ſi Arcudium & alios audimus, pax & hic repertu haud difficilis. Nam nec Græci peccant, quo cum Scripturis & Conciliis univerſalibus Patribusque multis Spiritum ſanctum ex Patre ajunt procedere, nec damnare debent Græci id, quod Latini addunt, ex filio aut per filium, cum id ſenſum recipiat commodum & talem, quem Græci ipſi agnoſcunt, qui in hac controverſia non alio tendunt, quam ut Pater agnoſcatur fons totius Deitatis. Hæc quidem d.l. Grotius. Verùm qui errorem hunc paulo accuratius ad trutinam Sacræ Scripturæ examinat, nec de conſenſu Græcæ Eccleſiæ cum Latinâ vana ſibi ſomnia fingit, aliud certè fatebitur. Nam non ſolùm ante XXXVI. & quod excurrit, annos Metrophanes (Eſt autem Metrophanes Patriarcha Alexandriæ, ſicut Theophanes Hieroſolymæ) habuit Orationem, & defendit Proceſsionem à ſolo Patre, à filio negavit & refutavit.

vit; ſed etiam adhuc recenter, Anno 1642. Menſe Majo, à Patriarcha Parthenio habita ſecunda Synodus *Græca*, contra Calviniana dogmata ab anteceſſore Patriarcha Conſtantinopolitano Cyrillo Lucari defenſa, & falſo Orientalium & *Græcæ* Eccleſiæ tributa §. α. ita loquitur: Ille ſcilicet Cyrillus Lucaris, τὴν ἀίδιον καὶ ὑπαρκτικὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος πρόοδον ἐκ Πατρὸς καὶ υἱοῦ ὑποτίθησι, παρὰ γνώμην τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. h. e. *Cyrillus Lucaris ſtatuit æternum & ſubſtantialem proceſſum Spiritus ſancti ex Patre & Filio contra ſententiam univerſalis* [Græcæ] *Eccleſiæ.* Vide etiam Leonem Alatiũ de libris *Græcorum* in Pentecoſtario p. 277. ſeq. Et de Moſcovitis *Neugebaurius in Moſcovia* cap. 12. pag. 84. 85. *In articulo de Spiritu S. tertiâ Divinitatis perſonâ, à noſtris Eccleſiis ſic diſſentiunt, ut eum à ſolo Patre per filium procedere, perinde atque Græci aſſerant.*

Et non vanus eſt in eo *Cornelius à Lapide*, dum cum magnis etiam noſtris

ſtris Theologis exiſtimat, *Commentario in caput I. Eccleſiaſtici pag. 53.* ob hunc ipſum de Proceſſione Spiritus S. errorem, in ipſo Spiritus S. Feſto, puta Pentecoſte, captâ à Mahomete Turcarum Imperatore Conſtantinopoli, everſum eſſe imperium Græcorum Anno Domini 1453. Verba eius ita habent: Maluerunt Græci cum Latinis de Spiritu ſancto otioſis falſisque diſceptare verbis, quã ſeriis contra barbaros decernere armis. Itaque juſto Dei judicio ejuſdem Spiritus ſancti feſto illa acceperunt vulnera, quæ eorum Dominis extrema fuerunt funera; ut ſicuti Conſtantinus primus ante mille annos, natus S. Helena, religione Catholica, & in Rom. Pontificem obſervantia eximius, conditor Conſtantinopolis, Novæ Romæ dictæ, maximopere elatus extitit; ſic Drogates Conſtantinus alter, Helena etiam natus, ſed religionis Catholicæ deſertor, & Pontificis Romani inimicus, Conſtantinopoli amiſsâ, fuerit extremus, inglorius & infamis in omne

Ob hũc errorẽ Conſtantinopolis in ipſo feſto Spiritus S. capta.

mne ævum. Hæc Cornelius à Lapide; qui tamen quod ὁδοῦ πάρεργον hic annoto, quod *Græcis* neglectum obſervantiæ in Romanum Pontificem objiciat, nō habet; ſed accuſandi potius ſunt Romani Pontifices & Latini, quod, etiam toties invitati, laboranti Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſuppetias nullas tulerint. *Hiſtoria* enim *Politica Conſtantinopoleos*, quā *Martinus Cruſius* latinam fecit, eius *Turco-Græciæ libro I.* reperiunda, refert, Anno circiter 1418. ipſum Manuelē Imperatorē Conſtātinopolitanū, Chriſtianæ pietati deditiſsimū, nave conſcensâ in Italiam perveniſſe: deq; ſubſidio magnopere ſollicitaſſe: quod quidē Pontifex, & cæteri Proceres ei promiſerunt, ſed nō prꝰſtitere. Cauſa prætextui quæſita hæc erat, Manuelē die quodā feſto, venerationem imaginis crucifixi Chriſti, in dextera manica Chorepiſcopi intextæ recuſaſſe. Unde cauſa Pontifex arrepta, Italis omnib. ſcripſit: quicunq; Imperatori Græco, qui noluiſſet imaginē Chriſti adorare, auxilium ferret: eū à ſacrorum

Romana Eccleſia reprehenſibilis quod Cōſtantinopolitanæ nullas ſuppetias tulerit.

rum cōmunione, ſine venia excluſum iri. Quibus ille auditis, qui magna ſpe paſtus fuerat: ab eis diſceſsit, Venetiasq; cucurrit. Sed nec ibi quicquam eorũ impetravit, ob quæ venerat, quę neceſsitate compulſus petiverat pientiſsimus Imperator. Ita ſcilicet obtentu unici cõmiſſi neglectus venerationis imaginis in manica Chorepiſcopi intextæ, tot centena millia vivarum Dei imaginũ, ꝓ quibus ipſe Chriſtus crucifixus eſt, à Romano Põtifice & Paſtore ſunt neglecta, & abominandæ idolomaniæ Turcicę proſtituta ac expoſita! Sed revertamur ad ꝓpoſitũ.

II. Secundò, irreconciliabilis *Græcę* Eccleſiæ cum Romana diſſenſus patet quoq; ex collatione aliorum Dogmatum. *Græci* enim Papæ primatũ, & ſupremã juriſdictionem in Eccleſiaſticis in totum abominantur; & tria potiſsimum in Papa Romano ſibi exoſa eſſe dicunt

1. Superbiam in ſuprematu ſuper cæteras Eccleſias.
2. Tyrannidem in oppreſsione & perſecutione diſſentientium.

3. Ar-

3. Arrogantiam in ſumpta diſpenſatione in legibus Decalogi.

Ad orationes planè neceſſarium eſſe judicant, ut quis intelligat preces, quas fundit, adeoque linguâ ignota prolatas preces nihili æſtimãt. De Pater noſter, ut dicitur, ſive Roſario, ubi ad numerum preces recitantur, idem judicant, quod de Ethnicorum Orationibus, aut battalogiâ, quam etiam ipſe Chriſtus in Evangelio interdixit. De aqua luſtrali dicunt, ſibi non poſſe perſuaderi, Diabolum illa perterrefieri, aut vim purgatricem peccati illi ineſſe. Stultitiam opinantur dicere, Romanam Eccleſiam errare non poſſe, ajuntq; longe melius illam tempus potuiſſe impendiſſe, ſi id operam dediſſet, ne erraſſet, quam quod tanta contentione voluerit probare, ſe errare non poſſe. De Scriptura Sacra hanc veram tenent ſententiam, omnia in illa contineri, quæ ad ſalutem ſcitu ſunt neceſſaria; quamvis nihilo ſecius veteres conſuetudines Eccleſiæ, & Antiquitatis magnifaciant.

Pur-

Purgatorium præterea non admittunt, nec bonorum operum merita aſſerunt. quo de latius in Annotatis infra; quæ vide; & ſimul confer Edvini Santis Relationem de Religione pag. 571. ſeq.

E quibus omnibus hactenus allatis, ut à pluribus ex Leonis Alatii de libris Græcorum &c. huc afferendis jam ſuperſedeam, Sole meridiano clarius effulget, quid de *Græcorum* conſenſu cum Pontificiis vel ſtatuendum vel ſperandum, quem Grotius adeò facilem finxit pinxitque.

Ad Reformatos ſive Calvinianos, quos jam accedimus, quod ſpectat, laborarunt quidem in conſenſu Reformatorum cum *Græcis* demonſtrando non pauci valde ſtrenuè. Eò directa eſt Confeſſio illa Cyrilli Lucaris Patriarchæ Conſtantinopolitani, quam vocat *Confeſſionem Orientalem Chriſtianæ fidei ſive Græcæ Eccleſiæ*, ut verba illius Confeſſionis ſonant. Eo Genevenſium ſedulitas collineavit, qui hanc Confeſſionem primi ediderunt, & longè lateq; diſ-

An Græca Eccleſia cũ Calviniana conſentiat?

ſeminarunt. Eo etiam tendit Appendix Diſſertationis octavæ Cl. Viri *Iohannis Henrici Hottingeri in Analectis Hiſtorico Theologicis*, qui pag. 550. & 551. expreſsè ſcribit. ex Confeſſione illa ἐπιμέτρῳ, hoc eſt, conſenſu Antiquitatis à ſe illuſtrata, jam conſtare, *qua doctrina Cyrillo vivo, qui hanc confeſsionem amicorum rogatu conſcripſit, in Eccleſiis Græcis fuerit recepta.* Quamvis autem ærumnis & malis dicti Cyrilli Lucaris, quas Hottingerus l. c. fusè recenſet, minimè omnium inſultemus, ſed potius intimo affectu condoleamus; Quamvis etiam Confeſſionem illam Cyrilli Lucaris Patriarchæ Conſtantinopolitani genuinum fœtum eſſe pernegare nolimus, ſicuti non pauci de eo dubitarunt, cum primo Confeſſionem Latinè tantum editam, nullius præterquam Cyrilli nomine adſcripto conſpicerent, & tam ingentem in religione mutationem, cujus nullus antea rumor ad aures ſuas perveniſſet, illic in momen-

Cyrilli Lucaris Confeſſio an ſit Confeſſio Orientalis Eccleſiæ?

mento accidiſſe incredibile prorſus ipſis videretur: Confeſsionem tamen illam Cyrilli, eſſe Confeſsionem totius Orientalis Eccleſiæ, nullo modo quenquam verè demonſtrare poſſe cenſemus. Neque enim Cl. Hottingerus nobis perſuadebit, ex eo argumento, quod Cyrillus ita ſenſerit, illico ſequi, Confeſsionem illam docere, *qualis doctrina in Eccleſiis Græcis Cyrillo vivo fuerit recepta*; niſi ſe eadem illationis vi velit conſtringi, ut dicat, Confeſsionem ſive ſententiam ſcripto editam à Moſe Amyraldo Profeſſore Theologo Salmuſienſi diſertiſsimo, de Prædeſtinatione, docere, qualis doctrina in Eccleſiis Reformatis, vel etiam minimùm Gallicis, vivo Amyraldo fuerit recepta. cum tamen non tantùm Batavi; ſed & Galli magno numero Amyraldo contradixerint, & adhuc contradicant. Novi Amyraldum non eſſe Patriarcham Gallorum, quemadmodum Cyrillus fuit Patriarcha Cõſtantinopolitanus, nihilominus Syllo-

giſtico robori ſuus conſtat nervus: Non enim ſequitur, Patriarcha Conſtantinopolitanus peculiarem aliquã plauſibilem habet ſententiam vel confeſſionem, ideò illius quoque eſt tota Eccleſia Orientalis. Oportet namque, ut Patriarcha prius eandem toti Eccleſiæ perſuaſerit, vel talem confeſſionem publicè ubique ſine cõtradictione introduxerit. id quod de Cyrillo probari poterit nunquam. Opponimus autem Viro doctiſſimo 1. geminam illam Eccleſiarum Orientalium Synodalem Cenſuram adverſus illam Confeſſionem promulgatam; primam quidem anno M. DC. XXXIX. ſub Cyrillo Berrhœenſi, Cyrilli Lucaris qui confeſſionem ſcripſit, in Patriarchatu Conſtantinopolitano ſucceſſore: ſecundam verò anno M. DC. XLII. ſub Parthenio, Patriarcha itidem Conſtantinopolitano; utramque multis Patriarcharum, Epiſcoporum & Sacerdotum ſubſignationibus munitam. uti publica harum Cenſurarum editio omnia hæc oſtendit. 2. oppo-

nimus

nimus Autoritatem H. Grotii, qui expreſsè loco ſupra citato ait: *Sumenda eſt autem Eccleſia, non qualem ex ſuo capite Cyrillus nuper inductus pretio confinxerat, ſed qualis revera eſt.*

3. Tertiò opponimus illi unicum articulum Confeſſionis illius Cyrillianæ, & Relationem Edvini Santis Equitis Anglicani doctiſſimi, de Græca Eccleſia, ut illa concilict. Confeſſio hæc Cyrilli, quæ debet eſſe Eccleſiæ Orientalis Græcæ confeſſio, cap. 3. de Prædeſtinatione ita ait: *Deus, antequam mundus fieret, jam reprobavit, quos reprobavit. Reprobationis autem hujus, ſi quis abſolutum ejus jus & dominationem reſpexerit, inveniet extra controverſiæ aleam poſitam cauſam eſſe Dei voluntatem, ſi quis autem jus ordinatum reſpexerit, inveniet juſtitiam Dei eſſe cauſam.* Jam conferamus cum hac Confeſſione verba *Edvini Santis*, Reformati, uti apparet, & mihi relatum eſt, ſed moderatioris hominis, quæ è Relatione illa de Religione ex

Germanico in Latinum à me fideliter tranſlata ita ſonant: *Longè autem alius ſententiæ ſunt Græci quam Proteſtantes (intelligit Calvinianos) in illo articulo, Deum ſcilicet optimum Maximum, (uti aliqui ſtatuunt) maximam partem hominum, ex abſoluto decreto, æternùm reprobaſſe & damnaſſe. Statuunt enim illi ex adverſo potius, eſſe hanc ſententiam abominandam & horrendam blaſphemiam, divinæ naturæ è diametro repugnantem. Qua fini, quemadmodum ſum edoctus, non nemo ipſorum Epiſcoporum hanc doctrinam publicè refutavit, & librum Genevenſibus tranſmiſit, utpote quibus hæc doctrina originem ſuam debet.* Hæc modo laudatus Autor. Jam dicat nobis Hottingerus, quomodo Confeſſio Cyrilli doceat, quæ doctrina in Eccleſia Græca tum fuerit recepta. Plura jam non addo, niſi illa pauca, quæ Excellentiſsmus Dn. J. Conr. Danhavverus ſuper hoc themate nuper à nobis per literas conſultus, epiſtola humaniſſima & eruditiſſima nudius

Græcorum ſententiâ, de Reformatorum Prædeſtinatione.

ter-

tertius inſinuata, quamvis inſtituti noſtri non conſcius at opportune dũ in mittenda hac Francofurtum Epiſtola occupamur, reſcripſit, & ita ſonant: *De Cyrilli Lucaris confeſsione quid ſentiam in Ariſtotele Redivivo, Dialogo ſecundo declaravi. Plenius aliquid de iſta re legas licet apud Leonẽ Allatiũ Græcũ à me in nominato Ariſtotele redivivo allegatum.* Ad quos libros & ego, quia nec Allatium de hac ipſa Confeſſione nec propter diſtantiam loci Ariſtotelem redivivum D. Danhavveri adhuc mihi videre licuit, Lectores meos volo remiſſos.

Colophonem præfationi imponã, ubi tantùm adhuc quædã de miſeria hodiernorũ Græcorũ delibavero. Illud a. apud omnes rerũ Turcicarum Græcarũq; gnaros in confeſſo eſt, ab eo tempore, quo Imperio Cõſtantinopolitano potiti ſunt Turcæ, magis magisq;, majore ſemper incremẽto, preſſos eſſe Grecos à Turcis, ita ut etiamnũ q̃ vehementiſsimè erga illos ſæviant. Cõcedit ipſis quidẽ Turcicus Imperator habitationem ſub ipſius

imperio, quin etiam, quia ipſos Mahometanos numero ſuperant, Templa. Verùm etiam hic maximam experiri coguntur miſeriam, quemadmodum *Leo Allatius libro* ſuo *ad Ioannem Morinum de recentiorum Græcorum templis* eam oſtendit, ita inter alia ſcribens: Mirum ait, eſt, in tanto divini cultus contemptu, & Turcarum in templa iniquiſſima immanitate, qui lege ſcripta, graviſſimis etiam pænis impoſitis, prohibent, nullam impoſterum de novo divinam domum extruendam, nec vetuſtate collapſam, ac dirutam, abſque Gubernatoris decreto, reſarciendam, tantam adhuc ſupereſſe templorum multitudinem, in quibus Græci effuſis precibus ſibi Deum reddunt propitium: quandoquidem pii illi homines, ingenti pecuniarum profuſione, pervicaces animos ſibi conciliantes, id ab judicibus, nolentibus etiam legibus, extorquent, ut nutantes jam & collabentes reparent; ſæpè quoque ſolum, quaſi illud jam alterius Eccleſiæ dirutæ eſſet, ad

Quæ Græci à Turcis patiantur circa templa.

quam

quam ipſis libuerit menſuram, ad novam ſtructuram commercantur; ſicque pietatem continuant, cultusque divinus perennis ſuppetit. Hæc Allatius.

Et quemadmodum templis fruſtrantur: ita campanarum ſono populum ad ſacra convocare ipſis interdictum eſt. Ita enim iterum Allatius: Direpto Imperii capite Bizantio, ditioneq; reliqua *Græcorum* à Turcis occupatâ, campanarum uſus in urbibus, in quibus ipſi degunt, intermiſſus eſt: ne per aërem palantes animos timor incuſſus, quiete, qua fruuntur, expoliet; Ita fanatici illi homines, ex ethnicorum gentiliumque nugamentis de animabus philoſophantur. Quare Sacerdotes Græci ligneo inſtrumento ad Græcos in Eccleſiam convocandos utuntur, id eſt, lignum binarum decempedarum longitudine, duorum digitorum craſſitudine, latitudine quatuor, quàm optimè dedolatum, non fiſſum, aut rimoſum, quod manu ſiniſtra medium tenens Sacerdos,

Campanarũ uſus Græcis interdictus.

 vel.

vel alius, dextra malleo ex eodem ligno, curſim hinc inde transcurrens modo in unam partem, modo in alteram prope vel eminus ab ipſa ſiniſtra ita lignum diverberat, ut ictum nunc plenum, nunc gravem, nunc acutum, nunc crebrum, nunc extenſum edens, perfecta Muſices ſcientia quam ſuaviſsimè moduletur: & hoc σημαντήριον nuncupatur, magisque proprio nomine χειροσήμαντρον, quod manibus teneatur, iisque pulſetur, ad differentiam alterius magni, quod μέγα σήμαντρον dicitur, ex eodem ligno & in turribus ſive campanariis catenis ferreis ſuis extremitatibus appenditur. Illud eſt inſigni magnitudine ut quandoque ſex palmos latitudo, unum craſsitudo, triginta longitudo exæquet, malleoque pro magnitudine ſementarii pulſetur. pag. 103. *idem*: In fornice templi ex una parte eſt ferrum appenſum extenſum in laminas, ego dixerim chartam ferream, & malleus item ferreus. Eo λαοσυνάκτης, populi convocator, verberat lami-

Ligneo inſtrumento Græci vice campanæ populum convocant.

mi-

minam, ut, quibus id onus incumbit, templum petant, munusque in divinis laudibus obeant ſuum. Et Monachi quidem tribus ſignis. Dei turba autem in civitatibus, uno tantum ſigno, eoque magno ad divinas laudes advocantur. Ex ære vel metallo campanæ in *Græcia* rariſsimæ ſunt, niſi oppidum illud, in quo Chriſtiani habitant, à Turcarum commercio quàm longiſsimè abſit. tunc enim campanæ uſus non denegatur. Videmus igitur *Græcos* etiam maximam partem campanis deſtitui, in quo ruricolis noſtris longè ſunt inferiores.

Sed nec hæc adhuc poſtrema fundi Græcorum eſt calamitas. Intra ſe enim (quemadmodum iterum iterumque laudatus Eques *Edvin Santes in Relatione de Religione cap. 42. pag. 583.* eos depingit,) ſentiunt, famem animæ, externè autem in extremis tenebris vitam agunt deſtituti fidelibus Concionatoribus & Paſtoribus, aliisquè tali- Græcorũ Chriſtianorum extrema miſeria.

bus ſubſidiis. Aures ipſorum nihil audiunt, niſi abominandas execrationes, & thraſonica verba contra Dominum Chriſtum, obſcæna dicteria, & ſarcaſticam illuſionem ſuæ religionis, qua irrident & exagitant ipſorum ſpem & fiduciam, quam habent in die illa extremâ Pantocriticâ liberatrice ab omni malo per judicē Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum; tolerare neceſſe habent violentiam in propria ſua corpora, damna bonorum, raptus & orbitates liberorum, non ſolùm quà corpus, ſed etiam quà animam, dum tributi loco per vim ipſis eripiuntur, &, quod vel ſilices duriſsimaque ſaxa permovere poteſt, Turcici Imperatoris mancipia redduntur. Ærarium ſuum Turcicus Imperator opibus, Chriſtianorum ſudore & labore partis, replet, corpora ipſorum continuis & concatenatis difficillimis laboribus ita enervat & emaciat, ut tandem concidant. Inſuper vice vectigalium & tributorum animas ſuorum coguntur pendere, dum

cha-

charisſimi ipſorum liberi à matrum mammillis abſtrahuntur & in execrandâ Mahometica idololatriâ enutriuntur; ac ad hanc impietatem docti formatique, proprios Parentes, à quibus in hanc lucem editi ſunt, ſæpè interficere, eamque Religionem, in qua nati, & per ſacrum baptiſma renati, quæque unicè ſalvifica eſt, quantum poſſunt, perſequi coguntur. Hæc eſt demum ſumma Græcorum Chriſtianorum miſeria. Quã quoties Vir pius Edvin Santes conſiderat, toties altiſsimè cor ſuum penetrare ait, ut non poſsit non coram totius mundi judice, & Salvatore noſtro Jeſu Chriſto, humillimâ proſtratione orando contendere, quò oculos ſuæ benignitatis & miſericordiæ in illorum calamitatem intendat, oppreſſos erigat, & oppreſſores humiliet. Hæc, hæc, *Viri Magnifici & Ampliſsimi* Græcæ Eccleſiæ miſerrima eſt conditio, pro qua ut & nos precibus & gemitibus intercedamus, jubet certè non ſolùm communis naturæ; ſed & pe-

culiaris Chriſtianæ fidei conſanguinitas. Edidit ante annos aliquot Simon Starovolſcius, Nobilis Polonus, ad Principes Chriſtianos de Pace inter ſe componenda, Bello Turcis inferendo, ſubjugatisque tot Chriſtianorum regnis & provinciis, veræ pietatis amore, in priſtinam libertatem aſſerendis, PROTREPTICON, illudque Sereniſſimo ac Potentiſſimo JOANNI CASIMIRO &c. &c. &c. Regi ac Domino noſtro clementiſsimo inſcripſit. Optandum ſanè profectò, ſi quid vota valerent, eſſet, ut ANGELUM PACIS ad PRINCIPES CHRISTIANOS ab Eloquentiſsimo Doctiſsimoq; Nicolao Cauſino jam pridem emiſſum, omnes Reges Principesque Chriſtiani tandem aliquando admitterent, audirentque ac odiis, barbarisque, & Chriſtiano nomine indigniſsimis mutuis infeſtationibus ſepoſitis, omnes junctis armis

Starovolſcii Protrepticon.

Angelus Pacis Nic. Cauſinum.

Digitized by Google

mis tot millenis à Turcica Tyrannide oppreſſis Chriſtianis ſubvenirent!
Sed ego hic jam claſſicum canere mihi non propoſui. Protrepticon autem volo eſſe (& voveo, ut ſit) hunc de ſtatu & moribus Græcorum libellum omnibus piis mentibus, ut ſæpiſſimè pro hac διασπορᾷ, pro his reliquiis ſub Turcico jugo, diu noctuque ſuſpirantibus, pro his Eccleſiis, quas Sancti Apoſtoli tot Epiſtolis, quales ad *Galathas*, ad Corinthios, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Theſſalonicenſes &c. inſtruxerunt & informarunt, ac tam ſeriis nubesque ipſas penetrantibus gemitibus, ſummo Sacerdoti & Eccleſiæ Paſtori JESU CHRISTO commendarunt, & ipſi ardentiſsimas preces fundant.

Vobis autem, *Viri Magnifici, Nobiliſsimi & Ampliſsimi, Patres Patriæ venerandi*, hoc quicquid eſt opellæ volui dedicare. Primò quidem, quod, ſicuti, tanquam Pru- Cauſæ hujus Dedicationis.

den-

dentiſſimi Reipublicæ Gedanenſis Rectores, omnium in mundo Rerũpublicarum formas & hiſtorias rerum memorabilium, etiam in Turcicis regionibus, bello & pace geſtarum, animo veſtro continetis & circumfertis: ita quoque tanquam Eccleſiæ Jeſu Chriſti civibus imò nutritiis hanc Religionis ac rituum Græcorum in Turcicis regnis deſcriptionem minimè omnium ingratam futuram judicaverim. Secundò, quò eſſet & apud alios & poſteros publicum teſtimonium veſtrarum de propagando Eccleſiæ bono curarum & ſollicitudinum; ut præprimis de precum veſtrarum frequentia etiam pro illis Eccleſiis Græcis nullus dubitem. Tertiò, ut eſſet τεκμήειον gratitudinis meæ pro cunctis, quibus me uſque & uſque dignamini afficere beneficiis, & ad continuandam hanc benevolentiam ὁρμητήειον ſive ſuſcitabulum. Admittite igitur, Patres PATRIÆ Venerandi,

exi-

exiguum hoc munuſculum, quod à Vobis precium accipiet, ſi Vobis haud prorſus improbatum fuerit; & porrò prono affectu me complecti non dedignamini. DEUS autem ille Deorum, Pater miſericordiæ & fons omnis bonitatis miſereatur tandem miſerorum Græcorum, compeſcat furorem Tyrannorum, in agnitâ fide & ſalutari agnitione Filii ſui JESU CHRISTI, Chriſticolas conſervet, ab irrepentibus erroribus purget, & duplicatis jam pridem lateribus, liberatorem aliquem mittat vel Moſen vel Joſuam vel ἀρχιλυτρωτὴν Dominum & Judicem vivorum & mortuorum, qui & illos & nos alarum ſuarum patrocinio protegat, vel ab omni malo liberatos in cæleſte ſuum regnum ſuſcipiat! Cujus curæ & protectioni Vos omnes, *Viri Magnifici & Eminentiſſimi*, cum tota Republica & ejuſdem

regi-

regimine trado commendoque. Dabam GEDANI, Anno M. DC. LV. die XXVII. Februarii.

Magnific: Ampliſs: Nobilis:q; Dignitatum

Veſtrarum

Studioſiſſimus cultor

GEORGIUS FHELAU, in Æde B. Virginis Eccleſiaſtes.

JUDI-

Judicium
De
HOC LIBRO.

I. *Virorum aliquot in Angliæ Cantabrigienſi*
Vniverſitate & meritis & Eruditione Præclariſsimorum.

Laudem jure meretur libelli præſentis autor, Chriſtophorus Angelus, non ſolùm ob pietatem in omni vita relucentem, ſed etiam ob laborem protrahendis in medium moribusque ritibusq; Græcorum impenſum. Quæ ut & in aliorum, qui fortè in autorem ipſum nunquam incident, veniant notitiam conſcientiamq;, Diatribam hanc publicis typis exſcribendam eſſe judico. Tri. Richardſonus. Idem & ego Cenſeo.

Sam. Collinus.

Libelli hujuſce editionem plurimorum cum fruge & utilitate fore conjunctam, omninò exiſtimo.

Andreas Dunes.

II. *Viri*

II. *Viri Admodum Reverendi & Excellentiſſimi*

DN. JOHANNIS MOCHINGERI p. m. Dantiſcani Paſtoris Catharinæi & Gymnaſii Oratoris meritiſſimi celeberrimique. quod quia in brevi Epiſtólio, ad Autorem verſionis, Roſtochii tùm literis operam navantem, perſcriptò, continetur; conſultum viſum eſt illud hìc exprimere. Ita autem Beatus Johannes Mochingerus.

S. *Audit charus Pater Tuus, mi* FEHLAVI, *iterum atque iterum, quæ mea de te ſit exiſtimatio. Qua re ipſum video mirificè recreari, & valde ea propter lætor. Mereris ſcilicet, ut te optimo nunquam non ornem teſtimonio. Grata fuit admodum promptitudo tua, quã in verſione ſcripti Græcanici, hujusque*

que acceleratâ miſſione declaraſti. Græcis quibuſdam præſentibus pagellæ iſtæ ita abblandiebantur, ut dicerent, ſe, præ iis, auri aliqua parte carere velle. Sed ego ære incomparabile opuſculum retinui. De conſulta Tua in Vrbe Roſtochienſi mora, & tandem aliquando ſuſcipienda ad Belgas profectione, Parenti Tuo heri meam aperui mentem: quæ placere videbatur. Pendens autem ex ejus imperio, nutuque cæleſti, nunquam errabis. Ego te manentem iterque facientem perſeveranter meis votis proſequar. Scripſi modò ad Cl. Tzcherningium, ut te præſentem, meo loco, amet. Ex quo, ſis, colliges mei in te animi propenſi affectum. Vale. Dabam Gedani. Anno 1644. die 11. Iunii.

IN-

INDEX CAPITUM.

1. De conſtitutione hodiernorum *Græcorum.* p. 7.
2. De Cenſu. p. 9.
3. De Puerorum decimatione. p. 12.
4. De Quadrageſima Paſchali. p. 14.
5. De ſecunda Quadrageſima Nativitatis Chriſti. p. 17.
6. De tertia Quadrageſima Petri & Pauli. pag. 18.
7. De quarta Quadrageſima Deiparæ. ibid
8. De Differentia trium jejuniorum. p. 19.
9. De modo exordiendi jejunium magnæ Quadrageſimæ. p. 20.
10. De Dominica nona ante Paſcha. p. 21.
11. De Dominica octava ante Paſcha. p. 23.
12. De Quaternariis & Præparationibus totius anni. p. 25.
13. De Orationibus totius anni. ibid.
14. De Pane ſacro. p. 26.
15. De diverſis jejunii ſpeciebus. p. 28.
16. De diebus, quibus non ſolent jejunare. p. 29.
17. De ARZEIBURZT. p. 30.
18. De diebus Renovationis. p. 31.

19. De

19. De Feſto Pentecoſtes. p. 32.
20. De ordinatione Sacerdotum. ibid.
21. De modo orandi apud *Græcos.* p.34.
22. De *Græcorum* Confeſsione. p.36.
23. De uſu Sacræ Synaxeos S. Cœnæ. p.38.
24. De Baptiſmo. p. 40.
25. De Excõmunicatione Græcorũ. p.41.
26. De monte è loco uno in alium translato relatio. p. 46.
27. De Monachis. p.52.
28. De prima Monachorum ſectâ. ibid.
29. De Veſtitu. p. 55.
30. De Morte Spontanea. p.56.
31. De ſecunda Monachorum tribu. p.61.
32. De tertia Monachorum ſpecie. p.62.
33. De Virtutibus Aſcetarum. p.64.
34. De jejunio Monachorum primi & ſecundi ordinis. p. 66.
35. De jejunio Monachorum tertiæ tribûs. p. 70.
36. De Quadrageſimis Monachorum. ibid.
37. De Vigiliis. p. 72.
38. De modo initiandi Monachos. p.74.
39. De Pænitentia Monachorum peccantium. p.78.
40. De Monachorum Origine. p. 79.

41. De

41. De Lege Dei. p. 96.
42. De modo celebrandi Paſcha. p. 98.
43. De vita ſummorum Sacerdotum. pag. 107.
44. De Metropolitis. p. 110.
45. De Epiſcopis. p. 111.
46. De Sacerdotibus. ibid.
47. De Diaconis ſacris. p. 112.
48. De ratione, quam Monachi in dormiendo obſervant. p. 113.
49. De Exorciſmo. ibid.

STA-

STATUS ET RITUS HODIERNORUM GRÆCORUM.

OMNI ex parte res eſt egregia, Sanctorum, ac Martyrum, Confeſſorumque memoriam celebrare, ſicut Paulus dicit: Philip.3.1. Eſtote imitatores mei. Et Salomon in Proverbiis: cap.29. Quando proborum encomia recenſentur, lætabitur populus. Hoc eſt, Cum homines Martyrum Confeſſorumq; legunt vitas, gaudent, dum audiunt certamina Martyrum, & quod vicerint Martyres per patientiam, & ideo ipſi quoque confirmantur ad ſimiles tentationum inſultus Martyrum exemplo ſuperandos. Sicut & Martyres, æquè ac Græci hodie quamplurimas afflictiones à Turcis ſibi illatas ſolius Chriſti amore patienter ſuſtinent. Id quod ego ipſe expertus ſum. Cum enim aliquando, & veritatis & religioſæ fidei communes illi hoſtes, me propter fidem Chriſtianam ad necem raperent, quia Sanctorum Mar-

tyrũ vitas quà legendo, quà ſcribendo jam ante mihi reddideram perſpectas, patientiæ illorum illico recordatus ac morti totus traditus ſum. Ac ex flagellatione infidelium horum, gratiâ omnia intuentis Chriſti, veri Dei noſtri, per integræ horæ ſpatium exanimis jacui; poſt eam elapſam tamen omnipotens gratiam vivendi iterum mihi contulit. Cuius rei narrationem, uti Græci Athenienſes ex ipſo Turcarum me crucianitium ore hauſerant: ita pari fide eandem mihi retulerunt, quod ſcilicet Turcarum flagris miſerè confectus, ad unam horam etiam vita exutus, nec tamen Chriſtum verum Deum abnegaverim; quemadmodum de hoc argumento libellus, qui de meis conſcriptus eſt tribulationibus, pluribus agit. Nunc verò per gratiam Chriſti ob calamitates iſtas meas gaudeo, in quibus mihi Chriſtus vires & facultatem ſuppeditavit. Quemadmodum capite V. Actuum Apoſtolicorum ſcriptum extat: Convocatisque Apoſtolis, iisque cæſis, præceperunt, ne loquerentur in nomine Jeſu, & dimiſerunt illos. Illi autem læti abierunt à conſpectu Synedrii, quod digni habiti eſſent, qui pro nomine Chriſti contumeliis afficerentur.

Et apud Eſaiam Cap. 43. verſ. 9. Dent Martyres ſuos & juſtificentur. Lætamur enim quod juſtificentur Martyres ob certamina ſua, ut in Apocalypſi loquitur Johannes: Qui vicerit, hunc ego columnam in domo DEI mei conſtituam. Cap. 3. verſ. 12.

Explicatio prima. Sed inveſtigemus, quid Columna ſecundùm hodiernorum Græcorum interpretationem ſignificet? Salomon capite nono Proverbiorum columnam hanc variè explicat, dicens: Sapientia ædificavit ſibi domum, eamque columnis firmavit ſeptem. Voce Sapientiæ indigitatur filius Patris inviſibilis; domus vocabulo caro ſanctaque eius Eccleſia deſcribitur. Septem columnæ ænigmaticè deſignant ſeptem Sanctorum choros, quibus quaſi fulcris ſancta Chriſti ſtabilitur Eccleſia. Horum chorus primus eſt Sanctorum Apoſtolorum, ſecundus ſanctorum Martyrum, quia ſcilicet Paulus Epiſtolæ ad Philippenſes cap. 2. verſ. 28. 29. dicit: Et tales in honore habete, quia propter Chriſti negotium morti extitere quam proximi. Tertius eſt Prophetarum. Quartus Summorum

Sacerdotum, & Sacerdotum, & Hierodiaconorũ. Quintus Confeſſorum, nõ quidem jam defunctorum, ſed propter amorem Chriſti adhuc certantium. Sextus eſt Virginum, quemadmodum Johannes in Apocalypſi cap. 14. verſ. 1. inquit: Et cum ipſo centum quadraginta quatuor millia. Virgines enim ſunt, nondum cum mulieribus ſeſe inquinarunt. Septimus eſt juſtorum.

Explicatio ſecunda. Ecquid verò eſt cauſæ, quod Salomon ſeptem hos choros columnarum nomine inſignitum ivit? Vocavit ſcilicet illos columnas, deprompta metaphorâ à domibus; quod, quemadmodum columnarũ beneficio domus: ſic Sanctorum, actionum bonarum exercitio deditorum, adminiculo, Eccleſia Dei ſtabilis conſiſtat; ſicuti ex adverſo impii malis ſuis actionibus domũ Dei deſtruunt, ſecundum effatum illud Pauli: Probro & ignominiâ afficitur ipſe Deus per improbas actiones veſtras. Et rurſus: An ignoratis, quod corpora veſtra templum Dei ſunt, & templum Dei deſtruens deſtruetur à Deo viciſſim. Alibi locorum quoq; ait: Nec fornicator, nec fur, nec conviciator, (h.e. contumelioſus & illuſor) regni Dei hæreditatem cernet.

net. Sed regrediamur, unde digreſſi ſumus. Inquit enim de ſeptem illis columnis Johannes: Qui vicerit, eum ego columnam efficiam. id quod hoc modo intelligendum eſt. quòd, ſicuti primi in hac militiâ milites fuere Apoſtoli: ita etiam primo loco ponuntur. hoc eſt, Primus chorus debetur Apoſtolis. ſecundus Martyribus propter autoritatem dicti Paulini in Epiſtola ad Philippenſes cap. 2. verſ. 19. Et tales omni honore dignos eſſe judicatote, quia propter opus Chriſti morti vicini facti ſunt. atque hanc ob cauſam ſecundæ columnæ nomen habent. Tertius chorus competit Prophetis, quia horũ miniſterio verbum Dei prædicatum viaque adventanti Domino præparata eſt, & eorundem vaticiniis Chriſtiani quoque etiamnum confirmantur. Quarta columna eſt Præſulum, & Sacerdotum, & Hierodiaconorum, quia Dei gregem paſcunt, baptiſant, docent, ac in fide in Chriſtum confirmant. Quintum chorum tenent Confeſſores, quia ſcilicet hi Chriſtum verum Deum in carceribus & afflictionibus confitentur, ſuaque hac confeſsionis conſtantia Chriſtianos alios confirmant. Sextũ chorum Virgines ſibi vendicant, idq; hanc ob ra-

ob rationem, quod improborũ quàm plurimi, ut fures, latrones &c. viſis conſpectisque Virginum harunce jejuniis, vigiliis, precibus, temperantia, frugalitateque, & ipſi, peſſimis relictis moribus, ad meliorẽ mentem novamq; frugem ſeſe recipere non rarò allaborent. Cuius rei ſpecimen aliquod in Græcia videre licet. Cum enim ibidem loci multa reperiantur monaſteria, è prædictis malę notę hominibus non pauci, cernentes, Monachos in monaſteriis locisque deſertis jejuniis vacare, ſomno parcere, orationibus incumbere, opera miſericordiæ exercere, ſæpicule convertuntur, & ex illis flagitioſis hominibus quidam, Monachi facti, in ſeriâ pœnitentiâ ex hac vita decedunt, æternumque ſalvantur. Atq; hac de cauſa & hic chorus, qui Virgines cõtinet, Eccleſiæ columna nominatur. De quibus Monachis ita in Apocalypſi ſua Johañes c. 14. 4. Et vidi, & ecce agnus ſtabat in monte Sionis, & cum illo centum quadraginta quatuor millia, &, quæ ſequuntur. Et commate quarto: Hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt contaminati, Virgines enim ſunt, ſequentes agnum, quocunque ierit, h. e. ſimplicem vitam agunt hi Monachi malitiæ & iræ omnis expertem,

agno-

agnorum ad inſtar. Et id innuere videtur, cum ait: Hi ſunt, qui adhærent agno, quocunque præierit. hoc eſt, ſequi agnum denotat ſine affectibus & ſimpliciter vivere. Septimus chorus eſt juſtorum h. e. ſecularium ſive mundanorum. Sed proborum hominum; quia & hi prudenter & circumſpectè inſtitutâ vitâ, hoſpitalitate & indigis ſuccurrendi promptitudine plurimos ex peſſimorum horum numero ſalvos efficiunt. Quandoquidem igitur & hi Eccleſiam ſtabiliunt, ipſi chorum ſeptimum faciunt. Et ſiquidem nos quoque præſtare perferreque, cum acciderint, hæc voluerimus omnia, tum demum veros Pauli imitatores Eccleſiæq; Chriſti columnas nos eſſe, liquido apparebit. Deo vero ſit gratia.

CAPUT I.

DE HODIERNORUM Græcorum ſtatu.

ANtiquiores Græci audivere quondam Evangeliſtâ Joannem in Apocal. c. 13. v. 1. ita dicere: Et ecce vidi aſcendentem

è mari beſtiam, & permiſſum ei eſt bellũ gerere cum Sanctis, & vincere eos, & data eſt ei poteſtas in omnem tribum, & linguam, & gentem, & adorabunt eam omnes, qui inhabitant terram, quorum nomina non ſunt ſcripta in libro vitæ, agni ſcilicet ab origine mundi mactati. Si quis habet aures, audiat; qui in captivitatem ducit, in captivitatem abit, qui gladio occidit, eum gladio quoque tolli neceſſe eſt, & quæ ſequuntur. Hanc aliasq; talis notæ plurimas, Virorum Sanctorum, quia cognoverant prophetias, conſpectis tantummodo Turcis, illico exclamarunt: En beſtiam illam. Et hanc ob cauſam Græci ne quidem cum Turcis pugnare voluerunt. in principio quidem cum Turca bello contendére ſed poſtea ſtatim ſe dedere. Et propterea in captivitatem abducti non ſunt, ſicuti etiam omnes res ſuas per ſemetipſos adminiſtrant; nummis omnia à Turcarum Imperatore ſibi comparantes. Sicuti & Monachi fecere, qui monaſteria, agros, domos & quæcunque jam ante propria habuere, pecunia redemerunt. Et propterea uſque in hodiernum diem poſſident omnia ſua antiqua ſcripta, & leges Majorum habent, quas ſervant; atque ita vitam vetu-

ſtiori-

ſtioribus Chriſtianis & Monachis, qui temporibus Regum Chriſtianorum vixerunt, inſtituunt omninò ſimillimam. Verùm revertamur ad propoſitum.

Caput II.

DE TRIBVTO.

Tributum quoque maſculi (fœminæ enim ab hoc onere exemptæ ſunt) omnes Turcico Imperatori pendere coguntur. Cujus modus ita ſe habet: Quod ſi in domo aliqua omnes maſculi extiterint, cuncti, qui vigeſimum ſive attigerint, ſive jam ſupergreſſi fuerint annum, ſingulis annis ſenos ſolidos ſolvunt: ſin verò ætate fuerint minores, hoc eſt, quintum ultra decimum tantùm expleverint annum, tres ſolùm; ſin quindecim annis majores, ſolidos quatuor vel quinque numerant, donec ipſum vigeſimum ætatis annum expleant. Placet autem illis hoc tributum ſolvere, quia dicit Dominus: Eſtote prudentes ſicut ſerpentes. Serpentibus autem in more poſitum eſt, ut hoſte aliquo mortem illis intentante, quanta poſſunt celeritate in fugam ſeſe conjiciant, & ſiquidem ſe totos in latebram aliquam

abdere poſſunt, benè ſe res habet; ſin verò corpus integrum occultare nequeunt, hoc unicè agunt, ut caput ſartum tectum lateat, corpore licet reliquo ictibus hoſtilibus expoſito. Abſente autem jam hoſte, ſolum caput à reliquis Corporis partibus detruncatum prodit, & corpore ſuo deſtitutum hinc inde vagatur, certam aliquam ſibi benè notam herbam quærens, inventamque dentibus decerptam tenens, ad alias corporis ſui partes revertitur; abſciſſamque corporis partem herba hac inungens, capiti admovet, ac iſta ratione Caput ante unctæ portioni adaptans, reſectæque parti medelam adferens. Eundem in reſtantibus, reſectis corporis partibus integritati priſtinæ reſtituendis modum obſervat, quoad omnes denuo conjunctæ atque ſic totus incolumitati reſtitutus integer abire valeat. Illud ipſum Græci quoque imitantur, Religionem Caput, facultates verò & opes Corpus ſuum eſſe exiſtimantes. Quodſi igitur hoſtem aliquem adventare contingat, qui eos cultus divini cauſa quærit interficere, tum illi corpus, hoc eſt,

aurum

aurum argentumque ſuum Religionis cauſa negligunt, eandemque, ut caput ſuum Serpens, hoc modo inviolatam & liberam præſtant. Et quemadmodum Serpens poſt hoſtis abitum, corpus jam exanime redditum ab interitu ad vitam revocat: ita quoque propter fidem in poſtremo adventu & corpus, & anima, à morte reſurgit. Cuius rei Joannes in Apocalypſi Cap. VII. mentionem facit, dicens: Hi ſunt, qui venerunt è tribulatione magna, & dilataverunt ſtolas ſuas & ſanguine agni candefecerunt.

Inſuper etiam aliud ſolvunt vectigal Græci. Quando copiæ militares in bellum proficiſcuntur, tum illi ad comparandum panem & carnem, h. e. commeatum militarem pecuniam illis erogare ſolent. Sumptus autem hi, qui in milites impenduntur, non ſemper ſunt iidem & æquales, ſed pro numero militum & accreſcunt & decreſcunt, i. e. interdum minā unā, aliquando ſolidos decem, aliquando & amplius ſolvunt. Præterea non omnes domus, ſicut in primo cenſu fiebat, æqualiter pendunt. ibi n. omnes capitib. cenſentur, & tū divites, tū pauperes eandem ſum̃am numerare cogun-

tur, in hoc verò ſuperaccedente tributo quantitatis facultatum cujusque habetur ratio. Inſuper etiam aliud debitum exſolvunt. hoc eſt, quando Miniſtri Imperatorii ad tributa Chriſtianorum colligenda ablegantur, Chriſtiani in illa, per quam tendunt, viâ habitantes, neceſſaria ipſis ſuppeditare coguntur. Et tantum de tributis.

CAPUT III.

DE DECIMATIONE Liberorum.

Decimatio liberorum ſequentem ad modum peragitur. Cum olim Turca Græcos poteſtati ſuæ ſubjeciſſet, omnes illico, & in urbibus, & in pagis domos numerari curavit; juſſitque, ut elapſo quovis quadriennio è domibus decem, unus puer auferretur. Exempli gratia. Fuerint tum forte in civitate quadam centum domus, accepit igitur è decem domuum decadibus, è qualibet decade unicum puerum. Quatuor aliis annis præterlapſis, è domo contigua, h. e. quæ primæ ordine ſuccedit, non autem illa, quæ ante annos quatuor filiũ præbuit, alios decem pueros eripuerunt. Atque ſic per interval-

tervalla quatuor annorum decimas colligunt, quoad collectio è centum domibus decies conficiatur. quo facto, denuo à prima domo initium faciunt. Priusquam autem ad illam, unde primò omnium decimatio fieri cœpta eſt, domum perveniant, quadraginta annorum effluit tempus. Et hunc ipſum morem modumq; in omnibus domibus, pagis & urbibus obſervant. Datur etiam alius injuſtitiæ proceſſus in colligendis pueris. Quando Præfecti ab Imperatore ad colligendum è deſignata ſibi provincia pueros emittuntur, & intra provinciæ illius, in qua delectum facere ipſis permiſſum eſt, terminos iter faciunt, quoscunque in viâ pueros offenderint, rapiunt, in decimarũ rationes illos nequaquam referentes, ſed dicentes: Pueri hi præda noſtra ſunt. Quodſi verò inter illos per vim in via injuſte prehenſos aliquem ex illis ædibus, quas filium extradere ordo tetigit, inveniri contingat, alium è domo illa minimè depoſcunt, eò, quod domum aliquam anno uno duobus orbare filiis prohibitum ſit. Hanc ob cauſam, quando Parentes Præfectos illos delectui habendo deſtinatos adventare audiunt, antequam adſint, libe-

 ros

ros ſuos, alii quidem in montibus, alii verò in aulis Magnorum Turcicorum Dynaſtarum (hi enim cum plurimis Græcis fovent amicitias) abſcondunt, poſtea eoſdem ad ſe inde recipientes. Non rarò etiam uſu venit, ut filii ipſimet ſoli in montes confugiant. at tum hi loco filii ipſum Patrem aut matrem arripiunt, & illos ad mortem etaim uſque affligunt. Liberi verò, audientes, quod Parentes ipſorum miſerè cruciantur, ipſi ſponte ſua accurrentes ſeſe dedunt. Interdum etiam Parentes ex doloribus illis, quos pro filiis ſuſtinuere, exſpirant. Et hactenus de pueris.

CAPUT IV.

DE QVADRAGESIMA Paſchali.

Quatuor Quadrageſimas ſingulis annis Græci obſervant. Prima vocatur Magna ſanctaque Quadrageſima. Hæc durat dies, qui feſtum Paſchatos proximè præcedunt, quadraginta octo. Jejunium verò, quod ſancto hoc quadrageſimali tem-

pore

pore præſtant, in eo conſiſtit, quod arido victitent, & hoc propter CHRISTI crucifixionem & animæ decimationem. Hoc eſt; Sicuti homines ex facultatum abundantia Regi ſuo decimas ſolvunt: ſic quoque primum ſanctum & univerſale Concilium Nicææ celebratum, decimationis animæ cauſa apud DEUM, ſancivit, ut per integrum annum, quovis decem dierum interſtitio, unum diem jejuni, animæ cauſa tranſigeremus; hoc appellitant decimam animæ DEO offerre. Ita hoc loco. Trecenti ſexaginta quinque dies annum abſolvunt, detracto jam ſingulis decadibus die uno remanent dies triginta ſex. ſicuti id ex adſcripto ſchemate patet.

{365 / 10 / 10} 36 Triginta ſex dies faciunt.

Porro ſeptem Septimanæ, ſingulæ per quinque dies definitæ, conſtituunt triginta quinque dies, ſicuti 7. ſeptem hebdomadæ 7. 5. (35. hoc eſt, ſepties quinque faciunt trigin-

triginta quinque. Una autem illa dies, quæ forte è triginta ſex diebus ſuperfuerit, non venit in numerum. Cauſa eſt, quia Evangeliſationis, ut vocant, die piſcibus veſcuntur, & convivia agitant, idque ob gaudium ſuper annunciato Evangelio. Atque hinc triginta quinque dies ſolùm loco decimationis anni puri remanent. qui ſepties per quinarium numerum multiplicati, profeſerunt triginta quinque dies. Per ſeptem Paſchatos feſtum proximè præcedentes ſeptimanas, & in qualibet ſeptimana dies quinq; h. e. die Lunæ, Martis, Mercurii, Jovis & Veneris jejunant. diebus Saturni verò & Solis non tantùm non jejunant, ſed & edunt oleum & bibunt vinum, ac bis de die & edunt & bibunt. Et hanc ob cauſam non dicuntur hæc jejunia jejunia dierum. niſi quadantenus & certo reſpectu tantùm. Quin Seculares nonnulli etiam enumeratis hiſce quinque diebus edunt oleum & bibunt vinum, quia non ſunt ſolliciti de decimatione animarum. Differentia tamen etiam aliqua in Monachorum & Secularium jejunio cernitur, eaque in eo ſita eſt, quod Seculares in iſtis quinque diebus poſſunt oleum edere & bibere vinũ, veniam impetrantes à Con-

feſſa-

feſſario, cum in ſpecie peccata ſua Spirituali Patri confitentur. Monachis verò, quà olei, quà vini uſus his quinque diebus nullatenus conceditur, quin quando confeſſionem ſuã edunt, ad hoc jejunium canone impelluntur, niſi ſi morbus aut alia aliqua neceſſitas aliud flagitet.

Caput V.

DE SECVNDA QVADRAGESIMA circa tempus Nativitatis Chriſti.

Secunda Quadrageſima dicitur quadraginta dierum Quadrageſima, quia ipſos quadraginta dies Chriſti nativitatem præcedentes jejunant. Jejunant autem his diebus, primo Chriſtum hoc modo honore aliquo afficiendi & venerandi gratia; ſecundò, quia Moſes quadraginta diebus jejunus perduravit, & his finitis dignus habitus eſt, qui ad colloquium cum Deo ſociandum admitteretur & Tabulas acciperet; exemplo eopſe nobis ad imitandum propoſito. Et tum quidem ideo Moſes per quadraginta dies à cibo abſtinuit, ut cum Deo loqui & tabulas de manu Dei accipere poſſet. Nos verò hoc tempore ideo cibo potuque vacui tot dies

dies tranſigimus, ut, Chriſto propter peccata noſtra in vitam hanc edito, ad exemplum Magorum ſuis cum donis venientium ita occurramus, &, (quemadmodum Paſtoribus cum Angelis ſermonem habere, numeroſi eorundem exercitus contemplatione gaudere, Chriſtumque ipſum adorare, datum eſt: ſic & nos) effuſis per confeſſionem peccatis noſtris jejunando, corpusque noſtrum domantes Chriſto jejuni advolvamur.

Caput VI.

DE TERTIA QVADRAgeſima Petri & Pauli.

Tertia Quadrageſima eſt Divorum Apoſtolorum Petri & Pauli, quæ primâ poſt feſtum Pentecoſtes ſeptimanâ initium, finem verò die vigeſima Junii, h. e. in feſto Petri & Pauli ſortitur.

Caput VII.

DE QVARTA QVADRAgeſima, circa feſtum Deiparæ.

Quartum jejunium exordium ſumit prima die Menſis Auguſti, duratque ad decimum

mum quartum ejuſdem menſis. die enim, quæ hanc excipit, decima quinta ſolenne & magnum Deiparæ feſtum celebratur, eò, quod die eopſe Deipara à terrenis ad cœleſtia, à corruptibilibus ad incorruptibilia translata, ad filium & Deum ſuum, uti & Dominum, & Deum noſtrum Jeſum Chriſtum commigravit. Amen. Et in honorem huius Matris dies quatuordecim jeiunium ſervamus.

CAPUT VIII.

DE DIFFERENTIA TRIUM iſtorum jejuniorum.

Differentia inter hæc jeiunia & magnam Quadrageſimam in eo eſt, quod in Quadrageſima Nativitatis Chriſti & Apoſtolorum Petri & Pauli non ſolum piſces, ſed etiam iterata vice de die, in quadrageſima Virginis verò bis quidem de die, at piſces nequaquam comedere liceat.

CAPUT

Caput IX.

DE RATIONE INCHOANDI jejunium magnæ Quadrageſimæ.

Jejunium hoc hunc ad modum auſpicantur. Dominica decimâ ante Dominicam Paſchalem, h.e. nona quæ feſtum Paſchatos præcedit ſeptimanâ. Vocatur ea ſeptimana ſeptimana Paraſceves, ut & Dominica Publicani & Phariſæi, quia Evangelium, quod de Publicano & Phariſæo agit, humilitatis addiſcendæ cauſa ea ipſa decima Dominica prælegitur; ut ſcilicet addiſcant omnes de ſe ipſis modeſtè & humiliter ſentire, nec alios judicando, cum Phariſæo, qui Publicanum condemnavit, pænamque luit, in ſuppliciumincidant. Circa veſperam uſque ad diei alterius diluculum h. e. in ipſa decima Dominica ante Paſcha eius generis cantiones audiuntur & magna voce, & ſimpliciter ut plurimùm, & harmonicè, ita ut omnium ſonat aures, hunc in ſonum: Fugiamus ſuperbiam Phariſæi & diſcamus humilitatem Publicani: & ſimilia. & peccata etiam ſua confiteri incipiunt, offenſarumque inimicis

micis ſuis gratiam faciunt, ut ita animo undiquaq; defæcato & puro jejunii initium faciant.

Caput X.

DE DOMINICA NONA quæ feſtum Paſchatos præcedit.

Dominica ſequens, quæ eſt ante feſtum Paſchale Dominca nona & ſeptimana octava, vocatur Dominica adventus ſecundi & judicii Domini noſtri Jeſu Chriſti, ideo, quod die illa illud legant Evangelium, quod hæc verba continet. Tunc videbitis filium hominis venientem in nubibus, &, quæ ſequuntur. nec non Prophetiam Danielis dicentem: Ecce throni poſiti ſunt, & antiquus dierum conſedit, librique ad judicium aperti ſunt, & quæ ſequuntur. Legunt autem hæc tum ipſius Chriſti, tum Danielis Prophetæ verba, in Eccleſia voce communi & magna, cantando, ita ut nemo non audiat; multi etiam contremiſcant, perculſi timore, ex eo, quod judicium & retributionem futuram ex prælectis intelligant. Adhæc hac ipſa Dominica crebro convivia agitant, eleemoſynas plurimas diſtribuunt, inimi-

inimicis condonant, amicitiæ vincula per inimicitias diſſoluta iterum connectunt, condemnare alios, conviciis poſt redintegratam amicitiam denuò inceſſere, injuriarum vel ſemel per omnem vitam meminiſſe, procul à ſe futurum aſſeverantes. Et id ob effatum Pauli; quo neque furem, neque conviciatorem, nec reliquos ibidem indicatos regni DEI hæreditatem adituros edicit. Adde quod Dominica hæc quoque à carnium eſu nomen obtineat, quia hac ipſa die omnes carnes paratas conſumunt; ſequenti enim, hoc eſt, die Lunæ ab ipſis carnibus, & quidem ſolis abſtinere incipiunt, ovis interim, lacte, caſeis, butyro & ſimilibus unctis ſive aleimmatibus, quæ à carne ortum habent, per integram hebdomadam victitantes. die Saturni verò & Solis, quæ etiam Dominica octava, ſeptimana verò ſeptima ante Paſcha vocatur.

CAPUT

CAPUT XI.

DE DOMINICA OCTAVA & Septimana Septima ante Paſcha.

Octava Dominica ante Paſcha à Caſeis nomen habet, eò, quod caſeis, ovis & aliis huius generis unctis ſive aleimmatibus veſcantur. Lætantur verò hac ipſa die Græci ſupra modum, quod die ſequenti, Lunæ dicta, jejunium inchoaturi ſint. Appellari quoque conſuevit hic dies Relegatio Adami, quia eapſe die hiſtoria ejectionis Adami prælegitur, hoc eſt, quomodo Adam & Eva à fructu cognitionis ſibi non temperando, ob gulæ incontinentiam Paradiſo ejecti, & ob neglectum divinum præceptum in exilium miſſi ſint; quomodo Adam poſt expulſionem, è regione Paradiſi conſidens miſeriam ſuam deploravit, quomodo gulæ vitio ſeductus ſervus Sathanæ per intemperantiam factus, &, qui modo Rex erat, jam ſervus Diaboli per eam incontinentiam redditus ſit. Sicuti hoc ad hunc modum

dum explicat Divus Chryſoſtomus de jejunio. Et Magnus Baſilius in Aſceticis ſuis. Quemadmodum Eſau ob vile aliquod pulmentum primogenituræ jus perdidit. Sicuti Iſraëlitæ carnis comedendæ cupidine flagrantes ederunt quidem, at effervescente ira divina, una die quatuordecim millia, quà animam, quà corpus propter immoderatum carnis deſiderium interierunt. His ſubjunguntur & alia huius generis propè ſexcenta. Qua cauſa etiam multas eleemoſynas diſtribuunt, inimicis etiam ſuis offenſas omnes remittentes, &, quæ ſupra recitavimus, etiam hoc tempore obſervant, ut ita mundo corde jeiunium auſpicentur.

QUOMODO JEJUNARE incipiant?

Exordiuntur verò jeiunia ſua die Lunæ, h. e. die prima hebdomadis ſeptimæ ante Paſcha. Jejunantque dies quinque h.e. die Lunæ, Martis, Mercurii, Jovis, Veneris. Jejunium autem hoc conſiſtit in aridorum ciborum uſu, h. e. fabas, cicerculam cum aceto comedunt. Uvas paſſas, ficus, poma arida, pira ſiccata, ceraſa toſta, nec non mel, quæ omnia ſimul coquunt, ac fructum quidem

dem cibi juſculum verò potûs loco adhibēt inſtar vini. & alia ſimiliter peragunt. Die Saturni verò & Solis quæ eſt dies Dominica, oleum edunt, & vinum bibunt & hac ratione per reliquum uſq; ad feſtum Paſcha tempus, ſingulis ſeptimanis victitant.

CAPUT XII.

DE QVARTA FERIA ET ſexta, Paraſceve toto anno jejunio dicata.

Jejunant ad hæc etiam aliis diebus duobus in qualibet ſeptimana per totum annũ, die Mercurii puta & Veneris, illa quidem, quod iſtac die Judas ut Chriſtum proderet, pecuniam acceperit. & hoc jejunio teſtatum faciunt, Chriſti paſſionibus & afflictionibus ſeſe maximè condolere. die Veneris verò jejunant, quia eadem die Chriſtus cruci affixus eſt, quo ipſo ſe Chriſti cauſa triſtitia affici oſtendunt, juxta pronunciatum Chriſti: Cum Sponſus ab ipſis fuerit ablatus, tum jejunabunt diſcipuli mei.

CAPUT XIII.

DE ORATIONIBVS totius anni.

More apud Græcos receptum eſt, ut die-

bus feſtis, Dominicis, quolibet die Saturni, & reliquis per integrum annum feſtivitatibus, circa veſperam omnes Græci in templũ ſeſe conferant. Similiter omnes Græci, & fæminæ etiam cum liberis ſuis ſummo mane h.e. hora poſt mediam noctem ſecunda, ad templum frequentandum ſingulis non ſolùm Dominicis, ſed & feſtis diebus aliis ſurgunt, domi interim puero vel puella aliqua tantùm ad cuſtodiam domus relictâ. Et perdurant illi in templo uſque ad tempus matutinum, canentes hymnos; ortoque Sole exeunt, ac domum ſe recipiunt; ubi nihil operantes quieti ſedent, & ab omni cibo & potu uſque ad nonam horam ab ipſa inde media nocte abſtinent. Hac autem hora audita, Sacerdos in templum præcedit

[Caput XIV.]

DE PANE SACRO.

Ac quæ ad ſacramenta conficienda pertinent, præparat, panemque accipit, quem vir vel mulier aliqua, modo purus idem, mundaque eadem fuerit, die antecedenti paravit. hoc eſt, quilibet homo, cui tantummodo die præcedenti cum uxore res non fuit,

fuit, aut mulier, quæ à congreſſu maritali abſtinuit. hoc eſt, quibus nec nocte, quam dies Saturni inſecuta eſt, nec aliàs à veſpera diei Veneris uſque ad tempus matutinum diei Saturni, conjugialis interceſſit cohabitatio. Iſte, ſive iſta, ſubacta farinâ, panem illum Saturni aut alia quâcunque die conficit; qui enim panem illum parare vult, purus ſit neceſſe eſt. antequam verò panis ille excoquatur, ſignaculum illi prius ligno aliquo, cui literæ hæ inſculptæ : Jeſus Chriſtus vincit, imprimunt; poſtea demum panem iſtum, iſtis literis: Jeſus Chriſtus vincit, ſignatum, parant.

Significat autem hic panis Virginem. quemadmodum enim illa ab omni immunditie aliena fuit: ſic quoque hic panis ab homine mundo pinſi debet. Et hunc purum panem manibus ſuis prehendit Sacerdos & benedicit, in memoriam ſanctiſſimæ puriſſimæque Deiparæ , Dominæ noſtræ alias etiam preces recitans , Virginique panem hunc conſecrans. His peractis Sacerdos exiguam lanceolam , quæ figuram illius lanceæ , qua milites Chriſtum vulneravere, exhibet , in promptu habet, eaque admota quadratam portiunculam

dies tranſigimus, ut, Chriſto propter peccata noſtra in vitam hanc edito, ad exemplum Magorum ſuis cum donis venientium ita occurramus,&,(quemadmodum Paſtoribus cum Angelis ſermonem habere, numeroſi eorundem exercitus contemplatione gaudere, Chriſtumque ipſum adorare, datum eſt: ſic & nos) effuſis per confeſſionem peccatis noſtris jejunando, corpusque noſtrum domantes Chriſto jejuni advolvamur.

Caput VI.

DE TERTIA QVADRAgeſima Petri & Pauli.

Tertia Quadrageſima eſt Divorum Apoſtolorum Petri & Pauli, quæ primâ poſt feſtum Pentecoſtes ſeptimanâ initium, finem verò die vigeſima Junii, h.e. in feſto Petri & Pauli ſortitur.

Caput VII.

DE QVARTA QVADRAgeſima, circa feſtum Deiparæ.

Quartum jejunium exordium ſumit prima die Menſis Auguſti, duratque ad decimum

mum quartum ejuſdem menſis, die enim, quæ hanc excipit, decima quinta ſolenne & magnum Deiparæ feſtum celebratur, eò, quod die eopſe Deipara à terrenis ad cœleſtia, à corruptibilibus ad incorruptibilia translata, ad filium & Deum ſuum, uti & Dominum, & Deum noſtrum Jeſum Chriſtum commigravit. Amen. Et in honorem huius Matris dies quatuordecim jeiunium ſervamus.

CAPUT VIII.

DE DIFFERENTIA TRIUM iſtorum jejuniorum.

Differentia inter hæc jeiunia & magnam Quadrageſimam in eo eſt, quod in Quadrageſima Nativitatis Chriſti & Apoſtolorum Petri & Pauli non ſolum piſces, ſed etiam iterata vice de die, in quadrageſima Virginis verò bis quidem de die, at piſces nequaquam comedere liceat.

CAPUT

Caput IX.

DE RATIONE INCHOANDI jejunium magnæ Quadrageſimæ.

Jejunium hoc hunc ad modum auſpicantur. Dominica decimâ ante Dominicam Paſchalem, h.e. nona quæ feſtum Paſchatos præcedit ſeptimanâ. Vocatur ea ſeptimana ſeptimana Paraſceves, ut & Dominica Publicani & Phariſæi, quia Evangelium, quod de Publicano & Phariſæo agit, humilitatis addiſcendæ cauſa ea ipſa decima Dominica prælegitur; ut ſcilicet addiſcant omnes de ſe ipſis modeſtè & humiliter ſentire, nec alios judicando, cum Phariſæo, qui Publicanum condemnavit, pænamque luit, in ſupplicium incidant. Circa veſperam uſque ad diei alterius diluculum h. e. in ipſa decima Dominica ante Paſcha eius generis cantiones audiuntur & magna voce, & ſimpliciter ut plurimùm, & harmonicè, ita ut omnium ſonat aures, hunc in ſonum: Fugiamus ſuperbiam Phariſæi & diſcamus humilitatem Publicani: & ſimilia. & peccata etiam ſua confiteri incipiunt, offenſarumque inimicis

micis ſuis gratiam faciunt, ut ita animo undiquaq; defæcato & puro jejunii initium faciant.

Caput X.

DE DOMINICA NONA quæ feſtum Paſchatos præcedit.

Dominica ſequens, quæ eſt ante feſtum Paſchale Dominca nona & ſeptimana octava, vocatur Dominica adventus ſecundi & judicii Domini noſtri Jeſu Chriſti, ideo, quod die illa illud legant Evangelium, quod hæc verba continet. Tunc videbitis filium hominis venientem in nubibus, &, quæ ſequuntur. nec non Prophetiam Danielis dicentem: Ecce throni poſiti ſunt, & antiquus dierum conſedit, libriquead judicium aperti ſunt, & quæ ſequuntur. Legunt autem hæc tum ipſius Chriſti, tum Danielis Prophetæ verba, in Eccleſia voce communi & magna, cantando, ita ut nemo non audiat; multi etiam contremiſcant, perculſi timore, ex eo, quod judicium & retributionem futuram ex prælectis intelligant. Adhæc hac ipſa Dominica crebro convivia agitant, eleemoſynas plurimas diſtribuunt, inimi-

inimicis condonant, amicitiæ vincula per inimicitias diſſoluta iterum connectunt, condemnare alios, conviciis poſt redintegratam amicitiam denuò inceſſere, injuriarum vel ſemel per omnem vitam meminiſſe, procul à ſe futurum aſſeverantes. Et id ob effatum Pauli; quo neque furem, neque conviciatorem, nec reliquos ibidem indicatos regni DEI hæreditatem adituros edicit. Adde quod Dominica hæc quoque à carnium eſu nomen obtineat, quia hac ipſa die omnes carnes paratas conſumunt; ſequenti enim, hoc eſt, die Lunæ ab ipſis carnibus, & quidem ſolis abſtinere incipiunt, ovis interim, lacte, caſeis, butyro & ſimilibus unctis ſive aleimmatibus, quæ à carne ortum habent, per integram hebdomadam victitantes. die Saturni verò & Solis, quæ etiam Dominica octava, ſeptimana verò ſeptima ante Paſcha vocatur.

CAPUT

Caput XI.

DE DOMINICA OCTAVA & Septimana Septima ante Paſcha.

Octava Dominica ante Paſcha à Caſeis nomen habet, eò, quod caſeis, ovis & aliis huius generis unctis ſive aleimmatibus veſcantur. Lætantur verò hac ipſa die Græci ſupra modum, quod die ſequenti, Lunæ dicta, jejunium inchoaturi ſint. Appellari quoque conſuevit hic dies Relegatio Adami, quia eapſe die hiſtoria ejectionis Adami prælegitur, hoc eſt, quomodo Adam & Eva à fructu cognitionis ſibi non temperando, ob gulæ incontinentiam Paradiſo ejecti, & ob neglectum divinum præceptum in exilium miſſi ſint; quomodo Adam poſt expulſionem, è regione Paradiſi conſidens miſeriam ſuam deploravit, quomodo gulæ vitio ſeductus ſervus Sathanæ per intemperantiam factus, &, qui modo Rex erat, jam ſervus Diaboli per eam incontinentiam redditus ſit. Sicuti hoc ad hunc modum

dum explicat Divus Chryſoſtomus de jejunio. Et Magnus Baſilius in Aſceticis ſuis. Quemadmodum Eſau ob vile aliquod pulmentum primogenituræ jus perdidit. Sicuti Iſraëlitæ carnis comedendæ cupidine flagrantes ederunt quidem, at effervеſcente ira divina, una die quatuordecim millia, quà animam, quà corpus propter immoderatum carnis deſiderium interierunt. His ſubjunguntur & alia huius generis propè ſexcenta. Qua cauſa etiam multas eleemoſynas diſtribuunt, inimicis etiam ſuis offenſas omnes remittentes, &, quæ ſupra recitavimus, etiam hoc tempore obſervant, ut ita mundo corde jeiunium auſpicentur.

QUOMODO JEJUNARE incipiant?

Exordiuntur verò jeiunia ſua die Lunæ, h. e. die prima hebdomadis ſeptimæ ante Paſcha. Jejunantque dies quinque h.e. die Lunæ, Martis, Mercurii, Jovis, Veneris. Jejunium autem hoc conſiſtit in aridorum ciborum uſu, h. e. fabas, cicerculam cum aceto comedunt. Uvas paſſas, ficus, poma arida, pira ſiccata, ceraſa toſta, nec non mel, quæ omnia ſimul coquunt, ac fructum quidem

dem cibi juſculum verò potûs loco adhibēt inſtar vini. & alia ſimiliter peragunt. Die Saturni verò & Solis quæ eſt dies Dominica, oleum edunt, & vinum bibunt & hac ratione per reliquum uſq; ad feſtum Paſcha tempus, ſingulis ſeptimanis victitant.

CAPUT XII.

DE QVARTA FERIA ET ſexta, Paraſceve toto anno jejunio dicata.

Jejunant ad hæc etiam aliis diebus duobus in qualibet ſeptimana per totum annũ, die Mercurii puta & Veneris, illa quidem, quod iſtac die Judas ut Chriſtum proderet, pecuniam acceperit. & hoc jejunio teſtatum faciunt, Chriſti paſſionibus & afflictionibus ſeſe maximè condolere. die Veneris verò jejunant, quia eadem die Chriſtus cruci affixus eſt, quo ipſo ſe Chriſti cauſa triſtitia affici oſtendunt, juxta pronunciatum Chriſti: Cum Sponſus ab ipſis fuerit ablatus, tum jejunabunt diſcipuli mei.

CAPUT XIII.

DE ORATIONIBVS totius anni.

More apud Græcos receptum eſt, ut die-

bus feſtis, Dominicis, quolibet die Saturni, & reliquis per integrum annum feſtivitatibus, circa veſperam omnes Græci in templũ ſeſe conferant. Similiter omnes Græci, & fæminæ etiam cum liberis ſuis ſummo mane h. e. hora poſt mediam noctem ſecunda, ad templum frequentandum ſingulis non ſolùm Dominicis, ſed & feſtis diebus aliis ſurgunt, domi interim puero vel puella aliqua tantùm ad cuſtodiam domus relictâ. Et perdurant illi in templo uſque ad tempus matutinum, canentes hymnos; ortoque Sole exeunt, ac domum ſe recipiunt; ubi nihil operantes quieti ſedent, & ab omni cibo & potu uſque ad nonam horam ab ipſa inde media nocte abſtinent. Hac autem hora audita, Sacerdos in templum præcedit

[Caput XIV.]

DE PANE SACRO.

Ac quæ ad ſacramenta conficienda pertinent, præparat, panemque accipit, quem vir vel mulier aliqua, modo purus idem, mundaque eadem fuerit, die antecedenti paravit. hoc eſt, quilibet homo, cui tantummodo die præcedenti cum uxore res non fuit,

ſuit, aut mulier, quæ à congreſſu maritali abſtinuit. hoc eſt, quibus nec noctè, quam dies Saturni inſecuta eſt, nec aliàs à veſpera diei Veneris uſque ad tempus matutinum diei Saturni, conjugialis interceſſit cohabitatio. Iſte, ſive iſta, ſubacta farinâ, panem illum Saturni aut alia quâcunque die conficit; qui enim panem illum parare vult, purus ſit neceſſe eſt. antequam verò panis ille excoquatur, ſignaculum illi prius ligno aliquo, cui literæ hæ inſculptæ: Jeſus Chriſtus vincit, imprimunt; poſtea demum panem iſtum, iſtis literis: Jeſus Chriſtus vincit, ſignatum, parant.

Significat autem hic panis Virginem. quemadmodum enim illa ab omni immunditie aliena fuit: ſic quoque hic panis ab homine mundo pinſi debet. Et hunc purum panem manibus ſuis prehendit Sacerdos & benedicit, in memoriam ſanctiſſimæ puriſſimæque Deiparæ, Dominæ noſtræ alias etiam preces recitans, Virginique panem hunc conſecrans. His peractis Sacerdos exiguam lanceolam, quæ figuram illius lanceæ, qua milites Chriſtum vulneravere, exhibet, in promptu habet, eaque admota quadratam portiuncu-

lam è panis, verba hæc continentis ſuperficie: Jeſus Chriſtus vincit, in memoriam nati è Maria Virgine Chriſti, abſcindit, ex eoque Euchariſtiam adornat. Confecta Euchariſtiâ dividit Sacerdos aut Hierodiaconus reliquam panis (de quo ſupra à nobis dictum, quod ſit corpus Virginis) partem majorem in minuta fruſta, & ea omnibus, tum qui de corpore Chriſti participarunt, tum qui die illa jejunio vacarunt, h. e. qui nec os ulli eſcæ, nec manus operi ulli admovere, diſtribuit. Nominant verò panem hunc Ἀντίδωρον, h. e. vice munus. quoniam Sacerdos panem hunc omnibus & communicantibus & non communicantibus ut donum aliquod divinum exhibet. & tunc templo exeunt, veſperi verò, more ubique recepto ad preces rurſus conveniunt.

CAPUT XV.

DE DIVERSIS JEJUNIORUM GENERIBUS.

Præterea jejunant etiam decima quarta die menſis Septembris in honorem Crucis, quæ in illa die eſt inventa. Feſtum autem Crucis abſtinentiâ ab aleimmatibus celebrant.

brant. quandoquidem eo die crucem Chriſti ſalutant, & debent eam ſalutare jejunantes. Inſuper abſtinent quoque in quinta die Januarii ab omnibus aleimmatibus, & id quidem hac de cauſa, quia ſexta dicti menſis die ſecundùm Græcos Chriſtus baptiſmate tinctus eſt, quamobrem Sacerdotes memorata die ſexta, aquas conſecrant, populusque aquas illas conſecratas bibit. Atque ut populus ad hauriendam aquam purus accedat, die præcedenti, qui eſt quintus menſis Januarii, jejunant.

CAPUT XVI.

DE DIEBVS, QVIBVS non jejunatur.

Negligunt etiam jeiunia quartæ feriæ & ſextæ paraſceves; h. e. die Mercurii & die Veneris carnes aliaque aleimmata, quæcunque à carne ortum habent, ut ſunt ova, butyrum, lac, caſeus, & cætera huius generis edulia in cibum adhibent; idque à feſto Natalitiorum Chriſti uſque ad quartam Januarii, h. e. à die vigeſima quinta Decembris ad quartam menſis Januarii obſervant. Quinta die Januarii autem rurſus jeiunant, & qui-

dem ideo, ut ſexta die conſecratam (quæ de & nos paulo ante quædam protulimus, & Chryſoſtomus in tractatu de aquæ ſanctificatione verba facit) aquam bibere poſſint. Quodſi verò ſolennitas Nativitatis Chriſti in diem Mercurii aut Veneris incidat, Seculares & carnibus & omnibus aleimmatibus veſcuntur. Monachi verò ſolùm aleimmatibus ſine carne, idque propter gaudium è nato Chriſto exortum. Eundem ad modum & ſexta die Januarii, quâ Chriſtus baptiſatus eſt, carnes aliaq; aleimmata Seculares comedunt, quemadmodum id binis illis Mercurii & Veneris diebus fieri à nobis dictum eſt. Monachi verò dicta tantum aleimmata.

Caput XVII.

DE ARZEIBVRZT.

Non jejunant adhæc aliis binis diebus, Mercurii puta & Veneris, Septimana undecima ante feſtum Paſchatos. Huius rei hæc eſt ratio. Extitere quondam Hæretici nonnulli, qui ſingularem quendam habuerunt canem, quem, alligatis collo literis, duûm aut trium etiam dierum iter ad ami-

cos ſuos ablegarunt, qui viciſſim reſponſorias eodem modo cani huic alligatas per eundem Mercurium amicis his remiſerunt. Cum verò ſæpiculè jam hæc feliciter ſucceſſiſſet miſſiculatio, periit tandem canis & nõ reverſus eſt amplius. Ab eo tempore, qui canis huius fuerant Domini, binis his diebus jejunium frequentare cęperunt, orthodoxos Chriſtianos hac ratione accuſantes. Quo facto & intellecto, pii Chriſtiani pio zelo duos undecimæ ſeptimanæ dies jejunio eximendos judicarunt, ne uno eodemque tempore cum Hæreticis jejunarent. Nomen verò, quo hanc ſeptimanam inſigniunt, eſt Ἀρζειβὔρζτ.

CAPUT XVIII.

DE DIEBUS RENOVATIONUM.

Porrò per integram primam ſeptimanam Paſchatos, h. e. à die Aſcenſionis uſq; ad Dominicam ſequentem, quam Patres ſeptimanam Renovationis appellarunt, ſingulis diebus carnes cæteraque alcimmata in victum adhibent.

Caput XIX.

DE FESTO PENTECOSTES.

Inſuper&in feſto Pentecoſtes carnes cō-edunt, ſuccedente verò die Lunæ à carne & aleimmatibus ſibi temperant. Cauſa eſt, quod hac ipſa die Sacerdotes poſt meridiem populum in templum convocent, eoque in genua prolapſo, orent, ut, ſicuti quondam ſuper Apoſtolos: ſic jam etiam ſuper concionem præſentem Spiritus Sanctus venire dignetur. Et hinc die illa Lunæ jejunium obſervant. Die Mercurii verò & Veneris, eadem illa ſeptimana carnibus rurſus veſcuntur propter gaudium ex communione Spiritus ſancti profectum. Monachi autem aleimmata ſolummodo edunt.

Caput XX.

DE SACERDOTVM initiatione.

Uſus obtinet apud Græcos Epiſcopos, ut ſtatis tribus temporibus ſpiritualia dona ſive chariſmata Sacerdotibus conferant: quemadmodum & Chriſtus eadem Apoſto-

lis

lis tribus diſtinctis vicibus communicavit, & poſtquam Apoſtoli gratia ter dotati, perfectionis quoque gradum indepti ſunt. Prima gratia ipſis collata eſt, quando poteſtatem & imperium Dæmonia fugandi, morbosque tollendi nacti ſunt Luc.8. Secunda die Reſurrectionis, quando eos verbis illis apud Johannem cap.20. verſ.12. extantibus allocutus eſt: Accipite Spiritum S. quibuscunque peccata remiſeritis, remittentur illis &c. Tertia in ſacro feſto Pentecoſtes, quando Spiritus S. ſuper illos deſcendit. Et tam ad ſummam perfectionem pervenere. Hanc formam & Epiſcopi in creandis Epiſcopis obſervant. Primò omnium Epiſcopus ipſum creat per impoſitionem, Sacerdotem; nec illico ipſi confeſſiones audiendi, ſed ſacra ſolùm conficiendi & conſecrandi licentiam confert: quodſi verò Sacerdos hic multa experientia & rerum uſu inſtructus ſit, confeſſiones quoque audiendi autoritatem poſtridie ipſi concedit; ſin verò deſtituatur ille multo uſu ultra ſacrificationis dignitatem nihil amplius ipſi conceditur. Quodſi verò & munere Epiſcopali deprehendatur dignus, tertia die à duobus vel tribus Epiſcopis Epiſcopus cum impoſitio-

ne manuum proclamatur. Atque hinc apparet non omnibus Sacerdotibus licitum eſſe confeſſiones audire, ſed illis ſolum, qui id faciendi licentiam ab Epiſcopis impetraverint. Audiunt verò confitentes ut plurimùm in templis, interdum etiam extra templum, ubicunque acciderit, ſive domi ſive ruri, ſed ſecreto, audiente nullo alio, ſeu id fiat in Eccleſia, ſeu extra Eccleſiam.

CAPUT XXI.

DE MODO QUEM IN orando obſervant Græci.

Orant Græci in templis, erecti ſemper ſtantes. Habent verò & fulcimenta nonnulla in templis quoque juxta illa ſcamna altiora, & quandoque poſſunt in illis ſedere, quandoque ſtare, ſicut in quibuſdam templis collegiorum videre eſt. Inſident verò fulcris iſtis Laici, quando à Sacerdote docentur, ſtant verò iſtis fulti quando hymnos canunt. Templum verò ingreſſi proprium quilibet occupat locum, conſiſtensque pileum aut capitium deponit, ac tres dexteræ manus digitos conjungit, h. e.

pri-

primum, ſecundum, tertium digitum ſociat, ſignificans eo, quod DEUS verus eſt ſancta Trias. Tres autem illos copulatos digitos primò omnium palpebræ imponit, notans, Sanctam illam Triadem in cælis exiſtere. poſtea ventri eoſdem applicat, indicans eopſe, filium verbumque Patris in terram deſcendiſſe, carnem induiſſe, toleratisque crucis paſſionibus tandem propter peccata noſtra ſepultum eſſe. His peractis, humero dextro eoſdem admovet, innuens, quod Chriſtus ex inferno reverſus ad dextram Dei Patris conſederit, ſecundum dictum Davidis: Sede à dextris meis donec ponam inimicos ſcabellum pedum tuorum. Poſt hæc humerum ſiniſtrum contingit, ſignificans, ne à ſiniſtris collocemur ſed à ſiniſtra illa potius liberemur, ſicut dicit Dominus: Sed libera nos à malo. & iterum ait: Tum ſtabunt oves à dextris, hædi verò à ſiniſtris. Hoc puncti quaſi intervallo, hoc eſt, ab eo temporis articulo, quo palpebris primò, tum ventri, tertio dextro, deniq; ſiniſtro humero digitos admovet, per hoc ipſum, ajo, intervallũ hæc verba pronunciat: Domine Jeſu Chriſte, fili verbumq; Dei propitius eſto nobis peccatoribus

dum peragit inflectit cum dorſo latera & ſic Chriſti crucem deſignat. id eſt, Manus illa jam in palpebras, modò in ventrem, rurſus in partem dextram, in ſiniſtram ultimò quoque projecta efficit Crucis ſignum Crucemque Chriſti, h.e. Chriſtum propter peccata noſtra Cruci affixum adumbrat. Hanc figuram quilibet ter quaterve effingit & poſtea demum in ſua ſellula conquieſcit.

Caput XXII.

DE MODO CONfitendi.

Nobiliores inter Græcos bis, ter, quaterve quotannis precioſo corpore & ſanguine Domini frui cõſueverunt; confeſſione tamen, qua in Spiritualis Sacerdotis ſinum peccata ſua effundunt, præmiſſa. (Spiritualis Sacerdotis autem nomine ille gaudet, qui confeſſiones audiendi poteſtatem ab Epiſcopo ſuo adeptus eſt.) Qui verò confeſſionem ſuam reddere vult, is ſpiritualem illum Sacerdotem accedit. Hic illicò, quid expetat? ſciſcitatur. Reſpondente illo, ſe confiteri velle; Sacerdos illum in templum comitatur, ibique in loco quodam ab hominũ fre-

frequentia remoto, privatim eum admonere incipit, dicens: Ecce Angelus Domini hic nobis adſtat, percepturus confeſſionem ex ore tuo, cave ergo ullum peccatum vel pudoris prætextu reticeas. quandoquidem & ego homo peccator ſum, ſicuti & tu. Tum confitens delicta ſua enumerat. Cui enumerationi ubi finem imponit, Spiritualis ille eidem hoc inculcat. Excute memoriam annon oblivione aliquid ſit prætermiſſum? Tunc confitens iteratò apud animum ſuum rationes init, &, ſiquidem delicti alicujus recordatio in mentem venerit, illud profert; ſin minus, nihil ſibi ampliùs occurrere profitetur. Quo facto pœnam aliquam ſpiritualis illi denunciat, h. e. injungit illi vel aliquot dierum jejunium, vel eleemoſynarum erogationem, illique ultimo loco benedictionem ir• pertiens hunc in modum fatur. Ex ea poteſtate, quam Chriſtus Apoſtolis ſuis conceſſit dicens: Quæcunque ſolveritis in terra, & in cælis ſoluta erunt; & quam ab Apoſtolis Epiſcopi acceperunt, quamq; ego ab Epiſcopo meo mihi traditam nactus ſum autoritatem, abſolveris & criminum purus pronunciaris à Patre, Filio & Spiritu ſancto Amen. Et inter juſtos cernes ſor-

tem atque hæreditatem tuam. Poſt hæc, impoſitâ in Caput confitentis manu, conſuetam aliquam precationem recitat. Confitens verò vel humi, vel alio in templo loco nummis aliquot, ut Sacerdos ſcilicet pro ipſo preces fundat, relictis, abit; injunctorum ſibi à Spirituali ſuo, ut in effectum deducantur, bene memor. Quam primùm igitur feſtus aliquis dies incidit, Confitens ille ad ſacram Cœnam tenetur accedere. Antequam verò eâ utatur, orationem aliquam ſive ille peculiariter electus, ſive alius aliquis Sacerdos manu capiti huius Confeſſionē ſuam jamante profeſſi in genua procumbentis impoſitâ, prius è libro legit.

Caput XXIII.

DE MODO QVEM IN VSV Sacræ Cœnæ obſervant.

Græcæ Eccleſiæ ſeparatum quendam locum habent, ubi Sacerdotes ſacrificant; & in hunc nemini patet introitus niſi ſolis Hierodiaconis & Subdiaconis. Quando autem Sacerdos ſacram cænam communicare volentibus diſtribuit, intra portam conſiſtit; illi verò, qui ejuſdem participandæ cauſa ad portam accedunt, erecto corpore ante eam conſiſtunt. Id quod hoc ritu peragunt. In-

ſtan-

ſtante jam communionis tempore ad oſtium, ubi Sacerdos ſacra peragit, appropinquant, facieq; ad ortum converſa, genibus in terram proſtrati Deum adorant; dehinc ad occaſum ſeſe convertunt, ac flexis genibus his verbis adſtantes homines compellant. Condonate nobis oramus fratres, & factis & verbis peccavimus. Ad quæ præſentes homines hunc in modum reſpondent. Deus condonabit nobis ô fratres. Poſt ad meridionales Eccleſiæ partes ſeſe vertunt, eoſdẽ iiſdem, quibus antea, curvatis genubus alloquentes verbis. Remittite. Illi verò, ut modo commemorati, ſimiliter remittentes, ſimilia reſpondent, quemadmodum & Occidentales. Eundem in modum ad Borealem plagã converſi, eandem, quam à cæteris veniam & orant & exorãt. Atq; ſingulis his & omnibus peractis, prope portã, ad altare ubi Sacerdos ſacra peragit, conſiſtunt, Sacerdos autem Sancta manibus ſuis geſtans progreditur, inq; ipſo oſtii huius limine cõſiſtens, unicuique illorũ corpus & ſanguinẽ Domini, uno eodemq; actu h.e. panem & vinum mixtum [vel panem vino intinctum] diſtribuit, dicens: Communicat ſervus hic Dei in nomine Patris, & Filii & Spiritus ſancti, in remiſſio-

ſionem peccatorum Amen. Communicaturus verò eo ipſo, quo ſacrum epulum ſumpturus eſt, articulo, his Chriſtum alloquitur verbis: Non figam tibi oſculum, ſicuti Judas, ſed Latronis exemplo confiteor tibi: Memento mei Domine, cum veneris in regnuum tuum. quo dicto corpus & ſanguinem Domini ore ſuo accipit: accepta autem hac Domini communione, extemplò quoque buccellam aliquam panis quæ ἀντίδωρον, hoc eſt, donum dono relatum vocatur, accipiunt. Quo de pane jam ſupra, quando de precibus Græcorum, per totum annum frequentari ſolitis, locuti ſumus, capite puta XIV. à nobis aliquid eſt dictum.

Caput XXIV.

DE BAPTISMO.

Servant Græci in Eccleſiis ſuis vaſa quædam ampla, quæ Baptiſteria appellitant; hoc eſt, tantæ capacitatis vaſa, ut infantem, quantus quantus eſt, iiſdem poſſint immittere. Quando igitur infans aliquis fonte hoc ſacro tingendus eſt, Conſanguinei infantis primò omnium aquam, floribus odoriferis inſperſis curant calefieri, inque prædictum

dictum vas infundunt. Interea temporis verò, dum aqua caleſit, orat Sacerdos & oleum aquæ adfundit. precibus verò finitis, infantem manibus ſuis accipit Sacerdos & utrâque manu ex humeris firmiter prehenſum, totum, nec capite quidem ipſo excepto, aquæ immergit, dicens: Baptiſatur ſervus hic Dei in nomine Patris; quod effatus, infantem retrahit. Poſtea addens: Et Filii, rurſus & immittit & extrahit, denique verba hæc: & Spiritus ſancti, proferens, & immergit & extrahit, h. e. ter immergit & ter retrahit, quemadmodum dixit Dominus: Baptiſantes illos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Quibus peractis, ultimò preces nonnullas prælegit ſicut & hic in magna Britannia more receptum eſt, atque infantem reddit.

CAPUT XXV.

DE EXCOMMVNICATIS Græcis.

More apud Græcos receptum eſt, nimiũ prævaricantes ab Eccleſiæ conſortio removere, ob illud Pauli ſic ſonantis: Vobis &

meo

meo ſpiritu congregatis tradatur eiusmodi homo Sathanæ. & aliud: Increpa illos ſevere. Quam conſuetudinem exemplo aliquo declaratam dabimus. Fingamus nobis fieri. Homo quidam impudens falſum perhibuit teſtimonium, aut aliam aliquam injuriã alicui intulit: & ideo ab eo, qui injuria hac affectus eſt, ad Sacerdotem vel Epiſcopum citatur. Ex eo quærit Epiſcopus: Sitne veritati teſtimoniũ illud conſonum nec ne? Quodſi igitur vaniloquus hic, quæ mendaciter eloqui nõ eſt veritus, ea multis adhęc argumentis conatur tueri, tum Epiſcopus aut Sacerdos, ſive intra, ſive extra templum extiterit, Sacerdotales veſtes induit. Veſtimenta autem hæc Chriſti captivam deductionem, coccineam chlamidem & reliqua repræſentant. Et propter illa ipſa, ſicuti & propter Spiritualem ab Epiſcopo in ſe derivatã gratiam Sacerdos Chriſti perſonam refert. Atque hic iſto modo falſi teſtimonii fabricatorem in conſpectu ſuo jubet conſiſtere, prælegens eidem Pſalmum hunç, qui hæc verba continet: Domine laudem meam ſilentio non involves, nam apertum eſt os peccatoris & doloſi cõtra me. quibus & cætera, quæ in hoc Pſalmo ſequuntur, & alias nonnullas Ora-

Orationes ſubjungit. Ultimò autem in hæc verba prorumpit. Vigore illius poteſtatis, quam Chriſtus Apoſtolis ſuis conceſsit, dicens: Quæcunq; ſolveritis in terra, ſoluta erunt & in cælo, &, quæcunq; ligaveritis in terra, ligata quoq; erunt in cælo. quamq; ab Apoſtolis acceptã Epiſcopi mihi dederunt. Vigore huius, ajo, poteſtatis, excommunico te, erisq; excluſus & ſegregatus à cõjunctione Patris, Filii & Spiritus S. nec non à communione trecentorum & octodecim Spiritu Dei actorum Patrum Nicænorũ, omniumque Sanctorum, & eadem, quæ Diabolum & Judam, te quoque manebit hæreditas; quin vitâ hac defunctus in cineres redire non poteris, ſed inſtar lapidis & ferri æternum compactus jacebis, idque in teſtimonium, niſi ſi reſipueris. Quibus finitis falſum teſtem à ſe dimittit Epiſcopus. Quodſi igitur falſi huius teſtimonii confictor, ad mentem ſaniorem non reverſus. nec cum adverſario per ante commiſſorum deprecationem reconciliatus, interea autem mortuus fuerit; pro conſuetudine Græcis familiari, quo anno uno elapſo mortuorum ſepulchra effodiunt, huius quoque falſi teſtis monumentum aperiunt, repertoque eo ad-

eo adhuc integro, & quà totum corpus, nec capillis exceptis, nigro, quà ungues verò albo, monumento ejiciunt, erectumque in editiori aliquo loco collocant; & conſiſtit, nemine etiam fulciente firmiter erectus, ſolidi ad modum ligni. Si verò aliquis ventrem ipſius percutiat, ſonū edit veluti tympanum aliquod. qua de cauſa etiam Τυμπανιαῖος ſeu Tympaniticus vocatur. quemadmodum & ipſe Caſſianus Hiſtoricus in Hiſtoriarum ſuarum monumentis Excommunicatum quendam Tympaniæum expreſſis verbis appellat. Id quod hac ratione debet intelligi. Caſſianus hic ex antiquiorum Græcorum Hiſtoriographorum cenſu non poſtremus, in Hiſtoria ſua refert, Synodum aliquam particularem centum Epiſcopis conſtantem, in certo aliquo loco aliquando congregatam eſſe, cunctisque concordibus ſuffragiis nonnihil, idque recta ratione fultum decernentibus, unicum, qui reliquis omnibus ſeſe pertinaciter oppoſuit, ſurrexiſſe; Qui cum anathemate ab illis percuſſus, atque ſic mortuus eſſet, corpus eius veluti ferrum compactum & ſolidum centum annos duravit. Centenis autem illis annis elapſis, denuò ibidem locorum Synodus

dus aliqua partialis centum Epiſcoporum fuit celebrata, ubi Epiſcopi in hæc verba prorumpere: Epiſcopus hic anathemate damnatus, in Eccleſiam peccavit, ideoque ab eadem excommunicatus eſt. Cæterùm cum & nos conſtituamus Eccleſiam, & peccare humanum eſſe conſideremus, commiſſum peccatum illi condonabimus. Atque ita ipſi delictorum gratiam fecerunt. Quod ſimulac præſtitere, poſt fuſas ad Deum preces, qui centum annos integer perſtiterat, extemplò in cinerem cõverſus eſt. Idem quoque etiamnum non raro in Græcia contingit. Quando enim excommunicati adverſarius adeſt, Excommunicato (eò, quod Judæ, Hebræorum Regis pro mortuis ſacrificia offerentis recordetur) veniam commiſſorum dare volens, & ita apud animum ſuum cogitans: Liber hic quidem inter Canonicos ſedem non invenit, interim tamen ſacrorum librorum numero non eſt excluſus; accedit Sacerdotem, eique animi ſui propoſitum explicat; quo intellecto, Sacerdos, ſacro habitu indutus, orationes aliquas legit, ad quas excommunicati adverſarius reſpondet: Deus erit illi propitius. Quo ipſo Excommunicati corpus hodienum in cine-

cineres reſolvitur. Ne verò verbis meis fidem detrectare habeatis neceſſe, rogate, ſultis, Mercatores veſtros, ut, & in Veteri Patra, & Theſſalonicæ, & Conſtantinopoli, & Alexandriæ, & alibi, in dictorum veritatem inquirāt; aut de his ipſis homines Græcos in Anglia degentes ipſimet interrogatote, qui rem omnem, uti ſeſe habet, enarrabunt.

Caput XXVI.

RELATIO DE MONTE IN partibus Ægypti, piæ Chriſtianorum fidei confirmandæ cauſa Patriarchæ precibus transpoſito; ut & de Veneno à Patriarcha Hieroſolymitano hauſto.

Ante ſexaginta, & quod excurrit, annos, Judæi partes Cayri inhabitantes, immani invidiæ erga Chriſtianos æſtro perciti, Paſiæ (h.e. ſi Romana voce verbum hoc exprimere cupis, Principi,) quem argenti ſtudioſiſſimum cupidiſſimumque eſſe, benè norant, hoc inſpirarunt conſilii, velle ſe vectigal, quod Græci loca illa incolentes pendunt, duplicatum Principi ſolvere, modò Chriſtiani internecioni devoveantur, idque ideo,

quod

quod Chriſtus mentitus fuerit, dicens: Matth. 17. 20. Qui quantum Sinapis granum tantundem fidei habuerit, vel montes transplantare poterit; imò ſi credens in me etiam mortiferū aliquid biberit, non tamen id nocebit ei. His auditis, rabie quaſi aliquâ correptus ille Paſias ſ. Princeps, Patriarchā illico advocare, & hæc illi dicere: Fides veſtra è meris fraudibus & fallaciis conſuta eſt; quoniam Chriſtus dixit: Marc. 16. 18. Qui credit in me, licet mortiferū quid hauſerit, non tamen id nocebit illi. atque hac de cauſa præcepit, ut Patriarcha, Principe præſente, venenū biberet; & quidem nullo Crucis factoſigno. Dixerant quippe Principi huic Judæi, Chriſtianis Crucem Magiæ vicem præſtare, adeo, ut Cruce deſignatâ, veneni efficientia pereat. Hanc ob cauſam interdixit Princeps Patriarchæ, ne hauſturus venenum, crucis ſignū effigiaret. Hoc poſtquam intellexit Patriarcha, ſtatim concionem populi convocare, & ita junctim per integrum triduum orationibus & jejunio vacare, Deumque ardentibus precibus fatigare, & tertia die, ſacrificio præmiſſo, omni populo comitante Principem adire. Præſentibus ibidem jam Judæis omni-

omnibus, aderat quoque ex eorundem numero non nemo, qui venenum ſecum apportaverat; quo ipſo, ſed longè penetrantiſſimo præſentiſſimoq; repletum poculum Patriarchæ exhauriendum porrigit. Patriarcham cyathum jam jam à ſe evacuandum manibus tenentem rurſus monet Princeps, Cave, dicens, ne figuram Crucis ſuper poculo efformes. Patriarcha verò poculo intra ſeſe occulta ratione benedicturus, quærit à Principe: Cæterùm, quâ parte poculi vis bibam? An hac? An illa? an iſthac? numverò aliâ? quo inſtituto digitos in quatuor loca labri huius poculi collocavit, benedictionemque illi ſecretò impertitus eſt. Ad quod Princeps: Bibe, qua parte placet; neſcius interim, Patriarcham, crucis facto ſigno, poculo jam benedixiſſe. His præmiſſis, cyathum totum ebibit Patriarcha, eoque exhauſto, & aquâ, quam adferri jubebat Patriarcha, allata, cyatho nonnihil infundens, illud eluit, hunc in ſonum Principem affatus: Omnem veneni ſubſtantiam ego abſorpſi, bibat verò jam quoque hic Apella, & quidem ſolam in poculo reſiduam aquam, ut & de ipſius fide aliquid certi nobis conſtet. Hoc dicto poculum Judæo exſic-

exſiccandum tradidit. Ebræus verò bibitionem prorſus detrectare; ſed Princeps minis Hebræum percellens, Bibe, inquit, ut & tuam conſpiciamus fidem. Hac neceſſitate compulſus Judæus, aquam in poculo reſtantem evacuat, at, corpore illicò diſtento, confeſtim ruptus eſt. Id ubi accidit, majorem adhuc pecuniæ vim Principi numerarunt Judæi, prætendentes, Patriarcham hanc rem adhibita magiâ, præſtitiſſe. Dicunt itaque. De monte verò alia inſuper pronunciavit Chriſtus: Si quantum eſt granum Sinapi, tantundem & vos fidei habueritis, dicetis monti huic. Excede hinc illuc, & excedet. Advocet igitur adhuc porrò & montem illum, &, ſiquidem mons ille nobis ex adverſo oppoſitus, dicto ejus obediens, ad nos ſe contulerit, in omnium noſtrum vitam Chriſtianis jus & gladium porrigimus. Tunc Patriarchæ rurſus mandavit Princeps, ut montem adeſſe jubeat, additis minis, ſi id non fiat, Chriſtianos omnes occidendos eſſe. Hîc Patriarcha trium dierum ſpatium ad ſocianda conſilia ſibi gratificari orat. Patriarcha autem interim, & interdiu & noctu una cum reliquo cœtu interpellationibus apud Deum, ſociato largo lachrymarum

imbre, eſt intentus. Die tertia, peracto ſolito more ſacrificio, omnes Græci, Turcæ & Hebræi convenere, inq; definito loco ſeſe ſtitere. ibi Patriarcha protenſâ manu ad mõtem: Adeſto, ajo, mons, in nomine Patris, Filii & Spiritus ſancti. Simul dixit, ſimul mons in partes cominutus ipſis ſeſe advolvere; adeo, ut omnes, ne ipſos planè operiret, metu corriperentur. Jubet igitur Princeps Patriarchã, ut, ne progrediatur amplius monti imperet. & hic rurſùs extensâ manu monti benedicens, ait: Sta mons, & conſtitit ibidem. Atq; hinc mons ille uſq; dum nomen illud στῆθι ὄρος, id eſt, Sta mons, obtinet. Turcico verò idiomate dicitur δτȣρδ-λαγ i.e. στῆθι ὄρος, ſta mons. Hoc præſtito, præcepit Princeps Patriarchæ, ut Græci Judæos omnes illico neci darent. Ad quod Patriarcha: Minimè omnium. Noſtrum enim, utpote Chriſtianorum, nõ eſt, homines trucidare, Hoc verò ſibi habeant pænæ loco, ut aquam, quæ Cayrum alluit, intra Cayrũ propriis ſumptibus fluere faciant, quo omnes incolæ civitatis eam in potum adhibere poſſint. Et hac conditione atq; pacto, vitæ ipſis Princeps fecit gratiam. ac in hodiernum uſque diem Judæi aquam fluvii Nili ſuis impen-

penſis intra Cayrum deducere coguntur, ut univerſæ regionis incolis in potũ queat cedere. Cayrum enim in editiore loco, quam fluvius Nilus, ſita eſt, ut ita aquam hanc eo ducere, ingentium res ſit ſumptuum. Quod ipſum à Mercatoribus commercia ſua ibi locorum exercentibus, rerumq; illarum conſciis, ſicuti etiam ex ipſis Græcis loca illa frequentantibus, modo verũ profiteri velint, quilibet poteſt diſcere. Sicuti igitur Pariarcha venenũ bibit & montem ſecundùm votum ſuum accerſivit: ad eundem, h.'e. planè miraculoſum modum & excommunicatorũ corpora ad cineres revertuntur. idq; juxta verba Chriſti ſic ſonantia: Credentes verò ſigna quoq; comitabuntur, hoc eſt, & credituros aliquando & nunc jam in præſens credentes. ita ut de tempore futuro explicetur; ſicuti & illud apud Davidem: Perfoderunt manus & pedes meos, pro eo: Perfodient manus meas & pedes meos. Et juxta aliud dictum: quodcunq; duo aut tres in nomine meo petierint, id dabit illis pater meus. quemadmodum & in monte Thabor, in transfiguratione Chriſti Moſen & Eliã ad præſentes ſtitit. Nullũ autem ſtatuunt Græci eſſe purgatorium, ſed, uti jam ante dictũ

eſt, per ſingulare prodigium aliquando uſu venit, ut, quando excommunicati adverſarius advenit, & excommunicato illi, illatam ab eodem ſibi Viro probo, Chriſtiano, injuriam condonare cupit, corpus illius in cinerem redeat.

CAPUT XXVII.

DE MONACHIS.

Monachos quoque habent Græci, illos autem ſolùm, qui è præceptis & inſtitutis magni pendent Baſilii. Dividitur verò hic ſtatus in tres alios. Primus ordo vocatur Monaſteriacus. Secundus Anachoreticus, ſive, ut ita dicam, Celoiticus, ideo quod exigua monaſteria veluti cellulas poſſideant. Tertius dicitur Aſceticus.

CAPUT XXVIII.

DESCRIPTIO PRIMI Ordinis Monachorum.

Cum primo ordine, qui Monaſteriacus nominatur, ita comparatum eſt. Dantur apud Græcos monaſteria partim parva, partim magna longè plurima. Et hæc inter ſunt

ſunt nonnulla, quæ quinquaginta; inveniuntur alia, quæ centum; reperiuntur alia, quæ ſupra centum quinquaginta, quæ ducentos; invenias nonnulla, quæ trecentos, etiam quadringentos, imò & plures contineant monachos. Vivunt verò primi hujus ordinis monachi vitam pariter omnes ex æquo communem & æqualem, omnes cum ordinis ſui Majore, unà, unam ad menſam & prandium & cœnam capiunt, cibo potuq; Prioris ab apparatu reliquorum Monachorum, ſive illiterati illi, ſive literati fuerint, nihil omninò differente. quicquid ergo edit bibitque Prior, eundem potum, eundem panem, idem edulium omnes quoque edunt bibuntque. in veſtitu ſolùm aliqua diſparitas inter Monaſterii Priores, Seniores & Sacerdotes, decentiæ & decori ergò cernitur. Maxima ipſorum pars operâ manuariâ victum ſibi acquirit, ſolis Sacerdotibus & Hierodiaconis, eccleſiaſticis ſcilicet ſolùm negotiis, h. e. lectione occupatis & ab hoc labore exceptis. reliqui, quod manuum labore perficiant, omnes ſuum penſum habent. Hi aliorum veſtimenta conſuunt, illi calceamenta illorum parant, iſti ovium lanas aut hædorum pilos contexunt conne-

ctuntque. Alii ſunt ærarii, & ex ære vel ferro ſecures fabricant. Cæteri ad oves ſe conferunt, Paſtores ad curam gregis habendam mercede conducentes, illisq; per unum annum adhærentes; hoc elapſo, in Monaſterium ſe rurſus recipiunt, ibique permanent. aliis interim ad oves ablegatis, idemque, quod illi, per annum unum factitantibus; quibus poſt exactum annum ad Monaſteria reverſis, denuo alii à Monaſterii Senioribus (ſunt autem hi illi Monachi, qui præ reliquis quàm plurimos annos in monaſteriis conſumpſerunt) amandantur. Prædictum ad modum Seniores illi Monachos ad equos, ad boves, ad apes, ad fructus, ad occupationes alias ablegant, qui finito anno ad monaſteria redeunt. Atque hæc eſt ratio & modus vitæ Monaſticæ. è Sacerdotibus verò multi à Senioribus in Walachiam, Moſcoviam, Iberiam & aliorſum ad colligendas eleemoſynas emittuntur, quas in monaſteria perferunt, & ibidem quoq;, aliis interea hoc nomine exire juſſis, permanent. Atque hac ratione Monachi primi ordinis in monaſteriis ætatem ſuam tranſigunt.

CAPUT XXIX.
DE VESTITV SIVE Habitu.

Geſtant Monachi in capitibus operimentum aliquod, auriculas quoq; ipſas muniens. quo ipſo ſignificatur, nequaquam decere illos in aures, minùs in animum admittere illa, quæ vitiosè ab hominibus vel geruntur vel dicuntur, ſed exiſtimare potiùs, ſeſe omni audiendi facultate deſtitui; quem in ſenſum Paulus quoque ait: Eſtote pueri malitia. Præfato capitis tegumento aliud inſuper imponitur, quod formam ſepulchri refert, caputque totum operiens, ad cingulum uſque, & longius etiam dependet; quo innuitur, habitu iſtiuſmodi incedentem mundanis negotiis emortuum eſſe; neque convenire, ut veſtimento hoc indutus, ſtudiorum huius ſeculi, h. e. honoris & dignationis humanæ, divitiarum, conſanguineorum, amicorum, auræ popularis, cuticulæque curam ſuſcipiat, ſed ut mage ſe pro mortuo reputet, non quaſi propriè dictâ ſemper duratura, ſed liberâ & ſpontanea morte defungi debeat. De qua ita loquitur Dominus noſter: Qui me

ſequi vult, abneget ſcipſum, tollat crucem ſuam & ſequatur me. Et David ait: Tota die propter te morti tradimur.

CAPUT XXX.
EXPLICATIO,
Quid ſit
MORS SPONTANEA?

Emori, & crucem ſuam tollere, notat, hominem morte voluntariâ obire, minimè omnium autem naturali & phyſicâ. Spontanea verò mors explicatius ita proponitur. Quemadmodum homo duplici modo conſiderari poteſt, & quà animâ, & quà corpore conſtat: ſic quoq; duûm generum mors eſt; alia naturalis, alia ſpontanea. Et naturalis quidem mors eſt, quando anima, corpore exanimi relicto, emigrat. Spontanea verò, quando quis carnales affectus reſecat. Rurſus. Quemadmodum homo duplex eſt: ita & duplicia in homine deprehenduntur deſideria, alia quæ ab animâ, alia quæ à corpore denominationem habent. Et ſicuti anima hominis, domũ & ſpiraculum Dei eſt: ita etiam ea, quæ ſuperæ ſunt originis, appetit. Verbi gratia. Uti Deus pu-

rus

rus eſt: ſic & anima ſolius naturæ inſtinctu, puram, h. e. inquinamenti & peccati omnis expertem vitam vivere incipit. Sicut Deus eſt juſtus: ita & anima juſtè ætatem tranſigere deſiderat. Ut Deus eſt miſericors: ita anima miſericordiam exercere amat. In Deo terreni nihil invenire licet: pari modo & anima nonniſi cæleſtia, divinaque meditatur, & quæ alia his conſanguinea ſunt, concupiſcit. Quæ verò Corpus velit & quærat, hæc ſunt: Comeſſari, inebriari, alios mycteriſmo excipere, criſtas erigere, divitiis ſupra modum affluere, ſcortari, contumeliis alios afficere, inſoleſcere, & nimium de ſe ſentire, opibus cõgerendis ſtudioſè incumbere, injuſtè alios circumvenire, inter omnes homines eminere, rapere, & quæcunque tandem animæ adverſantia alia ſunt, ad ea carnalis homo ſummo ſtudio contendit. Sicuti Paulus in Epiſtola ſua ad Timotheum cap.5. de hominibus, in quibus carnales cupiditates imperium obtinent, loquens, ait: Sibi ipſis placentes, auri cupidi glorioſi thraſones, ſuperbi, blaſphemi, Parentibus immorigeri, ingrati, profani, ſtorgarum naturalium expertes, irreconciliabiles, calumniatores, incontinentes, feri & immanſueti, bo-

norum oſores, proditores, præcipites & temerarii, inflati, quibus voluptates magis quàm Deus in amore eſt, ſpeciem pietatis habentes, virtutem verò eius abnegantes; Sunt quippe appetitus carnales hoſtes animæ longè omniũ inimiciſſimi, quemadmodum idem alio loco dicit. Video aliam legem oppugnantẽ carnem meam. Et rurſus. Concupiſcentia carnis inimicitia eſt adverſus Deum. Quodſi igitur concupiſcentia carnis Dei hoſtis eſt: acerrimus certe, & ipſius animæ erit hoſtis. Qua de cauſa conſideratè & circumſpectè Prudentibus agendum, quò carnales cupiditates, veluti aurigæ ſuos equos & Reginæ ancillas, injecto quaſi freno queant compeſcere, non, ut corpus vitæ omnis expers & exanime planè reddant, ſed ut liberum tantùm animæ in corpus imperium hac ratione aſſerant. Quando enim anima corpori ſæpiculè obſequitur, tandem & ipſa ad feritatem degenerat, omniq; veneratione Dei excuſsâ, Corpori ipſi in bello hoc promovendo vires miniſtrat. A quo non abludit Paulus, dicens: Corrumpunt mores bonos prava colloquia. Et Deus de Ebræorum nonnullis ad Moſen ait: Animæ eorum non ſunt bonę; non, quaſi Deus animas illo-

rum

rum Hebræorum malas creaſſet; non, ſed quia, concupiſcentiis carnis ſæpe morē gerendo, exutâ humanitate, feritatem induerunt; ac, eo digito quaſi intento dicit Deus: Animæ illorum non ſunt bonæ. id quod etiam ex operibus illorum elucet: Conſedit populus & illacrimatus eſt; & venerunt coturnices, comeditque populus ac ſaturatus eſt, & die poſtera proſtrata ſunt die una quatuordecim hominum millia. Vide mihi quæſo, quomodo hi, quia animæ illorum concupiſcentiis carnis obtemperarunt, & ſpirituali & corporali morte perierunt? Rurſus, ob gulæ intemperantiam Adam Paradiſo ejectus eſt. Similiter & Eſavus propter vile aliquod edulium primogenituræ jus perdidit: Et Dives ille condemnatus eſt, hac auditâ ſententiâ: Recepiſti bona tua in vita tua. Adhæc etiam Chriſtus ait: Hoc genus non egreditur, niſi per preces & jejunia. Et alibi inquit Dominus: Tentat Diabolus hominem aliquem, & poſtea rurſus eum deſerit, hinc inde interea obambulans. Poſt hæc apud animum ſuum conſilium inſtituit, reviſendi animo illum

accedit, deprehenſoque illo priſtinæ peſſimæ vitæ adhuc dedito, idoneoque ita ſibi habitaculo reperto, vadit, ſeptemque ad hæc Dæmoniis ſibi adjunctis, ingreditur & inhabitat hominem illum, redditurque apud hominem hunc illa priore poſterior hæc conditio longè deterior. Quænam verò ſunt illa Dæmonia? Eſt ſcilicet Dæmonium Superbiæ, Dæmonium ſcortationis, Dæmonium invidentiæ, Dæmonium voracitatis, Dæmonium cædis, Dæmonium avaritiæ, dæmonium injuſtitiæ, dæmonium mendacii, & aliorum variorum vitiorum. Et recenſitorum horum omnium itaq;, & ipſius Chriſti, dicentis: Neceſſe eſt crucem ſuam ferat, qui me ſequi vult, benè memores Monachi, habitu illo (de quo ſuprà locuti ſumus) incedunt, quò ultima ſua ſemper in conſpectu habeant, &, ſecundum effatum Davidis: Vidi Deum meum coram me ſemper, quia à dextris mihi eſt, ne commovear, proſpectè pugnent, atque ita ſpontanea morte obeant. Similiter quoque lænas in Eccleſiis, quia chirotecas uſurpare non ſolent, geſtant; docentes eo, non oportere Monachos manus ſuas ad opus aliquod malum extendere, ut ſunt verbera, aut alia

ali-

aliqua vitioſa operatio. Hac de cauſa etiam in ſepulchris lænis eas obvolvunt, notantes eopſe, quod in vita ſua vixerint, ac ſi manus ad male agendum non habuiſſent, ſed morte voluntaria viventes etiam jam pridem mortui fuerint.

CAPUT XXXI.

DE SECVNDO MONAchorum ordine.

SecundumMonachorum ordinem Anachoretæ conſtituunt. Quando aliquis opibus abundat, & interim in cœnobio vivere nequit, is certam pecuniæ ſummam, ut domicilium aliquod commodū nanciſci poſſit, Monachis numerat; pro qua etiam Monachi domum quandam amplam uno, duobus vel tribus etiam à monaſterio milliaribus diſtantem, ipſi concedunt. Atque ita ille duobus vel tribus pauperibus ſociis, ibidem vivit, ſimilem prorſus ad modum, quo cœnobitæ in monaſterio vitā ſuam tranſigunt. Domus verò hæc contiguam quoque habet Eccleſiam ſive templum, ut & vineam nec non oleas, ſimiliter nuces, amygdalas, ceraſa & alia neceſſaria, quæ vitæ illorum ſu-

ſtentandæ abunde ſufficiunt. Atque hic eſt ſecundus Baſilii Magni ordo.

Caput XXXXII.

DE TERTIO MONAchorum ordine.

Tertius ordo venit nomine Aſcetarum, qui & Eremitæ audiunt. Hi, utpote in virtutis ſtadio valde egregiè exercitati, unde & Aſcetarum, ſive Exercitatorum appellationem nacti, ſupra modum duriter vivunt, parvis domunculis, aut ſpelæis ſolùm contenti, neque vineas, neque agros poſſident. Poſſunt quidem nonnulli illorum etiam aliquando palmites, easque non exiguas poſſidere; has tamen non ad conficiendum vinum, ſed ut cibum, botros videlicet inde petant, adhibent, eandem ob cauſam & ficus, & ſimilia plantant foventq; : ex his quippe, ut & aliis eiuſdem generis, fabis ſcilicet, toſtis ceraſis, pomis, caſtaneis, adhibito pane bis coćto, ſeſe ſuſtentant. Æſtivo enim tempore poma, pira, ficus & ceraſa colligunt, inque fruſta ſećta Solis fervori expoſita torrent; & reliquo tempore his eduliis, pane bis coćto adhibito, veſcuntur, & quidem

dem per integrum annum de die nonniſi ſemel; exceptis diebus feſtis, quibus aliqui bis de die, aliqui tamen etiam tum nonniſi ſemel comedunt. Et hi quidem Monachi, propriis laboribus hunc victum ſibi acquirere habent neceſſe; Ratio hæc eſt, quia Eccleſia Græca, illud Pauli: Qui non laborat, non manducet; memori mente obſervans, non permittit, ut monachi & eremitæ ſtipem & eleemoſynas mendicent. interdum tamen ditiorum Græcorum nonnulli, tum illis, qui in monaſteriis, tum qui in eremis degunt, eleemoſynas mittunt; quæ Aſcetis his etiam cedunt. Labores verò quibus iſti aliàs occupantur; hi ſunt. Hicé pilis ovium funiculos nectit, ut & lanam cóactam, quam Monachi loco fimbriarum veſtimentorum extremitatibus aſſuunt. ille parat umbracula è juncis, iſte cochlearia aut manubria lignea, alius ſcribit libros. Atque hæc omnia, poſtquam abſoluta & perfecta ſunt, eremitæ monachis, qui monaſteria incolunt, exhibent, à quibus viciſſim cuncta, quæ vitæ uſus exigit, mercedis loco recipiunt. Et hic eſt tertius ordo Monachorum, ſcilicet Eremitarum. Quæ quidem ego, quia omnium opti-

optimè & certo ſum gnarus, ut qui cuncta oculis meis uſurpavi, audacter ſcribo dicoque: Et hic eſt tertius ordo Monachorum Magni Baſilii.

CAPUT XXXIII.

DE VIRTVTE Aſcetarum.

Aſcetæ hi ab antiquis Eremitis accepere quoque traditiones nonnullas, h. e. libros aliquos, informantes eos, quomodo malos perferre debeant; in quibus hoc legitur: Niſi Moſis & Davidis perfectionem attigerimus, ſalvari nullo modo poſſumus. Hoc eſt: Quemadmodum Moſes contumelia & opprobrio conſpurcatus à Dathane & Abiram, dicentibus: Quando tandem tu ſolus imperium in nos exercere deſines? Nos quoque è filiorum Jacobi ſumus numero? nec contradicere, nec ira accendi, ſed hac reſponſione eos demittere: Conſulam ego ſuper hac re Deum; faciat ille quod ipſi viſum fuerit? Et ſicuti Regio non ſolùm diademate; ſed prophetiæ etiam dono valde inclytus David, à bipedum ſceleſtiſſimo illo Simei virulentâ linguâ conſputus, poſtquã

Regium

Regium ſolium occupavit, nequaquam ſcelus illud, calumniatorem, morte mulctavit. Idem ad exemplar, & hi Aſcetæ vitam ſuam inſtituunt, eò quod jam commemoratorum virorum minimè ex oculis & animis removeant imagines. quodſi igitur calumniator aliquis calumniis eos impetat, verbis eos nequaquam volunt protelare, ſed ſtatim recordantur Moſis, Davidis & Joannnis in Apocalypſi cap. 15. ita loquentis. Et vidi ex ore Draconis, & ex ore beſtiæ, & ex ore Pſeudoprophetæ tres impuros ſpiritus, ranis ſimiles, Reges terræ, ut illos ad bella & dimicationes excitarent, invadentes. & hi ſunt Dæmonia ſeditionis & tumultûs. Pari modo & Conviciatores hi impuros contumeliæ & turbarum ſpiritus in animo ſuo nutriunt, ſecundùm pronunciatum Domini: Mala enim ex ore impuro procedunt, & hinc aut homines contumeliis maculare, aut alia damna illis inferre ſtudent. Cui & Paulus concinit, dicens: Antichriſti multi mundũ hunc intrarunt. Item. Nec fur, nec conviciator, nec qui conſequenter ordine commemorantur, regni Dei hæreditate potiri poterunt. Et hæc cogitantes ſolo contemptu illos refutant, ne verbo quidem illis ſeſe

oppo-

opponentes. Pauli verò conſiderantes dictum illud : Si fratrum veſtrorum aliquis forte in aliquo lapſus fuerit; vos, qui ſpirituales eſtis, hunc rurſus ſpiritu lenitatis in ſemitam rectam deducite, cogitantes, & vos forte in tentationem aliquam incidere poſſe; inordinate viventes adhibitâ manſuetudine ſtudent corrigere.

CAPUT XXXIV.

DE JEJUNIO MONACHOrum primi & ſecundi Ordinis.

Cum jejunio primi & ſecundi ordinis Monachorum, h.e. tum Monaſteriacorum tum Superiorum, ita eſt comparatum. Jejunant illi per integrum annum ſeptimanis ſingulis tres dies, ut die Lunæ, Mercurii & Veneris. Diem Lunæ quidem jejuni ideo tranſigunt, quia diebus Saturni & Solis bis de die, & quidem piſcibus, butyro, ovis, lacte, caſeis, oleo vinoque fruuntur. Ne igitur cupiditates hinc robur aliquod acquirant, die Lunæ cibo abſtinent. Diebus verò Martis, Jovis, Saturni & Solis omnibus enumeratis eduliis bis veſcuntur. Trium

horum

horum dierum jejunium ad hunc modum inſtituitur. Secundâ poſt meridiem hora, precibus Deum compellant in templo; hinc egreſſi ad menſam ſeſe conferunt, fabas cum juſculò citra oleum tamen & butyrum, ut & herbas nonnullas, adhibito aceto, fabas, lathuria, abſque butyrò & oleo coċta in cibum adhibentes: Veſpertino verò tempore templum denuo intrant, abſolutiſque precibus eodem egreſſi ſedendo templum circumcirca cingunt, ubi cellarius cophinum panum fragmentis plenum portans circumit, Monachorum cuilibet unum fruſtum panis, unumque cyathum aquâ repletum porrigens. quod dimenſum ſoli juniores accipiunt, ſeniores autem nihil quicquam accipiunt; poſtquam autem paululùm conſederunt, rurſus templum intrant, orationibus aliquando per unius, aliquando per mediæ tantùm horæ ſpatium dediti. Exituris autem illis, Major eorum in veſtibulo conſiſtens à quolibet Monachorum, porta egredi cupiente venerabundè his ſalutatur verbis. Benedic mihi Domine. Ad quod Major reſpondet: Propitius ſit tibi Deus, mi fili. quo facto recta in cellulas ſuas ſe conferunt,

runt, nec licet cuiquam amplius cum quoquam vel quicquam fari; ſed ſoli ſine ullis teſtibus in domunculis ſuis, orationes ſuas exordiuntur, flexisq; coram Deo genibus, & pro ſe & pro aliis preces per horam integram fundunt. His finitis ad ſomnum ſeſe componunt, ad ſignum uſque horæ poſt mediam noctem primæ ſtertentes. Hac auditâ expergeſiunt, & ad preces omnes ex æquo coëunt, protrahentes eas ad ipſum tempus matutinum uſque manè verò templo excedentes quilibet officii ſui munus aggreditur, ad tempus prandii in eodem occupatus. tum antequam ad prandium accedant, templum prius intrant; ex eo reverſi prandio adſunt, eundem, quem heri in eodem, morem modumque obſervantes. Quando verò prandio ad finem jam perducto, à menſa volunt ſurgere, Senior in menſæ parte extremâ conſiſtit; quem prætereuntes Monachorum ſinguli, venerabundo vultu & cultu ſalutant dicentes: Benedicito Domine. Cui ille reſpondet: Deus tibi, mi fili, erit propitius. Tempore verò magnæ quadrageſimæ, non ſolùm poſt prandium, ſed etiam poſt abſolutam cænam, in ipſa Eccleſia ad pedes Majoris ſui procidunt, eadem

dem & proferentes, & reſponſi loco verba referentes. Et hanc rationem per totum annum obſervant. Quin ſi contingat Monachorum quempiam adeo profundo ſomno immergi, ut non in ipſo exordio, quando preces initium capiunt, expergefiat, ſed demùm, jam præterlapsâ hora orationis primæ, quæ mediam noctem definit, poſt mediam noctem ſurgat, die illa ad prandium una cum cæteris non admittitur, ſed reliquis prandentibus in extremâ parte menſæ in conſpectu omnium prandentium conſiſtere, omnibusque ad menſam præſentibus audientibus, orando hæc ingeminare cogitur verba: Miſerere mei Deus ſecundùm magnam miſericordiam tuam, & quæ ſequuntur; uſque dum omnes à prandio ſurgant. A mensâ verò ſurgentibus, omnibusque unà exitum parantibus, iſte prono capite in terram ſeſe projicit, dicitque: Benedicite, oro, Patres ſancti, homini ignavo; peccavi enim. Ad quod fratrum quilibet hoc reponit: Propitius tibi ſit Deus, mi frater, quando autem jam omnes egreſſi ſunt, tum ille quoque cibum capit. Et hoc ipſum non ſolùm extremi & ultimi, ſed etiã primi Monachorum præſtare neceſſum habent,

bent, & omnes quidem non ægro & adverſo, ſed prompto & lubenti animo id admittunt, quo ſcilicet cuncti bono hoc exemplo excitati ſingulis diebus tempore primæ orationis ſomnum excutere addiſcant.

CAPUT XXXV.

DE JEJVNIO MONACHORUM tertii ordinis, qui Aſceticus ordo audit, h. e. ordo Monachorum perfectiorum.

Tertius Monachorum ordo nominatur ordo Aſceticus. Hi Aſcetæ per totius anni decurſum nonniſi ſemel de die cibum capiunt; exceptis feſtis ſolemnioribus, quamvis ſæpiculè etiam tum, ſolo prandio contenti, à cæna volentes abſtineant. quemadmodum ſupra de jejunio primi & ſecundi ordinis Monachorum id recitavimus.

CAPUT XXXVI.

DE QVADRAGESIMA Monachorum.

Sicuti Seculares: ita & Monachi quatuor in an-

in anno quadrageſimas obſervant. Prima appellatur magna & ſancta Quadrageſima, quia, ut jam ante indicatum eſt, hac ipſa annua animæ decimatio inſtituitur. Quemadmodum enim Seculares, ſicut id itidem ſupra expoſuimus, ſeptimanâ octavâ, datâ inimicis ſuis omnium offenſarum veniâ, peccatorum ſuorum offenſionem edunt, atque, quò ſanctum illud feſtum Quadrageſimæ pura mente celebrare & à Deo remiſſionem peccatorum ſuorum impetrare poſſint, hac ratione ſeſe præparant: Ita & Monachi uſque ad ſeptimam ante feſtum Paſchatos ſeptimanam, mutuâ noxarum condonationem exercent, ſe ſeque ad conſequendam animi puritatem præparant. Jejunii verò initium ab ipſo die Lunæ capiunt, hoc eſt, ſeptimâ ſeptimanâ ante paſcha jejunare incipiunt die Lunæ & Martis; comedentes ſolùm die Mercurii; per duos priores illos dies verò, ſcilicet Lunæ & Martis omnem cibi uſum prorſus ſibi interdicentes; niſi quod quidam tamen, & die Martis, circa veſperam, buccellam panis & aquam ſumunt. Diebus verò, qui diem Mercurii inſequuntur,

tur, uſque ad diem Saturni, ſemel tantùm de die cibum capiunt. diebus autem Saturni, & Solis, uſque ad feſtum Paſchatos, oleum cibi, vinumque potus loco adhibent. at reliquis quinque Septimanæ diebus ſemel tantum, & quidem poma areſacta, alioſq; fructus autumnales, quibus Aſcetas victitare ſupra retulimus, in magna hac quadrageſima Monachi hi comedunt. Quin aliqui è Monachis & Aſcetis his in magna hac quadrageſima ſæpius intra dies tres ſemel tantùm cibo veſcuntur. Paraſceve verò illâ magnâ, quâ Chriſtus cruci affixus eſt, omnes Monachi per integrum diem ab omni edulio ſibi temperant, ne quidem die Saturni prandentes, ſed veſperâ ſolùm illius diei edentes, bibentesq;, & vinum quidem etiam, ſed non neglectâ moderatione; idque ideò, ut, quandoquidem totam noctem ob gaudium è Chriſti reſurrectione exortum, hymnos cantando inſomnem traducere ſolent, in Eccleſia ſtando perdurare valeant.

Caput XXXVII.

DE VIGILIIS, QVÆ IN Feſtis per annum integrum obſervantur.

Mona-

Monachis Græcis canone certo injunctum eſt, ut elapſo poſt mediam noctem ſeſquihorio, ſingulis noctibus; diebus Dominicis autem etiam, primâ tantùm horâ poſt mediam noctem auditâ, per totum annum ad preces ſurgant. quin ab ipſa veſperâ uſq; ad ipſum tempus matutinum vigilant, quando præcipua feſta & memoriæ præcipuorũ Sanctorum celebrantur. Ita inſomnem ducunt noctem in feſto Aſcenſionis Pentecoſtæ, in feſto Baptiſtæ Johannis, quod in diem vigeſimam quartam Junii incidit, in feſto Petri & Pauli, quod die vigeſimâ nona ejuſdem menſis inſtituitur. ut & die ſexta menſis Auguſti; tum enim ſolemne aliquod feſtum celebrant, eò quod Chriſtus in monte Thabor transformatus eſt. unde & nomen à Transfiguratione Chriſti obtinet. Celebrant adhæc die decimâ quintâ Auguſti maxime ſolenne feſtum, totamque noctem non ſolùm pauperes, ſed & divites vigilando transmittunt, quia hac die, ſimul Deipara, Virgo tamen ſimul, ex hoc terreſtri in cæleſte tabernaculum eſt translata. id quod & aliis feſtis, ut tempore nativitatis Chriſti, obſervare aſſolent. Et hæc ſunt, quæ

de Græcorum Græcanicorumque Monachorum vitæ ratione dicere habuimus.

CAPUT XXXVIII.
QVA RATIONE MONACHI in ſacrum ordinem adoptantur.

Uſitatum eſt apud Monachos Græcos, ut quilibet Monachorum ordini initiari deſiderans, primò omnium in Monaſterium ſe conferat, ex quo illicò Præpoſitus ſive Major Monachorum, quidnam expetat? ſciſcitatur. Reſpondente illo, ſe monacho commutari velle; Senior his eum affatur verbis: Moris eſt, ut quilibet hoc mentis propoſito adveniens, conſtantiæ animi ſui penitiùs explorandę ergò, triennium in monaſterio commoretur. quodſi, his annis ſuperatis, monachorum ordini adſcribi adhuc deſiderat, patet illi janua, ſin minns; liberũ illi eſt, & monaſterio rurſus exire, & uxorem ducere. Sin verò vita Monaſtica ipſi arriſerit, tum manu prehenſum Præpoſitus in templum deducit, & eum hoc ſermone alloquitur. Ecce Angelus Domini hic adſtat, excepturus profeſſionem tuam, cave ergò, ne pænæ & animadverſionis alicuius effugiendæ cauſa huc acceſſeris, & ideò Mona-

Monachorum ſacris conſecrari expectas, hoc eſt, Num quem etiam è vita ſuſtuliſti, & occultandi cauſa te jam huc recipis? anne verò parentes etiam tui triſtitia & ægritudine aliqua te affecerunt? Num quid autem, quod fortè carnalibus aliquibus cupiditatibus pro voto animum tuum explere non potuiſti, cruciaris, & huius, non DEI amoris gratiâ, vitam monaſticam exambis? His addit ejuſdem commatis quæſtiones plures. Huic autem futurus ille Monachus ita reſpondet: Minimè omnium Venerande Pater; ſed illud unicè quæro affectoque, vitam ut tranquillam, pacatam, mundanarum perturbationum & vanarum ſeculi huius curarum immunem vivere, & jejuniis, vigiliis, precibusque ad DEUM fundendis citra impedimentum commodè vacare poſſim.

Tum pergit Major ex illo quærere: Sedetné firmiter animo tuo propter amorem Dei mundo, mundanisque rebus omnibus nuncium remittere? Reſpondet futurus ille Monachus: Sedet utiq; Reverende Pater, Dei auxiliante gratia. Decretum conſtitutumque ne tibi eſt, Chriſti amore

Patri, matri, fratribus, nuptiis, mundique huius gaudiis & voluptatibus planè valedicere, ſecundum verba Chriſti: Quicunque reliquerit Patrem aut matrem, & quæ ſequuntur. Cui ille. Etiam hoc Reverende Pater, Dei adjutus præſidio, ſpondeo, promitto, recipio; hisque verbis omnes interrogationes excipit. Dehinc Prior ille monachali habitu ipſum induit, precibus, & hic quoque non intermiſſis, poſtea ferfeculâ aliqua capillos aliquot de capite illius reſecat, ceræq; ab apibus confectæ commixtos, parietis conflexo alicui rectum angulum deſcribenti, prope altare ſacrum (h. e. proxime locum, ubi Sacerdos ſacrificat) infigit, ſignificans eopſe, quod Deo jam devotus conſecratusque corporis ſui poteſtatem ad nuptias contrahendas amplius non obtineat; idque propter pronunciatum illud Chriſti: Nemo manum ſuam aratro admovens, ac pone ſe reſpiciens ad regnum DEI idoneus eſt. Simili ratione & hic Monachus, ſi, deſerta virginali continentia, nuptias contrahat, Deo minimè placere poteſt: ſicut agricola retrò oculos conjiciens rectos nequit ſulcos ducere. Et ſecundum aliud ejuſdem: Vigilate, ne in tentationem incidatis.

datis. De his ipſis Paulus in Epiſtolâ ſua ad Timotheum cap.7.v.11.ita loquitur: Quando enim inſolentius & laſcivius vitam ſuam contra Chriſtum inſtituunt, matrimonium ineunt, de quibus jam ante judicium tale latum eſt, quod fidei prioris (h.e. voti & promiſſi, quo, explicante Chryſoſtomo, perpetuam virginitatem promiſerunt) deſertores ſint. quo admiſſo ſimul etiam jejunia, vigilias, & preces procul à ſe amandant, nec gloriâ mundanâ, ut quidem receperant, ſemel valere juſſa, ſimul in perpetuum ſeſe eidem valedixiſſe vel valedicere debere, amplius exiſtimant.

Quæſtio: An Deo ſeſe conſecrare liceat?

Reſponſio: Licitum utique eſt iis, qui ſe totos Deo volunt dedere, propter Johannem in Apocalypſi cap.14. ita dicentem: Et audivi vocem cytharadorum pulſantium cytharas ſuas. Et ecce cantant quaſi canticum novum ante thronum, & ante quatuor animalia & Seniores, neque quiſquam poterat diſcere canticum illud (h.e. vigilias, intentas orationes, jejunia & ſanctitatem centum quadraginta quatuor millium illorum emptorum de terra, id eſt, parentibus & con-

ſanguineis poſthabitis, Deo conſecratorum. per terram enim res terreſtres intelliguntur, ut ſit ſenſus: Rebus terreſtribus neglectis Deo ſe dicarunt. Hi ſunt, qui cum mulieribus non ſunt coinquinati. Virgines enim ſunt. vide reliqua. Paulus: Contendite, ut poſſideatis dona præſtantiſſima. Perpetuam caſtitatem ſectari, eſt, eodem Paulo dicente, donum præſtantius. Qui enim uxorem ducit, benè agit; qui verò non ducit, melius facit. quia ille quæ mundi ſunt: hic verò, quæ Dei ſunt, cogitat. Licitum itaque eſt, ſe ſe Deo conſecrare, ſed ſine juramento, propter dictum illud Chriſti: Nolite jurare neque per cælum, neque per terram, tantùm per preces uti jam à nobis recenſitum eſt.

Caput XXXIX.

DE POENA MONACHOrum exorbitantium.

Quodſi monachus aliquando exorbitet, pœnitentiam agat, diutius, quam ante hac factum, jejunet, diutius vigilet, plures lachrymas fundat, ſecundum monitum Prophetæ Joëlis, inque regula Monaſtica, quam ſemel profeſſus eſt, perſeveret. Hoc enim

Pau-

Paulus requirit, dicens: Expergiſcere, qui dormis, & ſurge ex mortuis, & illuminabit te Chriſtus. cui conſonat Chriſtus: Quicunque inquiens, venerit ad me, nequaquam ejicietur à me. Item. Si frater meus de die vel ſepties peccaverit &c. Et Paulus ait: Frater, ſi aliquis lapſu aliquo præoccupatus fuerit, vos, qui ſpirituales eſtis, ſpiritu lenitatis & manſuetudinis eum in viam rectam reducite, memores veſtri ipſorum, ne & vos in tentationem aliquam incidatis. Hæc habet ſanctum & Oecumenicum Conſtantinopolitanum Concilium primum, quod contra Pneumatomachos eſt celebratum.

Caput XL.

DE ORIGINE MONACHOrum, hoc eſt, quo tempore vita Monaſtica ſumpſerit initium?

Ducenti ferè & quinquaginta à Reſurrectione Chriſti elapſi ſunt anni, quando vir quidam pientiſſimus, quà profeſſionem Chriſtianus, quà nomen Paulus, propter religioſiſſimam, ſanctiſſimamque fidem Chriſtianam Tyrannorum perſecutione preſſus

in eremum conceſſit; qui uſq; ad tempora Conſtantini Magni in vivis, ipſique Concilio primo & Oecumenico Nicææ congregato interfuit. Sicuti & in Hiſtoria Euſebii Pamphili legitur, Sanctum hunc Paulum tot annos in deſerto conſumentem, Angelum Dei ſæpius conſpexiſſe, & cum Angelo familiari colloquio de variis argumentis contuliſſe. Refert quoque liber de vitâ ejus conſcriptus, qui eum, cum ita in eremo conſtitutus, nec pane, nec vino, neceſſariis illis vitæ præſidiis inſtructus, hinc inde vagaretur, ſelectasque aliquas herbas, ovis ad inſtar; temporis, quando aut quando non eſſet edendum, reſpectu nullo habito comederet, die quâdam Angelum Domini ſibi habuiſſe conſpicuum, hortatoremque, ut collectas ſalubres herbas in locum certum comportaret, & tertiâ demum poſt meridiem horâ, gratiarum actione ad Deum, herbarumq; benedictione præmiſſâ, iiſdem veſceretur; eoque finito rurſus grates diceret; addito, & Angelos in cælis, pro variis cantionum ſuarum generibus, definitas & canonicas quaſdam Deũ hymnis celebrandi horas habere. Neq; non & alio tempore Angelus Dei certo veſtitu, quem cucullum appel-

appellamus, indutus, ſeſe illi videndũ exhibuit (habitus autem ille cuculli nomine deſignatus, caput hominis tegens antrorſum & retrorſum uſque ad cingulum dependet, plenus crucibus, aculeis, inſperſiſque inter cruces illas his acuminatis literis: Qui exiſtit, Ieſus Chriſtus, vincit) ſanctumque illum virum hunc in modum eſt allocutus: Accipe veſtitum hunc, in hoc enim habitu omnis caro ſalvabitur. præſtat quippe hoc veſtimenti genus pio Chriſtiano homini fortiſſimum aliquod contra Diabolum præſidium. Atque hâc occaſione, acceptâ hâc veſte, Sanctus ille ſemper uſus eſt, eamque aliis eremitis oſtendit. Qui etiam in hodiernum uſque diem, quando orant, quando laborant, eadem amicti incedunt, in memoriam ac recordationem crucifixi Chriſti, ut, conſpectis crucibus his, exiſtiment, ſe quoque crucifixos & mortuos eſſe mundanis his cupiditatibus, ſicut Chriſtus in cruce, mortuus fuit. quo de David etiam loquitur: In conſpectu meo Dominum meum ſemper habui. quia à dextris meis eſt, & non commovebor. Atque hæc ſunt incunabula eremitarum; Quorum è numero etiã fuit magnus ille Onuphrius & magnus ille

Antonius. Huius generis eremitarum quoque plurimi Synodo primæ Nicææ celebratæ, interfuere; quâ de re Synodus Nicæna prima legi, & omnis de eremitis hiſce hiſtoriæ veritas peti poteſt. Poſt primam verò Nicænam Synodum extitit Eremita quidam ſanctiſſimus, nomine Sanctus Saba, Cœnobiarcha. Habuit verò hic in eremo hoc plurimos diſcipulos, quibus die quapiam hoc inſpiravit conſilium; eligerent viros aliquos, qui, ne omnes eo diſtrahi neceſſum eſſet, eduliorum coquendorum curam ſuſciperent; placuitque hoc conſilium omnibus, prout inter eos convenerat, quilibet proprium edulium hic fabas, ille nuces, alius ceraſa toſta, alius ficus, alius panes, alius uvas paſſas, alius alia, quæ eremitæ in cibum adhibere ſolent, comportabat, ſingulis interim quieſcentibus. Poſt elapſum aliquod temporis intervallũ aliud rurſus propoſuit. Exſtruamus, inquit, nobis domicilia aliqua parva continuâ ſerie ſibi ſuccedentia, inſtar pagi alicuius; probatumque hoc conſilii eſt cunctis, idemq; etiam ſecuti ſunt. Hoc expleto, denuò illis ſuadet, ut murũ aliquem exiguum è lateribus educerent. Dictum, factum; exſtructaque eſt caula aliqua, quâ omnes

mnes concludebantur. Ditioribus verò & Regibus honeſtã illos inibi vitam agere innaudientibus, muro fortiſſimo caulam illam circumdederunt, turribus ornarunt agros, vineas & alia neceſſaria ad eam contulerunt, ultimoq; caulam illam monaſterii nomine inſigniverunt. Poſt illa tempora particulares Synodi etiam vitam monaſticã certis legibus adſtrinxerunt, h. e. ut quilibet Monachorũ regulæ adſcribi deſiderans triennium prius in monaſterio conficiat, atq; ſe ita exploret, &, ſiquidem, elapſo hoc triennio, hoc genus vitæ conſtanter exambit, admittatur, ſin minus, excedere inde ipſi conceſſum ſit. Poſtea non ſolum ipſa Oecumenica Concilia certas Monachis præſcripſerunt leges, verum etiã decretos jam à particularibus Synodis Monachorum ordinem concernentes canones approbarunt. Et hiſce auſpiciis & natalibus Monachorum politia enata, hodienum ſecundum eam, quam delineavimus, formam, invenitur.

Qua de cauſa Concilium Oecumenicum Chalcedonenſe quartum Canone 6. de Monachis ait.

Decretum à nobis eſt, ut, qui ſe-

mel Clerici facti, vitam ſolitariam elegerunt, neque bellum, neque mundanam dignitatem aliam amplius amplectantur. Qui verò aliqui hoc auſi, nec commiſſi pœnitudine ducti, ad vitæ inſtitutum, quod antea, Deo autore, arripuerant, reverſi fuerint, illis anathema dicimus.

Synodus ſexta Oecumenica Canone 40.

Quandoquidem Deo per deſertionem huius vitæ tumultuariæ adhærere, valde ſalutare eſt, non ſine ullo prævio examine, nec ſine ulla ætatis habita ratione ſolitariam vitam eligentes admittendi ſunt; ſed definitus nobis à Majoribus noſtris ætatis terminus ſtrictè obſervandus eſt. vitæ itaque huius divinæ profeſſio non debet fieri, niſi ab ætate, cognitione, judicio & prudentiâ per omnia firmatâ, ac ritè formata. Stet igitur hæc ſententia: Quicunque jugo monachali collum ſuum cupit ſubmittere non ſit minor annis decem, & quæ ſequuntur. Baſilius magnus verò, vir ſanè profectò, ſapientiſſimus in Canonibus Aſcetarum, illum, qui Monachalem vitæ rationem inire amat, ſeptendecim jam vult impleſſe annos.

Sed

Sed inquiramus jam, anne Deo etiam placeat, ut aliqui evadant Monachi, an verò ſecus. Matt. 19. verſ. 12.

Et Eunuchi quoque ſunt, qui ſeipſos propter regnum Dei caſtrarunt.

Johannes in Apocal. c. 14. v. 3.

Neque quiſquam poterat diſcere canticum illud, niſi illa centum quadraginta quatuor millia. Illi ſc. redempti ſunt de terrâ. Hi ſunt, qui cum mulieribus non ſunt inquinati. Virgines enim ſunt, hi ſunt, qui ſequuntur agnum, quocunque ierit, hi empti ſunt ex hominibus, primitiæ Deo & agno ſacræ, & in quorum ore non eſt inventus dolus, ſunt enim inculpati coram throno Dei.

Explicatio.

Empti ſunt ex hominibus, hoc eſt, & parentum & cognatorum relicto conſortio, Deo dicati conſecratique ſunt, viventes in terrâ, ad exemplum Nazaræorum, qui olim à Parentibus ſuis Deo dicabantur. Quod verò dicitur, qui cum mulieribus non ſunt contaminati, virgines enim ſunt, ſignificat: quod nullatenus cum mulieribus rem ha-

buerint, inculpati enim ſunt, hoc eſt, mulieres nunquam cognoverunt.

Matth. 19. verſ. 29.

Et quicunque domos, fratres, patrem, uxorem, &, quæ ſequuntur, propter nomen meum reliquerit, centuplum accipiet, vitæque hæreditatem æternæ cernet.

Matth. 10. v. 39.

Quiſquis non acceperit Crucem ſuam, & ſecutus fuerit me, non eſt me dignus (quæ verba mortem voluntariam innuunt) ſicut & Paulus ait. Nolite carnis curam agere.

Et alibi: qui enim uxorem ducit, bene facit, qui verò non ducit, melius agit.

Canon: L. Sanctorum Apoſtolorum ait:

Nuptiis, carnibus & vino non propter exercitium aliquod, ſed propter abominationem abſtinentes damnantur quando dicitur. à nuptiis, carnibus & vino ſibi temperat, innuitur, quod Sanctorum Apoſtolorum temporibus nonnulli à nuptiis, carne, & vino abſtinuerint. uti apparet ex Epiſtola ad Timotheum, ubi Paulus ait: Utere vini modico propter crebras lucubrationes

tuas.

tuas. Niſi enim Timotheus vino abſtinuiſſet, non juſſiſſet Paulus Timotheum vinum urgente neceſſitate, bibere.

Contemplemur etiam Johannem Baptiſtam : Temperavit is ſibi ſanè à nuptiis & carne exercitii cauſa. Et conſidera, quæſo, quibus elogiis ipſum efferat Dominus : Johanne Baptiſta inter mulieres major ſurrexit nemo. Eſt enim Johannes ſummus Dux Chriſti exercitus. Chriſtus verò eſt Rex, & ſummorum Ducum Dux ſupereminentiſſimus ; ſicut Eſaias ait de anteambulone. Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam , qui præparabit viam tuam ante te. Quemadmodum enim ſummus militiæ Præfectus milites ſuos armis inſtruit , quique ſe in conflictu gerere debeant , informat : Ita & Johannes in virginitate & jejunio vitam agens militiæ Chriſti adſcriptos potiorem virtutem non ſolis verbis : ſed proprio etiam virginitatis & jejunii exemplo docuit. Sicut is ipſe Johannes teſtatur : Ego ſum vox clamantis in deſerto , complanate viam Domino , rectas facite ſemitas eius. vox quidem in deſerto Johannes eſt , at cla-

man-

mantis vox eſt ipſius Chriſti. quando autem clamavit Chriſtus? cum dixit: Qui ſitit, veniat ad me & bibat; & quotiescunq; ſimilia protulit. Ex his apparet, Jejũnium & abſtinentiam à connubio, carne & vino, exercitii ergò Eccleſiæ olim injuncta eſſe.

De Carne.

Paulus 1. ad Corinth. c. 7.

Cibus nos Deo non commendat. Neq; enim, ſi ederimus, ideò abundabimus, neque ſi abſtinuerimus, egebimus.

1. ad Cor. c. 10.

Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt, omnia mihi licent, ſed non omnia ædificant.

Corinth.

Omnia mihi licent, ſed non omnia conducunt, omnia mihi permiſſa ſunt, ſed ego in nullius me patiar redigi poteſtatem, eſca ventri, & venter eſcæ, Deus verò & hanc & illum deſtruet.

2. Corinth. 4.

Mortificationem Domini Jeſu ſemper in corpore noſtro circumferamus, ut etiam vita Jeſu in corpore noſtro manifeſtetur.

v. 16.

verſ. 16.

Propterea non deficimus, ſed, quamvis exterior noſter homo corrumpatur, interior tamen indies renovatur.

1. Cor. 15. v. 50.

Hoc verò dico fratres, quod caro & ſanguis regnum Dei hæreditare non poteſt, nec corruptio incorruptibilitatem hæreditario jure adire.

Et denuo v. 58.

Firmi eſtote, immoti, abundantes in opere Domini ſemper, ſcientes, quod labor veſter non eſt inanis in Domino.

2. Corinth. 7. v. 9.

Nunc lætor, non, quia triſtitiâ affecti eſtis, ſed quia triſtitia affecti eſtis ad reſipiſcentiam. Secundùm Deum enim contriſtati eſtis. Dolor autem, qui ſecundùm Deum eſt, pœnitentiam ad Salutem operatur.

1. Corinth. 10, 7.

Conſedit populus ad edendum & bibendum, ſurrexitque ad ludendum; Nolite verò murmurare, ſicut nonnulli eorum murmurarunt, & extincti ſunt ab exterminatore. Hæc autem typi loco acciderunt illis, ſcri-

ſcripta verò ſunt nobis ad correctionem noſtram, in quos finis ſeculi devenit, quemadmodum & illi concupieverunt & interierunt.

verſ. 13.

Fidelis verò eſt Deus, qui non patietur vos tentari ultra vires veſtras, ſed tentationibus imponet finem, ut ſufferre poſſitis.

1. Corinth. 9. v. 25.

Quicunque certat, is ab omnibus abſtinet, hoc eſt, & ſemper & ab omnibus noxiis ſibi temperat. Hâc de cauſa, quandoquidem Monachi uxores non habent licet illis & à carne abſtinere, quemadmodum ipſis licitum eſt & à mulieribus abſtinere, ne omninò vel aliquam delectationem gula illorum ſentiat, atque ita impletur in illis illud: omnis certans ab omnibus abſtinet.

Contundo corpus meum & in ſervitutem illud redigo, ne aliis prædicando, ipſe reprobus fiam. Illud verò: contundo corpus meum, ſignificat, quod Paulus valde jejunaverit, & carnem jejuniis domuerit.

Synodus Gangrenſis Canone 8.

Quicunque virginitatem cuſtodiens, aut

vitam

vitam cœlibem ducens ideo quod nuptias velut rem abominandam eſſe exiſtimet, & non ideo potius à nuptiis abſtinet, quod bonum & ſanctum ſit nomen virginitatis, anathema ſit.

Ejuſdem Synodi Canon. 18. 17.

Si quis eorum, qui continentiæ ſtudent, abſque corporeâ neceſſitate, tradita in commune & ab Eccleſia obſervata jejunia ſuperbiendo & perfectâ ſolidâque ratione deſtitutus negligit, anathema ſit.

Canon: ejuſdem. Synodi 10.

Quod ſi quis eorum, qui virginitatem propter Dominum voverunt, adverſum conjugatos ſeſe efferat, Anathema ſit.

Concilium Oecumenicum Chalcedonenſe Canon. 1.

A ſanctis Patribus in unaquaque Synodo uſque nunc prolatas regulas obſervare decrevimus.

Aſcetica Magni Baſilii, cap. 25.

Verum ſi additum edulium hoc ſale con-

conditum, quod à ſanctis Patribus alicuius condimenti loco cibis ſuperaddere conſtitutum eſt, reliquis eduliis aqueis aut herbaceis admixtum fuerit, non prætextu ſc. vanæ & electitiæ pietatis, ut carnem fugiens. (Conſidera, quid dicat? ut carnem fugiens. hoc nimirum vult innuere, tempore Magni Baſilii Monachis peculiarem morem fuiſſe, à carne abſtinere.)

Paulus ad Rom. c. 14. v. 3.

Qui edit, eum non debet deſpicere, qui non edit, & qui non edit, comedentem ne judicet. qui edit, Domino edit, gratias enim agit Deo. Et qui non comedit, Domino non comedit & gratias agit Deo. Non enim regnum cœlorum conſiſtit in cibo aut potu, ſed in juſtitiâ, pace & gaudio in Spiritu S. Qui enim in his Chriſto ſervit, is placet Deo & probatur hominibus.

Paulus 1. Cor. 6.

Omnia mihi licent, ſed non omnia proſunt, omnia mei arbitrii ſunt, ſed ego in nullius redigar poteſtatem. Eſca ventri & venter Eſcæ. Deus autem & hunc & illum deſtruet.

Quod Monachum editâ ſemel hâc vitæ profeſſione matrimonium contrahere non oporteat. Synodus Oecumenica ſexta. Canon. 4.

Monachus in ſcortatione deprehenſus, aut mulierem in matrimonium vitæque ſocietatem ducens, pœnis quas Canones ſcortatoribus definivere, ſubjiciendus eſt.

Synodus Gangrenſis Can. 19.

Si quis eorum, qui continentiæ ſtudent, tradita in commune & ab Eccleſiâ obſervata jejunia, abſque neceſſitate corporea, ſuperbiendo, ſolida ratione deſtitutus, diſſolvit, anathema ſit.

Hic Canon loquitur de Aſcetis & Monachis carne non veſcentibus, ut & de Secularibus. Duplici verò modo eſt intelligendus, &, quod Seculares injuncta ab Eccleſiâ jejunia oporteat ſervare; &, quod ſimiliter Monachi & Aſcetæ ea ipſa jejunia ſervare, carniumque eſum ſibi interdicere teneantur. Sicut enim Secularibus jejunium tempore quadrageſimali: Ita à ſanctis Synodis Monachis abſtinentia à carnibus injun-

junĉta eſt. Et hâc de cauſa Monachus, ſi hoc jejunii tempore carnem attigerit, duplici nomine anathematis reus eſt, altero, quod Patrum leges contemptui habuit; altero, quod Sanĉtiones & ſtatuta Eccleſiæ violavit. Et ex his, quæ haĉtenus à nobis prolata ſunt, liquido conſtat, minimè omnium diſplicere, imò placere Deo quod Monachi fiant, & à carne abſtineant, ut ſcil. hâc ratione mortem ſpontaneam ſubeant, jejunando, vigilando, orando & pro peccatis ſuis lachrymas fundendo, idq; juxta diĉtũ Joëlis quod ita ſonat. Et jam dicit Dominus; Convertimini ad me ex toto corde veſtro, in jejuniis, in ſacco, in fletu & in lamentatione, & lacerate corda veſtra. Et denuò. Sanĉtificate jejunium; ne inſoleſcant animæ illorum, quando enim carnis cupiditatibus anima ſæpè morem gerit, tandem & ipſa efferatur, nec amplius, quæ Dei ſunt, curat, ſed in mandatorum Dei oppugnatione, carni, ut beſtia aliqua, belli ſociam ſeſe præbet.

Sed dixerit fortè aliquis: Propheta Joël, dum de jejunio & reliquis loquitur, non ſemper, ſed tum ſolùm, quando periculum aliquod cervicibus noſtris imminet, à nobis id obſervari vult,

Reſp.

Reſp. Diabolus qui interdiu nos accuſat, noctu ab accuſatione ſuâ certè non deſiſtit, neque tantum interdum id peragit:

Johannes in Apocalypſi, cap. 12.

Quia deturbatus eſt accuſator fratrum noſtrorum, accuſans illos dieque, nocteque coram Deo noſtro.

Quod ſi quis verò objecerit, Johannem hic hyperbolicâ locutione uti, audiat is, quid Dominus dicat.

Marci 14. verſ. 38.

Vigilate & orate, ne in tentationem incidatis.

Et rurſus Matth. 24. v. 42.

Vigilate itaque, quia, quâ horâ fur adventabit, ignoratis. Atque hæc dicta ſunto de Monachis, quod ſcilicet, ſicut ab uſu mulierum: ita quoque ab eſu carnium àbſtinere neceſſe habeant, ne ab affectibus pravis tententur, ſed morte voluntariâ, ut antea dictum eſt, moriantur.

Quod verò Paulus in illos, qui dicunt, abſtinendum eſſe à muliere, ut & à carne, graviter invehitur, de Manichæis illi ſermonem eſſe, probè obſervandū eſt. Hi enim mulie-

mulieris uſum ſibi ipſis ideo interdicebant, quod ſtatuerent, conjugium & carnem res ſua naturâ impuras eſſe. Monachi verò non ſtatuunt, propter impuritatem naturalem hæc abominanda eſſe, ſed eximiæ virtutis exercitium hoc eſſe judicant, quemadmodũ Johannes Præcurſor à muliere & carne, virtutis amore abſtinuit. At alibi tamen ſacræ dicunt pandectæ: Quis requiſivit hæc de manibus veſtris? Dum Sacra Scriptura in hæc verba erumpit, Hebræos notat, qui quidem jejunare & ſacrificia Deo offerre, nihilominus tamen peccata plurima ſimul committere, & hanc ob cauſam illos Deus increpat. Jejunia enim peccatis commaculata nihil proſunt. Bona verò & ſancta ea ſunt, ſi homo prius à peccatis, poſtea à carnibus abſtineat, ne dum gula ipſius effuſius lætatur, ipſe totus in tentationum caſſes incidat.

Caput XLI.

DE LEGE DEI.

Legi divinæ quoque Græci ſummô ſtudio morem gerunt, quin religioſâ huius obſervantiâ ducti, quia Dominus dicit: Remit-

mittite & remittetur vobis, omnes offenſas inimicis ſuis condonant, hoc apud animum ſuum volventes: Remittam ego iniquitates inimicis meis, quò & Deus peccatorum meorum veniam mihi concedere dignetur.

Obediunt etiam legibus ſancitis à ſanctis Apoſtolis, propter Paulum in Epiſtolâ ad Romanos c.13. dicentem. Omnis anima poteſtati ſuperiori ſubdita ſit. Non enim eſt poteſtas, niſi à Deo.

Accuratam itidem decretorum à Patribus traditorum rationem habent, ſed in tantum, quantum illa divinæ legis regulæ ſunt conformia, qui Dominus ad Judæos dicit: Patres veſtri traditiones Patrum, majori, quàm legem Dei obſervarunt zelo. Unde apparet, Chriſtum Judæos non objurgare quod traditionum Majorum ſuorum ſtudioſi fuerint, ſed quod, ſpretâ lege Dei, ſolis Patrum præceptis operam dederint.

Ad Titum. Cap. I. v. 5.

Huius rei gratia reliqui te in Creta, ut ea, quæ reſtant ordines, & conſtituas in omnibus Civitatibus Presbyteros. Et iterum: Congregatis vobis & ſpiritu meo, tradite

hunc Satanæ. Rurſus: Corripe illos ſeverè: Et, quandoquidem Græci hi illorum Patrum, qui ipſorum Apoſtolorum ſucceſſores fuere, filii ſunt, ideo magnâ obſervantiâ Patres proſequuntur, ne maledictio illa in eos cadat: Quiſquis Patri, aut Matri maledixerit, morte morietur. Atq; hoc pacto Græci duabus legibus obſequium præſtant, h. e. morti ſpontaneæ, & legi ab ipſo Deo latæ. De quibus jam à nobis actum eſt. Deo verò ſit laus.

CAPUT XLII.

DE TEMPORE QVO PASCHA celebrant Græci.

Paſchatos Feſtum Græci juxta conſtitutionem antiquã plurimis de cauſis celebrãt.

Prima cauſa eſt, ne feſtũ hoc uno eodemque cum Iudæis tempore celebrent, neve prius quam Judæi, paſchatos feſtivitatem agitent; quemadmodũ quidem recens definitum Paſchatos feſtum aliquando Feſtum Judæorum præcedit, aliquando in ipſum eorum Paſcha incidit. Secunda ratio eſt, quia ſanctum & Oecumenicum Concilium Nicænum primum ait: Si quis Paſchatos Feſtũ vel antequam Judæi, vel quando Judæi id obſer-

ſervant, celebrat, is ab Eccleſiæ conſortio removendus eſt. Tertia, qui ingens prodigium prope fluvium Nilum & Cayrum contingit, ubi terra corpora mortua protrudit. Incipit verò terra illa cadavera ejicere, die quinta, quæ magna vocari ſolet, h. e. in quâ Chriſtus cænam myſticam inſtituit, & cadavera illa ſingulis diebus quidem ejicit, uſque ad ipſum diem Aſſumptionis, hoc eſt, uſq; ad diẽ, quâ Chriſtus in cœlos aſcendit, vel uſq; ad quadrageſimũ diẽ poſt Paſcha, quo elapſo terra quoq; cadavera ꝓtrudere deſinit.

Miraculi verò huius conſcientiam debemus cõmemorationi Turcorũ & Græcorũ, qui loca illa frequentant, nec nõ adoratorib. qui miraculi huius ſpectandi gratia ab ipſis Hieroſolymis ad hæc loca ſeſe conferunt.

Obſervatũ autem eſt, miraculoſum hunc actum ſemper eo tempore contingere, quo Paſcha ſecundùm antiquam, minimè autem, quo ſecundum noviter introductam conſuetudinem celebratur.

Decrêrant quidem Græci aliquando, ante viginti puta annos, Paſcha celebrare tempore recens approbato, verum tùm nulla corpora mortua terram protrudere animadvertebant.

Adhæc, nec ſacra illa lux, quæ tempore Paſchatos à Veteribus conſtituto, circa ſepulchrum Chriſti ſeſe conſpiciendam præbere aſſolet, tum lucere voluit.

Græci itaque antiquum Paſchatos tempus præſtolabantur, quo adventante, & lux ſacra fulſit, & terra, ſolito annuatim more, corpora produxit.

His viſis, Græci Paſcha ſuum illo ipſo tempore obſervarunt, dicentes, En videte, ipſe Deus, intento quaſi digito verum Paſcha nobis deſignat. Nequaquam igitur, quod humana dictitet Sapientia, magnoperè curabimus. De Cruce verò, ſacrâ hâc luce & cadaveribus, benè vaticinatus eſt Eſaias cap. 66. dicens: Ego venio, ut colligam omnes gentes & linguas & poſſidebunt videbuntque gloriam meam. Quæ verò eſt gloria illa, quam gentes viſuri ſunt? Chriſtus enim, quadraginta diebus elapſis, illicò cœlos occupavit. Propheta itaque omninò de Spiritu ſancto, tempore Pentecoſtes effuſo, de luce ſacrâ circa tumulum Chriſti fulgente, & de cruce, quæ Hieroſolymis inventa eſt, loquitur. De Cruce ait: Et relinquam apud illos, ſignũ h.e. Crucem Domini Hieroſolymis repertam.

Quâ

Quâ de ita David fatur: Orate ad ſcabellum pedum illius, quia Sanctus eſt. Moſes & Aaron invocabant Dominum, & Dominus locutus eſt illis in Columna nubis. ibi Deus in nube locutus eſt: hic Chriſtus nos ſanctificat cruce ſuâ. Quemadmodum David canit: Conſtitue me ſignum benignitatis tuæ, & cognoſcant illud, & pudore afficiantur, odio proſequentes me, h. e. Dæmones. Et in ſapientiâ Salomonis c.14. benedicitur ligno, per quod nobis juſtitia contigit. Et denuò cap. 60. oſtendit Eſaias, è quibus lignis Chriſti crux fabricata fuerit, dicens: Et gloria Libani ad te veniet, in cypreſſo, laringe & cedro ſimul; glorificabo locum ſanctum meum h. e. tumulum ſanctum & unamquamque Eccleſiam.

Et rurſus: dediſti timentibus nomen tuum, ſignum ut contactum jaculi queamus evadere, h. e. jaculum, retia Diaboli; ſignum verò crucem deſignat.

Recenſebo jam quoque, bona cum venia, nonnihil de ſententiâ modernorum Græcorum, quam illi de cruce fovent. Dicunt illi, Crucem eſſe ſceptrum & gladium Chriſti ancipitem.

Et quemadmodum miles gladio decer-

Et Eliſæus, ſublato Elia, ad Jordanem reverſus, ipſum permeare voluit, ideoque Deum, ut Jordanis in utramque partem ſciſſus, ſiccam terram tranſituro linqueret, oravit. Jordanus tamen non dividebatur. Illico igitur Jordanem tunicâ Eliæ percuſſit, dicens: Quo receſſit Deus Eliæ Patris mei. Hoc dicto, actutum Jordanus in duas partes dilapſus eſt. Contemplare mihi quæſo, quî accidat, quod, abſq; tunicâ Eliæ Deum invocans, à Deo non exaudiatur; quamprimum autem palliũ illud adhibet, votis ejus Deus illicò annuat, Jordanusque dividatur? Ita quoque cruce ſe ſignantes DEUS audit. Et hâc de causâ ſive baptiſent, ſive conſecrent, ſive orent, ſive quodcunque tandem aliud moliantur, ſemper crucis effigiationem præmittunt. Imò hodierni Monachi myſterium etiam aliquod in crucis efformatione deprehenderunt. Conſuetum habent Monachi prudentiores, ut Diabolo ipſis vel dormientibus, vel deambulantibus, vel ſtantibus etiam malas aliquas cogitationes de ſcortatione, vel aliis pravis cupiditatibus inſuſurrante, Crucis imaginem effigient, dicentes: Domine Jeſu Chriſte Fili & Verbum Dei, libera me à ten-

à tentatione hâc. Quod ſi quis verâ cum fide crucem deſignarit & verba hæc protulerit, actutum, malâ illâ cogitatione profligatâ, animus illius ad ſeria negotia redit convertiturque, &, ſiquidem rerum egregiarum virtutumque ſtudioſus extiterit, ad Theologiam, aut alia divina opera impetum aliquem ſingularem perſentiſcit. Atque hâc ratione à diabolicis illis cogitationibus liberatur.

Quod ſi verò formam Crucis pingere noluerit, cogitans apud ſeſe crucem hanc nihil quicquam prodeſſe, continuò ſine intermiſſione malis illis cogitationibus affligitur.

Hâc de cauſa optimè ait Eſaias: Relinquam ſignum inter illos, h. e. Apoſtolis, uti & Credentibus in nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti crucem ſuam reliquit.

Similimodo & David loquitur: Dediſti ſignum timentibus nomen tuum, ut evadere poſſimus ictum jaculi, h. e. vitioſos à Diabolo inſpiratos Syllogiſmos ſive ratiocinationes. Sed dixerit aliquis: Quomodo autem Ebræorum Regem Manaſſen quando eum Babylonii manibusque pedibusque conſtrictum ex ære fuſo bovi incluſerunt,

audivit, cum tamen genua ſua coram Deo flectere non poſſet.

Reſponſio. Audiat is Paulùm dicentem: Si quis dixerit, idolis hoc eſt ſacrificatum, eſca illa non comeditur, idq; ideo, quod iſte idolo eam conſecratam eſſe indicaverit: Ita etiam cum crucis efformatione comparatũ eſt. Cum nondũ de ea in Eccleſia prædicatũ eſſet, non erat neceſſariũ ſchema crucis pingere, vel crucem deſignare. At poſtquam jã à ſancta Eccleſia crux cæpit prædicari, crucem & crucis formam effigiare omninò tenemur, quia crux vice armorum à Chriſto ad victoriam de Diabolo reportatam adhibita eſt, & nos ab ipſo eadem armati ſumus. hæc eſt mens, ſententiaq;, quam Græci de cruce fovent. An verò hæc omnia album calculũ mereantur, an ſecus; Eruditorum id permiſſum eſto judicio. De Apoſtolis v. ait: Et emittam ex illis ſalvatos ad gentes.

Veriſſimè loquitur de luce ſacrâ & cruce Hieroſolymis reperta, quando ait: Veniet omnis caro & adorabit ante me Hieroſolymis, dixit Dominus. Dixerit quidem fortè aliquis, Prophetæ ſermonem eſſe de gentibus tempore Pentecoſtes congregatis. Verum gentes tempore Pentecoſtes nõ orandi

cauſa,

cauſa Hieroſolymis convenerũt, ſed ut belli calamitate erepti ſarti tectiq; viverent, uti id nos hiſtoriæ apertè docent. At ſanctæ crucis venerationem, & ſacri luminis divineq; ſepulturæ Chriſti viſionem, mente ſuâ cõplexus Propheta, hæc profert verba: veniet omnis caro, ut oret coram me. Illi quidem propter evitanda belli pericula: hi verò propter adorationem Chriſti Hieroſolymas acceſſerunt.

De apparitione mortuorum a. hunc in ſonum loquit': Et egredientur & videbunt mẽbra hominũ, qui contra me prævaricati ſunt, & iniquitatem patrarunt. Vermis n. eorum nõ morietur, & ignis eorum non extinguet' & ſpectaculo erunt univerſæ carni.

Caput XLIII.

DE VITA TVM SVMMORVM, tùm aliorum Græcorum Sacerdotum.

Patriarcha Conſtantinopolitanus ſeptuaginta quatuor hodie præeſt Metropolitis. Ex hiſce autem plures, quàm triginta inveniuntur, qui nullis ſibi ſubjectis gaudent Epiſcopis. Inter illos autem qui habent Epiſcopos, hic quidem unum, iſte duos, alius tres numerat. Omnes Epiſcopi autem

ſunt ſeptuaginta duo aut ſeptuaginta tres, quibus additi Metropolitæ, in univerſum centum quinquaginta efficiunt. Porrò Patriarcha Conſtantinopolitanus ſolam Conſtantinopolin propriæ inſpectioni cõmiſſam habet. Ad victum autem ex eadem urbe à quibuslibet nuptiis unum aureum, & è qualibet provincia h. e. è qualibet parochiâ ſubjectorum ſibi Metropolitarum, intra triennium, ſemel è domo quâlibet duodecim denaria accipit. Diaconi & Sacerdotes Conſtantinopolitani adhæc munuſculum aliquod ipſi offerunt, quando ordinationis ritu ſacro miniſterio initiantur. Similiter quoque ſinguli urbis illius Sacerdotes, annis ſingulis, Patriarchæ unum aureum pendunt. Deinde, quando locupletiorum Chriſtianorum aliquis moritur, tum certa aliqua bona, qualia ſunt domus, agri, oves, opes, aliaque huius generis, Eccleſiæ illi, cui Patriarcha eſt præpoſitus, ſolet legare. Porrò quilibet Metropolita aut Archiepiſcopus, quando à Patriarcha inauguratur, dono aliquo Patriarcham honorat. Tandem etiam à quovis Metropolita propter tributum regium ſolvendum, ab hoc quidem minæ viginti, ab illo triginta, ab alio quin-

quinquaginta quinque numerantur. Ex hâc pecuniâ Patriarcha Regi ſex aureorum millia pro omnibus Sacerdotibus ſolvit, & eum quidem in finem, ut Turcarum Rex Patriarchæ in urbe Conſtantinopolitanâ, Metropolitis verò, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, in reliquis regni ſui ditionibus, pietatis & cultûs divini apud Græcos exercendi gratiâ, tutam & liberam habitationem permittat. Qui verò Patriarchæ, aliisque Sacerdotibus apparituram faciunt, illi ſunt Monachi. (non permittitur enim, ut ſecularis Sacerdoti ſit à famulitio) Sacerdotibus autem & apparituræ vacantibus monachis hiſce, qui cum illis juncti ſeptendecim ſunt numero, ipſe Patriarcha victum ſuppeditat, qui his funguntur muniis. Duo ſunt ephemerii ſeu diurni h. e. diurnas vices explentes Vicarii, bini Diaconi Sacri, Oeconomus, Sacellarius ſive æditius h. e. veſtimentorum ſacris uſibus deſtinatorum, aliorumque Eccleſiaſticorum negotiorum Cuſtos & Curator, duo ſunt Cantores, unus Oſtiarius, Unus equiſo ſive auriga. Ex duobus verò illis Ephemeriis conſtituitur etiam Magnus Protoſyncellus ut & ſecundus h. e. qui ſigilli Patriarchalis curam gerunt. Præ-

ter quos adhuc tres ſeu quatuor alios alit, qui homines ad tribunal Patriarchale convocant. Ultra recenſita verò omnia Patriarcha adhæc in cibum, propter Præfectos regios, ſingulis diebus ingentes ſumptus facere cogitur, quorum Sumptuum rationem inire nequeo.

CAPUT XLIV.

DE METROPOLITIS & Archiepiſcopis.

Simili modo quilibet Metropolita & Archiepiſcopus propriam habet Civitatem. Redit verò & ad hos, è creatione Epiſcoporum munuſculum aliquod, & quotannis itidem ab unoquoq; Epiſcopo viginti, quindecim vel decẽ minas expectare habent. Confertur ipſis quoq; nonnihil à Diaconis & Sacerdotibus, quando ordinantur. Quin ſingulis annis quilibet Sacerdos unum aureum Metropolitæ aut Archiepiſcopo donat. E nuptiis etiam unus aureus, ut & eleemoſynę, à defunctis ipſis offeruntur. Quemadmodũ ſupra de Patriarchâ retulimus. Tandem & ultimò ex omnibus civitatis ſuæ inſpectioni cõmiſſæ domiciliis, annis ſingulis frumenti modio uno, vino, oleo, & ſiricio ditiores redduntur. Atq; ex his vivunt Metropolitæ.

Caput XLV.
DE EPISCOPIS.

Epiſcopi, quando Diaconos ſacris initiant, munuſculum aliquod ab ipſis accipiunt. annuatim verò à quolibet Sacerdote unum aureum, è nuptiis itidem unum. Epiſcopus verò è qualibet domo ſubjectæ ſibi diœceſeos frumenti modium unum, nec non portionem aliquam, vini, olei, ſiricii anno quovis colligit.

Caput XLVI.
DE SACERDOTIBVS.

Sacerdotes ex Eccleſiæ reditibus vitam ſuam ſuſtentant, h. e. nonnullæ Eccleſiæ agros, vineas, domus, ſimiliaque plura poſſident, & inde Sacerdotes vitæ ſubſidia accipiunt. ubi verò Eccleſiæ nullis reditibus gaudent, ibi Sacerdotibus è domibus ſingulis, ſingulis annis, modius unus frumenti cedit. Continet autem modius tertiã partem oneris, cui ferendo equus ſufficit. Inſuper Græci quolibet anno triginta ſex celebrant feſta. Duodecim ſunt ſum̃a & ſolemniſſima, utpote quæ Chriſto & Virgini ſunt dedicata, reliqua verò viginti quatuor in honorẽ præcurſoris, SS. Apoſtolor, & magnorũ Martyr. inſtituta ſunt.

Adhæc, nec ſacra illa lux, quæ tempore Paſchatos à Veteribus conſtituto, circa ſepulchrum Chriſti ſeſe conſpiciendam præbere aſſolet, tum lucere voluit.

Græci itaque antiquum Paſchatos tempus præſtolabantur, quo adventante, & lux ſacra fulſit, & terra, ſolito annuatim more, corpora produxit.

His viſis, Græci Paſcha ſuum illo ipſo tempore obſervarunt, dicentes, En videte, ipſe Deus, intento quaſi digito verum Paſcha nobis deſignat. Nequaquam igitur, quod humana dictitet Sapientia, magnoperè curabimus. De Cruce verò, ſacrâ hâc luce & cadaveribus, benè vaticinatus eſt Eſaias cap. 66. dicens: Ego venio, ut colligam omnes gentes & linguas & poſſidebunt videbuntque gloriam meam. Quæ verò eſt gloria illa, quam gentes viſuri ſunt? Chriſtus enim, quadraginta diebus elapſis, illicò cœlos occupavit. Propheta itaque omninò de Spiritu ſancto, tempore Pentecoſtes effuſo, de luce ſacrâ circa tumulum Chriſti fulgente, & de cruce, quæ Hieroſolymis inventa eſt, loquitur. De Cruce ait: Et relinquam apud illos, ſignũ h.e. Crucem Domini Hieroſolymis repertam.

Quâ de ita David fatur: Orate ad ſcabellum pedum illius, quia Sanctus eſt. Moſes & Aaron invocabant Dominum, & Dominus locutus eſt illis in Columna nubis. ibi Deus in nube locutus eſt: hic Chriſtus nos ſanctificat cruce ſuâ. Quemadmodum David canit: Conſtitue me ſignum benignitatis tuæ, & cognoſcant illud, & pudore afficiantur, odio proſequentes me, h. e. Dæmones. Et in ſapientiâ Salomonis c.14. benedicitur ligno, per quod nobis juſtitia contigit. Et denuò cap. 60. oſtendit Eſaias, è quibus lignis Chriſti crux fabricata fuerit, dicens: Et gloria Libani ad te veniet, in cypreſſo, laringe & cedro ſimul; glorificabo locum ſanctum meum h. e. tumulum ſanctum & unamquamque Eccleſiam.

Et rurſus: dediſti timentibus nomen tuum, ſignum ut contactum jaculi queamus evadere, h. e. jaculum, retia Diaboli; ſignum verò crucem deſignat.

Recenſebo jam quoque, bona cum venia, nonnihil de ſententiâ modernorum Græcorum, quam illi de cruce fovent. Dicunt illi, Crucem eſſe ſceptrum & gladium Chriſti ancipitem.

Et quemadmodum miles gladio decertat,

tat, ac hoſtem ſuum ſuperat; ita & Chriſtus per crucifixionem ſuam Diabolum devicit; Potuiſſet equidem & citra crucifixionem hominem ſalvare, ac de Diabolo victoriam reportare; verùm noluit. Hæc enim ratio atque via ipſi placuit.

Et quemadmodum magnus aliquis Rex, in bellum profecturus, ſceptrum ſuum præmittere, & milites ſuos armis validis inſtruere ſolet: Ut illi quidem cum hoſte congredi poſſint, populus verò, conſpecto ſceptro, Regem ipſum adventare intelligat.

Priuſquam Rex ad locum, ubi ſceptrum Regiũ præmiſſum aſſervatur, pertingat, jam à populo præconiis ac votivis acclamationibus celebratur.

Eundem modum & Dominus noſter Jeſus Chriſtus obſervat, Nos Chriſtianos cruce ſuâ, quæ paſſionem Chriſti notat, armat. Et ubicunq; Crux cum hâc inſcriptione: Jeſus Chriſtus vincit, conſpicitur, ibi Chriſtus laudatur & glorificatur. Non autem quævis crux, aut quælibet res Crucis figuram oſtentans, Crux Chriſti dicitur, ſed quæ hanc habet inſcriptionem: Jeſus Chriſtus vincit, illa Crux Chriſti dicitur. Sive ea ex argento, ſive metallo, ſive è lignis ſit fabricata; ſolæ hæ literæ

ſiteræ crucem hanc Chriſto conſecrant, ſignificantes, illam crucem, in qua Chriſtus propter peccata crucifixus, de hoſte victoriam reportavit.

Hinc & David ait: Domine, in lumine tuo videbimus lumen, lumen Patris filius, filii verò crux eſt. Quemadmodum Divus Chryſoſtomus in tractatu de adoratione crucis illud explicat.

Sed revertamur ad propoſitum.

Sicut Moſes, adhibitâ virgâ, omnia miracula deſignavit, (potuiſſet equidem & abſq; virgę adminiculo omnia miracula edere, ſed aliud ipſi viſum fuit) Ita & Chriſtus Chriſtianis, loco virgæ Moſaicæ, crucem conceſſit.

Et quemadmodum Judæi, conſpecto ſerpente ſanabantur, ſic quoq; & Chriſticolæ, crucem, quæ Chriſtum crucifixū notat, intuentes, aut figuram Crucis in frontibus ſuis efformantes, Diabolum à ſeſe propellere & fugare poſſunt. Quod ipſum explicatius propoſuimus cap. 21. cuius hæc ſunt verba initialia: Quando Græci Eccleſiam frequentant, & ad loca, ubi conſiſtere ſolent, perveniunt, tres digitos complicant &, quæ ſequuntur.

Et Eliſæus, ſublato Elia, ad Jordanem reverſus, ipſum permeare voluit, ideoque Deum, ut Jordanis in utramque partem ſciſſus, ſiccam terram tranſituro linqueret, oravit. Jordanus tamen non dividebatur. Illico igitur Jordanem tunicâ Eliæ percuſſit, dicens: Quo receſſit Deus Eliæ patris mei. Hoc dicto, actutum Jordanus in duas partes dilapſus eſt. Contemplare mihi quæſo, quî accidat, quod, abſq; tunicâ Eliæ Deum invocans, à Deo non exaudiatur; quamprimum autem palliũ illud adhibet, votis ejus Deus illicò annuat, Jordanusque dividatur? Ita quoque cruce ſe ſignantes DEUS audit. Et hâc de causâ ſive baptiſent, ſive conſecrent, ſive orent, ſive quodcunque tandem aliud moliantur, ſemper crucis effigiationem præmittunt. Imò hodierni Monachi myſterium etiam aliquod in crucis efformatione deprehenderunt. Conſuetum habent Monachi prudentiores, ut Diabolo ipſis vel dormientibus, vel deambulantibus, vel ſtantibus etiam malas aliquas cogitationes de ſcortatione, vel aliis pravis cupiditatibus inſuſurrante, Crucis imaginem effigient, dicentes: Domine Jeſu Chriſte Fili & Verbum Dei, libera me à ten-

à tentatione hâc. Quod ſi quis verâ cum fide crucem deſignarit & verba hæc protulerit, actutum, malâ illâ cogitatione profligatâ, animus illius ad ſeria negotia redit converti turque, &, ſiquidem rerum egregiarum virtutumque ſtudioſus extiterit, ad Theologiam, aut alia divina opera impetum aliquem ſingularem perſentiſcit. Atque hâc ratione à diabolicis illis cogitationibus liberatur.

Quod ſi verò formam Crucis pingere noluerit, cogitans apud ſeſe crucem hanc nihil quicquam prodeſſe, continuò ſine intermiſſione malis illis cogitationibus affligitur.

Hâc de cauſa optimè ait Eſaias: Relinquam ſignum inter illos, h. e. Apoſtolis, uti & Credentibus in nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti crucem ſuam reliquit.

Simili modo & David loquitur: Dediſti ſignum timentibus nomen tuum, ut evadere poſſimus ictum jaculi, h.e. vitioſos à Diabolo inſpiratos Syllogiſmos ſive ratiocinationes. Sed dixerit aliquis: Quomodo autem Ebræorum Regem Manaſſen quando eum Babylonii manibusque pedibusque conſtrictum ex ære fuſo bovi incluſerunt,

audivit, cum tamen genua ſua coram Deo flectere non poſſet.

Reſponſio. Audiat is Paulum dicentem: Si quis dixerit, idolis hoc eſt ſacrificatum, eſca illa non comeditur, idq; ideo, quod iſte idolo eam conſecratam eſſe indicaverit: Ita etiam cum crucis efformatione comparatũ eſt. Cum nondũ de ea in Eccleſia prædicatũ eſſet, non erat neceſſariũ ſchema crucis pingere, vel crucem deſignare. At poſtquam jã à ſancta Eccleſia crux cæpit prædicari, crucem & crucis formam effigiare omninò tenemur, quia crux vice armorum à Chriſto ad victoriam de Diabolo reportatam adhibita eſt, & nos ab ipſo eadem armati ſumus. hæc eſt mens, ſententiaq;, quam Græci de cruce fovent. An verò hæc omnia album calculũ mereantur, an ſecus; Eruditorum id permiſſum eſto judicio. De Apoſtolis v. ait: Et emittam ex illis ſalvatos ad gentes.

Veriſſimè loquitur de luce ſacrâ & cruce Hieroſolymis reperta, quando ait: Veniet omnis caro & adorabit ante me Hieroſolymis, dixit Dominus. Dixerit quidem fortè aliquis, Prophetæ ſermonem eſſe de gentibus tempore Pentecoſtes congregatis. Verum gentes tempore Pentecoſtes nõ orandi

cauſa.

cauſa Hieroſolymis convenerūt, ſed ut belli calamitate erepti ſarti tectiq; viverent, uti id nos hiſtoriȩ apertè docent. At ſanctȩ crucis venerationem, & ſacri luminis divineq; ſepulturæ Chriſti viſionem, mente ſuâ cōplexus Propheta, hæc profert verba: veniet omnis caro, ut oret coram me. Illi quidem propter evitanda belli pericula: hi verò propter adorationem Chriſti Hieroſolymas acceſſerunt.

De apparitione mortuorum a. hunc in ſonum loquit̃: Et egredientur & videbunt mēbra hominū, qui contra me prȩvaricati ſunt, & iniquitatem patrarunt. Vermis n. eorum nō morietur, & ignis eorum non extinguet̃ & ſpectaculo erunt univerſæ carni.

Caput XLIIII.

DE VITA TVM SVMMORVM, tùm aliorum Græcorum Sacerdotum.

Patriarcha Conſtantinopolitanus ſeptuaginta quatuor hodie præeſt Metropolitis. Ex hiſce autem plures, quàm triginta inveniuntur, qui nullis ſibi ſubjectis gaudent Epiſcopis. Inter illos autem qui habent Epiſcopos, hic quidem unum, iſte duos, alius tres numerat. Omnes Epiſcopi autem

ſunt ſeptuaginta duo aut ſeptuaginta tres, quibus additi Metropolitæ, in univerſum centum quinquaginta efficiunt. Porrò Patriarcha Conſtantinopolitanus ſolam Conſtantinopolin propriæ inſpectioni cõmiſſam habet. Ad victum autem ex eadem urbe à quibuslibet nuptiis unum aureum, & è qualibet provincia h. e. è qualibet parochiâ ſubjectorum ſibi Metropolitarum, intra triennium, ſemel è domo quâlibet duodecim denaria accipit. Diaconi & Sacerdotes Conſtantinopolitani adhæc munuſculum aliquod ipſi offerunt, quando ordinationis ritu ſacro miniſterio initiantur. Similiter quoque ſinguli urbis illius Sacerdotes, annis ſingulis, Patriarchæ unum aureum pendunt. Deinde, quando locupletiorum Chriſtianorum aliquis moritur, tum certa aliqua bona, qualia ſunt domus, agri, oves, opes, aliaque huius generis, Eccleſiæ illi, cui Patriarcha eſt præpoſitus, ſolet legare. Porrò quilibet Metropolita aut Archiepiſcopus, quando à Patriarcha inauguratur, dono aliquo Patriarcham honorat. Tandem etiam à quovis Metropolita propter tributum regium ſolvendum, ab hoc quidem minæ viginti, ab illo triginta, ab alio quin-

quinquaginta quinque numerantur. Ex hâc pecuniâ Patriarcha Regi ſex aureorum millia pro omnibus Sacerdotibus ſolvit, & eum quidem in finem, ut Turcarum Rex Patriarchæ in urbe Conſtantinopolitanâ, Metropolitis verò, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, in reliquis regni ſui ditionibus, pietatis & cultûs divini apud Græcos exercendi gratiâ, tutam & liberam habitationem permittat. Qui verò Patriarchæ, aliisque Sacerdotibus apparituram faciunt, illi ſunt Monachi. (non permittitur enim, ut ſecularis Sacerdoti ſit à famulitio) Sacerdotibus autem & apparituræ vacantibus monachis hiſce, qui cum illis juncti ſeptendecim ſunt numero, ipſe Patriarcha victum ſuppeditat, qui his funguntur muniis. Duo ſunt ephemerii ſeu diurni h. e. diurnas vices explentes Vicarii, bini Diaconi Sacri, Oeconomus, Sacellarius ſive ædit. uus h. e. veſtimentorum ſacris uſibus deſtinatorum, aliorumque Eccleſiaſticorum negotiorum Cuſtos & Curator, duo ſunt Cantores, unus Oſtiarius, Unus equiſo ſive auriga. Ex duobus verò illis Ephemeriis conſtituitur etiam Magnus Protoſyncellus ut & ſecundus h. e. qui ſigilli Patriarchalis curam gerunt. Præ-

ter quos adhuc tres ſeu quatuor alios alit, qui homines ad tribunal Patriarchale convocant. Ultra recenſita verò omnia Patriarcha adhæc in cibum, propter Præfectos regios, ſingulis diebus ingentes ſumptus facere cogitur, quorum Sumptuum rationem inire nequeo.

CAPUT XLIV.
DE METROPOLITIS & Archiepiſcopis.

Simili modo quilibet Metropolita & Archiepiſcopus propriam habet Civitatem. Redit verò & ad hos, è creatione Epiſcoporum munuſculum aliquod, & quotannis itidem ab unoquoq; Epiſcopo viginti, quindecim vel decẽ minas expectare habent. Confertur ipſis quoq; nonnihil à Diaconis & Sacerdotibus, quando ordinantur. Quin ſingulis annis quilibet Sacerdos unum aureum Metropolitæ aut Archiepiſcopo donat. E nuptiis etiam unus aureus, ut & eleemoſynę, à defnnctis ipſis offeruntur. Quemadmodũ ſupra de Patriarchâ retulimus. Tandem & ultimò ex omnibus civitatis ſuæ inſpectioni cõmiſſæ domiciliis, annis ſingulis frumenti modio uno, vino, oleo, & ſiricio ditiores redduntur. Atq; ex his vivunt Metropolitæ.

Caput XLV.
DE EPISCOPIS.

Epiſcopi, quando Diaconos ſacris initiant, munuſculum aliquod ab ipſis accipiunt. annuatim verò à quolibet Sacerdote unum aureum, è nuptiis itidem unum. Epiſcopus verò è qualibet domo ſubjectæ ſibi diœceſeos frumenti modium unum, nec non portionem aliquam, vini, olei, ſiricii anno quovis colligit.

Caput XLVI.
DE SACERDOTIBVS.

Sacerdotes ex Eccleſiæ reditibus vitam ſuam ſuſtentant, h. e. nonnullæ Eccleſiæ agros, vineas, domus, ſimiliaque plura poſſident, & inde Sacerdotes vitæ ſubſidia accipiunt. ubi verò Eccleſiæ nullis reditibus gaudent, ibi Sacerdotibus è domibus ſingulis, ſingulis annis, modius unus frumenti cedit. Continet autem modius tertiã partem oneris, cui ferendo equus ſufficit. Inſuper Græci quolibet anno triginta ſex celebrant feſta. Duodecim ſunt ſuma & ſolemniſſima, utpote quæ Chriſto & Virgini ſunt dedicata, reliqua verò viginti quatuor in honorẽ præcurſoris, SS. Apoſtolor, & magnorũ Martyr. inſtituta ſunt.

ſunt. Diebus hiſce feſtis omnibus, ut & qualibet dominicâ ſacrificare tenetur Sacerdos, ubi quævis domus Sacerdoti duo denaria offert & Sacerdos viciſſim pro ſingulis, qui dona ſua antequam ſacrificare inciperet, obtulerunt, nominatim apud Deum intercedit. His Feſtis Græci ſplendida convivia inſtruunt, & aliquando etiam in unico pago quinque quin ſex. Horum quodvis Sacerdos inviſere & appoſitis benedictionem impertiri tenetur. Pro quo præſtito officio panes, carnes, vinum, aliaque nonnulla, ut & pecuniam inde reportat Sacerdos, ita ut & toti familiæ per unam ſeptimanam ſuſtentandæ ſufficiat. Et ex his conſtat Sacerdotum victus.

Caput XLVII.

DE DIACONIS SACRIS.

Græci in urbibus & pagis habitantes, ſi Diaconorum in ordinem cooptari deſiderant, primò ducunt uxores, hoc facto, ſacros Diaconos ipſos creant Epiſcopi. Qui verò matrimonium inire recuſat, illum cucullam prius induere oportet, ac tum demum deſignatur Diaconus Sacer. Poſtmodum

dum verò conjugio ſeſe conſecrare amplius nequit; niſi excommunicationis pœnam velit incurrere.

CAPUT XLVIII.
QVOMODO MONACHI dormiant.

Monachi cingulo cincti & tunicis induti dormiunt. Similiter & Seculares uxoribus ſuis tunicis amicti ſemper accubant, idque ob dictum Pauli: Volo, ut illi, qui habent uxores, ita vivant, quaſi illas non haberent.

CAPUT XLIX.
DE MODO, QVEM IN ejiciendo Dæmonio obſervarunt Sacerdotes.

Quandoquidem pluris ſit teſtimonium teſtis oculati, quam Hiſtoriographi, conſtitui ego rem aliquam geſtam, quam ante annos triginta quinque hiſce oculis meis conſpexi, recenſere. Chriſtianus quidam in pago aliquo Græciæ (cui monaſterium aliquod magnum propè adjacebat.) à Dæmonio correptus divexabatur. Hominis huius conſanguinei tentatum hunc in monaſteriũ deducunt. Monaſterii Sacerdotes in ipſo templo propè ſacrum bema, ubi ſcil. ſacra per-

peraguntur, catenis ferreis energumenum hunc magnæ alicui & immobili columnæ alligant, ipſiq; veſtibus ſacris ornati in conſpectu Dæmoniaci ſtantes, quatuor Evãgelia per ſex horarũ intervalla legunt; lectioni autem huic præmiſſum eſt jejunium h. e. in veſpera diei præcedentis non cœnarunt, & præſente hac die, nec prandent, nec cænant, ſequenti diem ſolum cœnaturi, idque ideo, qui ſacra Evangelia præſenti uti, & ſubſequo die, non niſi jejuni debent legere, ſecundum verbum Domini, Matt.17.v.21. Hoc genus nõ expellitur, niſi per preces & jejunia. Poſtridie verò & cæteri jejunãt Sacerdotes, ut à meridie reſtantes Evangeliorum partes die ſequenti, ut & tertiâ legere poſſint. Vix enim vel die tertia quatuor Evangelia legendo pervolvere queunt. Ego verò rei eventum ſpectaturus, una cum illis adſtabam. Inſania autem correptus ille homo interim vociferabatur maledicta multifariàm, & in Deũ, & in homines jaciens quæ nec egomet ipſe, ne Deum accuſare videar, proferre audeo. Os verò eius diſtortũ, magnoperè diſtentum & terrificum reddebatur, ita ut & me ipſum in fugã conjiceret. Sacerdotes interea legunt Evangeliũ, nihil quicquã reſpondentes, quoad omnia qua-

tuor ad finem percurrantur, quilibet eorum partem aliquam, ita, ut altero legente adhuc, alius jam adſit, vocemq; ex ore prioris quaſi excipiat, rapiatq; ; ac tum demum primus ſacerdos ſecedit, & ſic conſequenter. Abſolutis verò quatuor illis Evangeliis, communi conſilio ſimpliciorem quendam Sacerdotē (h. e. virtutis & ſimplicitatis ſtudioſum) Exorciſmos Magni Baſilii legere jubent. Dæmoniacus autem ſacerdotem cōtumeliis afficere; Sacerdos contra Dæmones increpare, illisq; exitū imperare. Tandem tamē hominē exagitantes concutientesq; deſeruere, mortuo quàm vivo ſimiliorē eū relinquentes, quem ideò ſacerdotes illicò pane & aquâ refecerunt, ita, ut cibo ſumpto in domū ſuā ſe recipere potuerit. Hunc ego quoque non ſolùm, cùm è monaſterio abiret ſanum, ſed poſtea etiam, quâ corpus, quâ animum, uti anteà, vegetum valentemque, omniumque teſtimonio, virū probum conſpexi. Quā ob causā quin & ſcripto hoc memorię cōmendarem & veſtræ Dominorū meorū notitiæ inſinuarem, nullatenus potui intermittere.

Adhæc, ſi ſacerdotis uxor diem fortè obierit, permittitur quidē ipſi, ut aliā ducat, at ea cautione, ne ſacra adminiſtret ampli⁹. Quod

ſi e-

ſi enim duxerit, ſacro miniſterio jam vacare nequit, ſed Laici perſonam induit.

Quod ſi homo ſecularis quartum matrimonium contraxerit ab Eccleſiæ communione removetur. Oportet enim trigamum ejuſmodi, aut cœlibem manere, aut cucullam induere. Sicubi in dictione à me aberratum eſt, date veniam, oro, mihi Viri Reverendi; quandoquidem Sapientiam vix ſummis labris deguſtavi.

FINIS.

ANNO-

ANNOTATA
GEORGII FHELAVII.
AD PROAVLION.

VOCE ſapientiæ indigitatur filius Patris inviſibilis, domus vocabulo caro ejus. Cum filio Dei, qui ἀρχὴ καὶ τέλος noſtrarum actionum debet eſſe, meritò harum annotationum facimus initium; Orthodoxè autem omninò Autor explicat verba Salomonis, non ut *Socinus* p. 218. ap. *D. Gerhard. in Exegeſ.* §. *129. de Myſterio Trinitat.* de creata ſapientia, ſed de æterno Dei Patris Filio, confiteturq; & ipſius Deitatem & veram humanitatem. Ita etiam *Thomas Cartvvichtus.* h. l. Objicit quidem Socinus numerum pluralem חכמות & de creaturis illum vult explicare, ſed Numer. Plur. notat excellentiam, & benè vertit Brigthm: Summa ſapientia, additque hæc: Priore parte Dei munificentia nobiliſſimæ fæminæ perſona adumbratur, ſicut Matth. 22. ſub Regis Auguſtiſs. effigie, ut intelligatur magnum & lautum quid eſſe, quod à tanta majeſtate & celſitudine proficiſcatur. Simul etiam perſiſtit in ſimilitudine ſuperioris capitis, ubi dixit ſe oblectari filiis hominum. Conſonant Patres Græci. Ignatius imprimis in Epiſtola ad Philadelph. VI: ita ſcribit:

ἐὰν

ἐάν τις λέγῃ μὲν ἕνα Θεὸν, ὁμολογεῖ δὲ καὶ Χριστὸν Ἰησοῦν ψιλὸν δὲ ἄνθρωπον, εἶναι νομίζῃ τὸν Κύριον οὐχὶ Θεὸν ὁμογενῆ καὶ σοφίαν καὶ λόγον Θεοῦ ἀλλ᾽ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος αὐτὸν μόνον εἶναι νομίζῃ, ὁ τοιοῦτος ὄφις ἐστιν ἀπάτης καὶ πλάνης, κηρύττων ἐπ᾽ ἀπωλείᾳ ἀνθρώπων καὶ ἐστιν ὁ τοιοῦτος πένης τὴν διάνοιαν, ὡς ἐπίκλην ἐβιων.

Et Iuſtinus Martyr Apol 2. pro Chriſt. ad Anton. p. 47. proteſtatur, Chriſtianos minimè atheos eſſe, ſed Patrem, & qui ab eo venit filium, *ἐν δευτέρᾳ χώρᾳ* ſecundo loco & ſpiritum Propheticum *ἐν τρίτῃ τάξει* tertio ordine cum ratione venerari & colere Et in Dialogo cum Tryph. p. 234. ſcribit: Filium Dei eſſe Deum, quia Abrahamo, Iſaaco Moyſique variis formis conſpectus eſt, & homo natus juxta voluntatem Patris. Et ne quis putet, Filium Dei è ſententiâ Iuſtini haud eſſe ſummum illum Deum, docet ibidem prolixè eundem quidem eſſe alium à Patre, ſed tamen illum Deum, cui nomen Iehova, quique ut ſummus Deus ſe manifeſtavit. Gen. 18. 1. c. 19. 24. c. 31. 13. c. 32. 28. c. 28. 13 Exod. 3, 2, 6. Ioſuæ. 6. 14. Nec uſquam locorum Iuſtinus diverſum ab hoc docet, aut filium fortè Creaturis accenſet, ſed potius eundem eximit è numero Creaturarum, ut qui genitus ſit à Patre *πρὸ πάντων τῶν ποιημάτων* ante omnia opera, quiq; ſit *δύναμις Θεοῦ λογικὴ* (potẽtia rationalis Dei) quam Deus non ex nihilo, ſed ex ſe ipſa vel ex eſſentia ſua *ἐξ ἑαυτῆς πρὸ πάντων τῶν κτισμάτων*, ante omnes creaturas genuerit. Plura teſtimonia jam non adfero ſed q ea deſiderat, conſulat D. Abrah. Calavii Diſput titulo: Fides Patrum ante Conciliũ Nic. Vide quoq; *D. Ioh. Gerhard.* l. c.

Quin

Quintum chorum tenent Confeſſores. p 3. Confeſſores autem dicebantur in primitiva Eccleſia, qui in perſecutionibus intrepidè Chriſtum confitebantur & etiam in cruciantibus ad abnegandum Chriſtum immiſſis immoti perſiſtebant, & ſupplicium capitis evaſerant. Cluverus in Apoc. P. II p. 90.

De quibus Monachis ita in Apocalypſi ſua Johannes cap. 14. p. 4. Centum quadraginta quatuor millia Virginū autor explicat de Monachis, ſed male. Lyra quidem itidē de 144000. monachis virginitatem profeſſis, atque occiſis ab Agarenis in clauſtris Syriæ & Antiochiæ circa finem imperii Heraclii. Ribera quoque, rejectâ ſententiâ Hieronymi de convertendis è duodecim tribubus extremo quadriennio Antichriſti explicat de Virginibus è Iudæis & gentibus ſimul convertendis ſub Antichriſto. Sed hoc eſt commentum ipſis Pontificiis ἀπροσδιόνυσον. Alii alias variantes explicationes proferunt. Simpliciſſima & veriſſima hæc eſt: *D*eſcribi hic Chriſtum, tanquam verum Regem Sionis, cum adhærente exercitu & piis cultoribus, etiam ſub perſecutione Antichriſti, in pietate & vera fide conſtanter perſeverantibus, quales ſunt fideles *D*octores, paſtores, clerici, oves, laici; verbo; omnium ordinum martyres & confeſſores, quorum non exiguus forte eſt numerus, ſed numeroſus exercitus 144000. Hos vocat Virgines, non ſententia Ioviniana, per non inquinatos, non uxoratos, & per Virgines, celibes innuptas intelligendo; hæc enim ſententia plurimis abſurdis laborat, ſed Auguſtini, qui benè hoc ita interpretatur: non polluerunt ſe mulieribus, hoc eſt, renun-

renunciaverunt cupiditatibus carnalibus, nec adhæſerunt idolis, diis alienis, hæreſibus, erroribus, ſceleribus: ſed ſunt Virgines ſpirituales, quorum ſponſus eſt Chriſtus. Et Ambroſius in verba Apoſtoli 2.Cor. 11. 2. Præparavi vos uni viro, ut virginem puram nos ſiſtam Chriſto. Virgines, inquit, vult eos eſſe in fide, quales incontaminatos aſſignat Chriſto in die judicii Johannes in Apocalypſi: Hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt coinquinati: Virgines enim ſunt, hi ſequuntur &c. *μετὰ γυναικῶν* metaphoricè interpretatur cum erroribus ſeu hæreſibus. In mulieribus, inquit, errorem ſignificavit, quia per mulierem error cæpit. Sicut ſupra cap. 3. per Iezabelem mulierem intellexit idololatriam, quâ corrumpuntur mores, & fidei veritas. Nam ſi mulieres intelligas, ut ideo putes Virgines dictas, quia corpora ſua incontaminata ſervaverant, excludis ab hac gratiâ ſanctos, quia omnes Apoſtoli exceptis Johanne & Paulo uxores habuerunt. Ambroſio accedit etiam *Ludov. ab Alcaſar*, virginitatem metaphoricè de vitæ & doctrinæ integritate & Virgines h. l. eos omnes intelligens, qui rerũ creatarum inordinatâ affectione ſe non contaminant. Vide D. *Chytræum*, nec non Johannis *Cluveri Diluculum Apocal.* *ut* & D. *Parei Comment. in Apocal.*

Septimus chorus eſt juſtorum, h. e. ſecularium, ſed proborum hominum. Juvat hic nonnulla annotare de pietate Græcorum. Ita autem de eâ *Edvin. Santes in Relatione de ſtatu Religionis* cap. 42. p. 590. Græci, qui alias naturâ ſuperbi, arrogantes, intemperantes, aſtuti, fallaces & in

qua-

quavis regiminis forma rebelles & ſeditioſi ſunt præſenti ſtatu modeſti, obedientes & pacifici redditi ſunt, & in cultu divino longè ferventiores Pontificiis, ubi ubi etiam illi degant. Idem calculo ſuo approbat *Leo Alatius tractatu de libris & rebus Eccleſiaſticis Græcorum* his verbis: Quod mireris, etiam homines ſeculo addicti, & mulieres, abſtinentias, & jejunia Monachis, & ſimilis ſortis hominibus à Patribus præſcripta ita amplectuntur, atque iis obligantur, ut ab iis vel minimum quidem unguem recedere piaculum illis ſit. Quare in tota Græcia ferè ſecularium hominum ac Monachorum vitæ inſtitutum, ſi uxores tantum ſubtrahas, à quibus monachi ex præcepto abſtinent, quoad omnia unum idemque eſt. De Moſcovitis & Ruthenis quoque hæc ſcribit *Adamus Olearius in deſcriptione* Itineris *Perſici* p. 179. Quando Ruthenus in alterius cujuſquam domum aut hypocauſtum venit, primò omnium Deo ſuo honorem exhibet, oratque; poſtea demum homines alloquitur. Intrat enim inſtar muti, neminem curans, licet decem vel plures adſint præſentes. Primò ingreſſu circumſpicit, annon imago aliqua adſit, quæ ut plurimum pone menſam ad parietem pendet, aut in pinacotheca ſtat; ſi nullam illico conſpicit, quærit: Jeſt le Boch? Non adeſt Deus aliquis? Viſa imagine, ter ſe coram illa inclinat, conſueta verba proferens: Goſpodi pomilui: h. e. Domine miſerere mei. His peractis demum ſe ad præſentes homines convertit, eoſque ſalutat.

Idem refert de Moſcovitis liber Gallicus, cui titulus: *Les Eſtats* Empires *& Principautez du Mon-*

de par le Sieur D. T. V. Y. Multo curioſiores, ait, ſunt in ceremoniis & negotiis ad religionem ſpectantibus quam nos (ſcil. Pontificii) Nunquam enim vel Monaſterium aliquod, vel Eccleſiam vel crucem aliquam, quibus omnes plateæ ſunt repletæ prætereunt, quin, ſi forte etiam equitent, ex equo in terram deſcendant, & ſeſe incurvent, eundem ad modum, quo pedes ambulantes formant ſimul figuram crucis, dicuntque: Miloy Hoſpodi, Miloy Hoſpodi, Miloy Hoſpodi, hoc eſt, Kyrie Eleiſon, Kyrie Eleiſon, Kyrie Eleiſon. Domine miſerere noſtri. Is ipſe Pernſteinius (cujus verba nunc recenſita ſunt) dicit, quod illos, qui ſibi nomine Imperatoris legatione apud Moſcum fungenti, adjuncti erant viæ duces comitesque, ubi Eccleſiam quandam attigere, in quâ tum Miſſa celebrata eſt, nullis modis ad continuationem capti itineris potuerit permovere, ſed Miſſam primum audivere, idq; prolapſi in genua ferientes terram vel locum vicinum fronte, inprimis in elevatione Euchariſtiæ. Si cum uxoribus conſuetudinem habuerint, templum intrare non audent, ſed extra illud ſe continent, donec laverint in balneo.

Hoſpitalitate & indigis ſuccurrendi promptitudine. *Olearius* tamen Moſcovitarum hoſpitalitatem non magnificè prædicat, pag. 173. hæc annotans: Prudentiores etiam fidem ſuam per bona opera & charitatem erga proximum efficacem demonſtrare oſtendereque, valdè obſcure apparet. Bonis operibus autem, quæ templis & monaſteriis largis eleemoſiynis præſtant, plus juſto tribuunt.

Ad

Ad Caput I.

Apoc. 13. v. 1. Vidi aſcendentem è mari beſtiam p. 5. In proprio ſenſu hic ſermonem eſſe, de Regno Papali Romano probat Iohannes Cluverus in Diluculo Apocalyptico Tom. 1. lib. 3. quo Lectorem remitto.

In principio quidem cum Turca bello contendere, ſed poſtea ſtatim ſe dedere. Hoc ipſo argumento quoque aliquando Græci maximam calamitatem & periculum præſentiſſimum declinarunt. Refertur enim in *Hiſtoria Patriarchica ap. Mart. Cruſium in Turco-Græcia*; Patriarchalem ſedem tenente Hieremia, Turcos legem hanc exhibuiſſe: Quæcunque civitas, deditione recuſatâ, vi expugnata eſſet: in ejus civitatis nulla Eccleſia Græca ſacris operandum, imò nec Eccleſiam quidem talem ullam ibi relinquendam eſſe; ſed dejiciendam & à fundamentis evertendam. & ideò parati erant Turcæ certo die concurrere, & magnam Eccleſiam, cæteraq; urbis Conſtantinopolitanæ templa cuncta, ex tenore legis illius demoliri & evertere. Id quod etiam Baſſa Patriarchæ in ſenatum purpuratorum accedenti, his verbis indicavit: Patriarcha audi. Edictum exiit Regium, ne vobis Græcis, nec in hac urbe, nec in aliis oppidis Regis; quæ cæteri Reges majores ejus armata manu ſui juris fecerunt, ulla Græca maneat Eccleſia. Dic ergo Sacerdotib. tuis: ſi habeãt veſtimẽta in Eccleſiis veſtris, quę veſtro ordini ꝓpria ſunt, & quæ geſtatis, eodẽq; modo libros, aut aliquid aliud, ea inde tollãtur, templaq; veſtra claudantur, quia de his faciemus, quod

in mandato Regii edicti habemus. In hoc maximo periculo Patriarcha, conſilio Basſæ Tulphi primi Veſiris, apud quem erat valde acceptus, intimæq; admiſſionis, hoc ab Autore noſtro indigitato argumento tutatus eſt Eccleſias Græcas dixitque: Sultane mi, de aliis, quæ extra ſunt, civitatibus nihil reſpondeo. Quod verò ad hanc urbem attinet: ajo, illo tempore, quo Rex Mechemeta oppugnatum eam venerat, deditionem eſſe factam urbis & voluntariam traditionem, tum ab Imperatore Conſtantino Palæologo, tum principibus viris, tum à populo. Verum his Patriarchæ verbis fides illico habita non eſt, ſed teſtes Muſulmannos, qui ante annos octuaginta quatuor huic oppugnationi Conſtantini interfuerant, adducere juſſus eſt. Id quod Patriarcha ſpatio viginti dierum ſe facturum recepit. Ex Adrianopoli igitur adduxit aliquos Seneciones, centeſimum & ſecundum jam ſupergreſſos annos, quorum barbæ albedine cum pura nive æquatæ conſpiciebantur: oculi fluebant lacrymis circumrubentes, ceu caro. Manus & pedes erant tremulæ præ longa ſenectute, adeò ut ſenatū ipſum Purpuratorum in admirationem conjicerent. Hi examinati hoc de oppugnatione & ſecuta deditione edidere teſtimonium. Poſtquam cum Sultano & copiis huc venimus: ante urbem, tentoriis poſitis, conſedimus: nec oppugnationem intulimus, donec claſſis & triremes è ponte Euxino deſcenderent. Vt autem appolerunt: Sultanus, legatis miſſis, ab Imperatore Romano popoſcit: traderet ſibi urbem ultro: ut eum fratris loco duceret: ut ambo eſſent Domini & Reges: ut ei daret quicquid vellet:

vellet: ſive otium à negotiis publicis, ſive oppida, ſive alios proventus & reditus : ut felicitate una cum familia nobilibus ſuis frueretur. At Imperator, & Proceres ejus, nullo pacto poſtulationem Sultani accipere. Vndè totus ira inflammatus, ac totum exercitum in armis eſſe jubet. Tunc oppugnationem ordimur: claſſis è mari, nos è terrâ eamque tantâ vi & impetu : ut bombardarum, & tormentorum manuariorum fumo, multitudinisq; oppugnantium pulvere, cælum undique obtenderetur; ac dies in noctem vertiſſe videretur. Eo in prælio deſiderati ſunt multi præſtantiſſimi à parte Sultani viri. Beglerbejus Romaniæ ſeu Occidentis. Duces Janizarorum, Vexilliferi, Spachi, alii multi. Sed & nos viciſſim ingentem Romanorum ſtragem, bombardis, tormentis & ſagittarum nimbo edidimus: nec non etiam murorum urbis partem, & complures domos proſtravimus. Tunc Romanus Imperator, viſa tanta ſuorum clade, timuit, ne urbs quoque caperetur & ad occidionem cives perducerentur. Itaque Legatos è Primoribus Palatii ſui ad Regem noſtrum miſit: qui nomine Imperatoris ſui, ſuppliciter cum eo de pace egerunt. Imperatorem, urbem dediturum : daret invicem Rex ei, & Aulicis ejus tutum receptum & vitam tranquillam, nec permitteret militi, ſævire in cives, nec bona eorum diripere, nec captivos abducere: ſed ſingulos in domibus ſuis manere ſineret bona pace fruentes; omnis coactionis & aliorum Onerum immunes. Ibi Sultanus, audita legatorum, nomine Imperatoris, oratione; conditionem clementiſſime, magno cum gaudio, accepit: & decretum eis,

his verbis conceptum dedit. Ego Rex Mechemetes hoc meo ſcripto clementiam, & gratiã declaro Regi urbis Conſtantino Palæologo & Principib. ejus, me ipſorum rationibus ita proviſurum: ut eis præbeam, ipſiq; jure à me petant, omnia cõmoda: quæ ad vitã feliciter degendam ſibi, ut Principibus viris dignum eſt, conducant. Vt habeant domicilia, vitã quietam, ſervos & ſervas. Quod ad reliquum populum ſpectat; volo, ut omni exactione & onere ſoluti liberiq; ſint: neq; ab eis filios in Ianizarorũ ordinem abducam, nec ego, nec ſucceſſores Regni mei, ullo unquam tempore: ſed hoc meum conſultum & ſententia maneat firmiter, nec ullo modo labefactetur. Tradidit hoc decretum Sultanus manu ſua Legatis, ut id Regi Conſtantino afferrent. Ita hi humiliter reverentiâ Sultano exhibitâ, ad Imperatorẽ ſuum redierunt, eiq; ſcriptum hoc reddiderunt. Hic igitur, ut legit reſcriptum Sultani: ſane quam gaviſus eſt. Proinde nulla interpoſita mora, claveis urbis accepit; de proceribus & populo, quos idoneos exiſtimavit, ſibi comites adjunxit; urbe egreſſus, ad tentoriũ ipſius Sultani perrexit & claves illi in manus tradidit. Sultanus autem Imperatorem humaniter complexus, & oſculatus, ad latus ſuum dextrũ collocavit. Ita triduum & trinoctium juſſu ejus in magna hilaritate feſtivitateq; conſumptum. Deinde Sultanum Imperator in urbem introduxit, eiq; hãc tradidit. Hoc fuit teſtimonium horum teſtium Adriapolitanorum, quo audito, Baſſa ad Sultanum acceſſit, omniaque expoſuit, annoſamque teſtium ſenectutem indicavit. Quibus ille perceptis nihil magis admiratus eſt: & illico Patriarchæ ſufficienter ca-

ter ca-

ter cavit, eumque decreto ſecurum fecit: ne ullum ei periculum amplius creetur, nec moleſtia faceſſaretur, de hujuſmodi negotio Eccleſiarum, quoad hic conſiſtat mundus. Hæc l. c. p. 156. ad pag. 163. ubi etiam lege Gratiarū actionum Græcorū pro hoc beneficio divino inſtitutā quomodo etiam Patriarcha hic Hieremias mōaſteria magnificè reſtauraverit &c.

Levenclavius quoque Hiſtoria Turcica Germanicè edita Parte II. p. 305. deditionem Græcorū his verbis declarat. Nulla urbs fuit in toto Cōſtantinopolitano regno, quę nō cum clavib. portarū & munitionum obviam Mechemetæ veniſſet, ſeque ei ut potentiſsimo Victori, cui ne quicquam reſiſti poſſet ſponte, dediſſet.

Sicut & Monachi quæcunque jam ante habuere propria, pecunia redemerunt. Id quomodo factum, querulus expoſuit *Eugenius Epiſcopus & Sancti montis Præpoſitus* Archiduci Carolo. Epiſtola Anno 1569. d. 20. Martii ſcripta hoc ſono: Præterito quidem tempore, Dux illuſtriſſimè, magnus Turca, qui Conſtantinopoli, (permittente Deo) regnat, una cum urbibus ipſi ſubjectis propoſuit edictum ſeverum in toto imperio ſuo, ut reditus omnium Eccleſiarum & monaſteriorum vendantur, quotquot in ipſius imperio inveniuntur. Hæc autem venditio tantum uſque ad tertiam ipſius generationem durare debet. Poſt tertiam autem generationē vendentur rurſus. Hoc cū faciat, malus animus ipſius cernitur, quod minetur totalem deletionem ſanctorum templorum, una cum Chriſtianis, qui ſub ipſius imperio habitant. Pervenerunt itaque ad nos quoque hæ

minæ & triſtiſsima ſervitus. Idcirco quinque millia aureorum numeravimus. Cum autem non haberemus omnes noſtros reditus & ſacra vaſa oppignoravimus, ut tantum colligeremus, & perſolveremus, non ſine detrimento, ſed cum fænore, ſicut fæneratoribus uſitatum eſt accipere quotannis uſuras, donec ſortem recipiant.

Ad Caput II.

Tributi nomine privati ſinguli ex Chriſtianis & Judæis, Ducatum unum quotannis pendunt: qui etiam de ſingulis filiis duodecim annorum aut plurium penditur. At multo plus quotannis in conſervationem Regiæ claſſis contribuendum eſt. His perſolutis, cætera ſua tuto poſſident: niſi quid eis à violentis rapiatur; qui tamen, licet Turcæ ſint, puniuntur: ſi injuſtam vim intuliſſe cognoſcantur. *M. Craſ. Turco-Græc.* lib. 7. pag. 487. Quando Chriſtiani Græci Imperatoribus Turcicis de ſingulis capitibus ſingulos aureos pendunt, & facultates & religio libera relinquuntur. *David Chytr. in oratione p.* 14.

Ad Caput III.

Decimatio liberorum ſequentem ad modum peragitur. Originem hujus decimationis recenſet *Chytraus in oratione de ſtatu &c.* pag. 14. Sed hoc triſtiſsimum, quod, ut olim Chriſtiani Imperatores, ex ſingulis Græciæ oppidis, certum numerum liberorum, in quibus egregia indoles præ cæteris elucebat delegerunt: quos ad publica officia militiæ togatæ & bellicæ in Aula educari cura-

curarunt: ita Turci, occupato Græcorum imperio idem jus eripiendi Patribusfamilias liberos ingeniis eximiis præditos, uſurpant: qui ad Turcicæ religionis ritus & ad militiam inſtituuntur. Verumtamen hos pecunia redimere à conquiſitoribus ſæpe parentibus licet. Reliqui cum virtutis ſpecimen in bellis egregium præbent, ad ſummos dignitatis & honorum gradus evehuntur. Et multos hæc exempla & gloria militaris, quæ in generoſis naturis acerrimus ſtimulus eſt, ad Mahometicam religionem invitant.

Vberius autem & luculentius totum hunc proceſſum deſcribit *Mart. Cruſius Turco-Græc* pag. 193. 194. hoc verborum ſono: Mittitur ex porta ſeu aula Imperatoria Centurio cum triginta Janizaris ad certam provinciam, cum edicto publico ad capiendos Chriſtianos pueros. Protogeros urbis aut pagi (nobis judex, Præfectus aut Prætor eſt) cives ſuos cum filiis convocare cogitur. Ex his deligit Exactor formoſos aut fortes, aut artifices alicujus rei, ut ſecum abducat. Qui duos filios aut plures habet, unum dare cogitur. Si filium celet, aut is fugiat, parens tormentis ſubjicitur, donec ſiſtat filium. Multi Græci paupertate aut diffidentia, aut avaritia impulſi, omnes filios interdum præter unum, ſua ſponte dant: ne eos alere cogantur: aut quod eos ſibi ſuisque, ſi emergant uſui fore ſperant. Qui lautioris fortunæ, animivè honeſtioris ſunt; filios ſuos L. aut LX. non nunquam C. Ducatis, ab Exactoribus, ut plurimum ſuo lucro inhiantibus, redimunt. Hæc exactio periodum quinquennalem habet. Infra ſeptennium pueros, illos-

que, qui uxores habent, accipi non licet. Ex Aſia autem & Europa, capiuntur omni: præterquam ex Ægyptiis, quos inutile genus hominum dicunt: & ex Vngaria & aliis quibuſdam civitatibus, certa ſua privilegia & conditiones habentibus, & Conſtantinopoli (quia ſedes Imperatoria) ac Pera Nauplioque, ſuas ob cauſas. Sed & aliquot Bulgarorum millia, excepta ſunt. Pueri autẽ capti in tribus ampliſſimis domibus (una Conſtantinopoli, altera Peræ, tertia Adrianopoli) educantur: donec linguam & religionem Turcicam edocti, in aulam Regis recipiantur. Qui verò præ reliquis placent, ſtatim in aulam recepti vel cubicularii fiunt: vel in domo theſauri Regii, aut in penore aromatario degunt, Præceptoribus linguæ & religionis utentes, ibi concluſi manent uſque ad 25 aut amplius annum ætatis, donec tandem velut carcere emiſſi, civilibus & bellicis muneribus præficiuntur: in quibus gradatim ad ſummas adſcendunt dignitates. Ex talibus cubiculariis præſerſertim Beglerbegi (provinciarũ totarum Rectores) fiunt; quæ dignitas rariſſimè natis Turcis contingunt. Diſcunt præcipuè arcubus jaculari & curſu equeſtri contendere: ſed collimatione bombardarũ, noſtris longè inferiores ſunt. Exercitia militaria rariora hic, quam in Germania, videntur. Ex reliqua puerorum fece, opifices fiunt, artificibus commendati. Quidam piſtrino & culinæ Regiæ inſerviunt. Maxima pars viretis Regiis (quæ circa Conſtantinopolin magno numero ſunt) præficitur. Alii aliis operibus ſervilibus addicuntur: fiunt coci, lanii, lapicidæ. Et hoc peſſimum genus hominum eſt & Chriſtianis infeſtiſſimum. Diaboli aulici vocantur:

quod

quod Chriſtianos obvios præſertim peregrinos, convitiis proſcindant, interdum & pulſent. Quorũ magno numero ne Turcæ quidem ſeſe opponere audent.

Edvin Santes hoc tributum animarum p 583. inter acerbiſſima Græcorum Chriſtianorum παθήματα refert, quod chariſſimi eorum liberi à matrum mammillis abripiantur & in abominanda Mahometica idololatria enutriantur, poſtmodumq; ita educati proprios parentes, à quibus in hanc lucem editi, ſæpè interficere, & eam religionem, in qua nati & baptiſati, quæque unica eſt ſalvifica, cogantur, quantum poſſunt perſequi.

Ad Caput IV, V, VI. & ſequentia de JEJUNIIS.

Ad hæc capita, quæ materiam jejuniorum ſatis perſpicuè & diſtinctè tractant, pauca ſolum adjiciã.

1. De *decimatione animæ* pag. 9. De ea hoc *Hoſpinianus libr. de Origine Feſtorum* pag. 48. Quadrageſima incipit à Dominica, in qua cantatur: Invocavit me &c. Quia enim in lege præſcriptum erat, ut primitiæ & decimæ darentur Deo, placuit priſcis illis ſolvere decimas dierum, conſtituentes pro hujuſmodi decimis Quadrageſimam. Nam ab officio Invocavit uſq; ad Paſcha, demptis Dominicis diebus, ſunt dies 36. qui ſunt decimæ 360. dierum, ex quibus annus conſtat. Superſunt tamen quinq; dies in anno, pro quib. quatuor præcedentis ſeptimanę his 36. adjiciuntur.

2. Adjiciam hic ſecundo loco commendationem magnæ Quadrageſimæ ex *Euchologio* P. *Iacobi Goar*, qui ita; *Magnum* eſt Quadrageſimæ jejunium

apud Græcos, ſive abſtinentiæ rationem habeas, ſive tempus, quo ſe ad illud præparent, conſideres, ſeu tandem illud, cum reliquis per annum occurrentibus jejuniis, conferas. Septem hebdomadas jejunant, & duabus ad magnam quadrageſimam ſuſcipiendam diſponuntur. Dominica, quæ nobis Septuageſimæ, illis προφωνὴ & προφωνήσιμ☉ jejunium obſervandum προφωνεῖ, prævio tempore publici indicit, totaque ſequenti hebdomada, etiam quarta & ſexta feria, ſicut & ſeptuageſimam præcedentibus, carnes licitè permittit, Armeniorum Tetraditarum refellendo condemnandoque errori, qui Ninivitarum jejunium hoc tempore imitantur, & aliud ab Eccleſia pariter rejectum aſſumunt, de quibus latè *Balſamon* in Can. 69. Apoſtolorum. Hebdomas itaque illa ἀποχρέω carnis privii eſt, & alia ſequens cum ſexageſimæ pariter Dominica τυροφάγ☉ ſeu τυρινὴ, quod carnibus ſublatis adhuc ova & lacticinia comedere liceat, de qua Triadium. Eam quidem referunt Imperatorem Heraclium, cum prius carnes in ea concederentur, abſtinentiæ diebus aggregaſſe, & ſolius caſei in ea deguſtandi licentiam feciſſe. Continuis quippe ſex annis cum Choſroe dimicans, Deo vovit, ut ſi adverſus eum prævaleret, licentiam carnes in hâc hebdomadâ comedendi mutaret, eamque mediam inter jejunium & delicioſas epulas conſtitueret. Prima itaque die Τυρινὴν Sexageſimam in ſequente, jejunium aſperius auſpicantur, & ad uſque Paſchatis celebritatem à piſcibus & oleo præterquam Annunciationis & Palmarum feſtivitate, quacunque ratione delibandis abſtinent; ſquillis licet oſtreis, cancris, polipo-

ſipodibus, ſepiis & aliis hujuſmodi ex ſanguinibus, quaſi à piſcium perfectorum natura alienis & cruditate ſeu vilitate ſtomachum affligentibus, ſicut & piſcium ovis exſiccatis & ſale ad ſolem conditis, minimè ſibi temperandum putent. Oleum tamen ſabbatis & Dominicis, vinumque hodie toto illo tempore permittunt (ſed nec *μονοφαγίαν*, illis diebus obſervant, ceu abſtinentiæ tantummodo non jejunio dicatis præterquàm ſabbatho magno, propter 65. Apoſt. Canonem) quamvis Monachi ξηροφαγίᾳ & ὑδροποσίᾳ contenti, jejunium hoc quadrageſimale percurrant: quod equidem, ſi cum aliis jejuniis conferatur, magni nomen, præ illis ſibi vendicare poſſe conſtabit. Vnde & duarum hebdomadum adjectione, detractos, aſperiori jejunio Sabbathi & Dominicæ dies, compenſatos eſſe voluerunt antiqui Patres. Quamvis autem in honorem Apoſtolorum à Dominica poſt Pentecoſten Sanctorum omnium celebritati addicta, ad diem Petro & Paulo conſecratum, poſterumque alium Apoſtolorum cunctorum ſolemnitati communem, jejunium aſſumptum obſervent: breviſſimum tamen eſt & pro feſtivitatis Paſchalis varietate incertũ, nec tam grave, ut olei piſciumque comeſtionem ſecum ferat illicitam. Aliud item à prima Auguſti ad diem B. Virginis Aſſumptioni celebrandæ dicatum, devotionis licet & affectus erga illam demonſtrandi gratia ſuſcipiatur, non ita protrahitur tamẽ & ab ovis & caſeo tantum, non piſcibus, non oleo interdicit. Iejunium tandem Chriſti natalitiis prævium, quamvis olim decima quinta Novembris inceptum *τεσσεραχονθήμερον* meruerit appellari: nunc

tamen frigidior Græcorum devotio ad dies ſeptem contraxit. Præ cæteris itaq; ſanctum eſt & magnum quadrageſimæ jejunium, ut iisdem aſperius & diuturnum magis; omnium nihilo ſecius unus eſt finis, & quaſi præmium commune, ſpiritualis nimirum animæ refectio, ſacri Christi corporis & ſanguinis participatione, in ſacræ menſæ convivio obtinenda, ut namque quater in anno jejunant: ita quater cuncti Sacramento Euchariſtiæ communicant, ter tantum licet Pœnitentibus quibusdam (quod cuncti deinceps myſteriorum participes obſervarunt) præſcribatur juris Græcis l.2. in tomo unionis inter Conſtantinum Porphyrogenitum & ejus ſocerum Romanum. De jejuniorum iſtorum ratione & obſervantia videndus *Zacharias Cretenſis Maraphâtas* dictus, opuſculo ad Horologij calcem addito.

3. Accedo tertio ad jejunium Moſcovitarum Ruthenorumq;, quod *Olearius* αὐτόπτης & Neugebaur hoc ſenſu propoſuere: Iejunium dicunt neceſſariam partem ipſorum Religionis, & medium ſalutis, ideo etiam plures dies jejunant, quàm carnes comedunt. Præter hebdomadarium jejunium, ut die Mercurij & Veneris, obſervant etiam magnum jejunium. Primum & primarium eſt, quod ab Eſto Mihi ad Paſcha ſeſe extendit. In quo prima quidem hebdomada, quæ vocatur ſerna ſeu Maslna h. e. Butyracea ſeu caſeacea neq; carnes, neq; piſces, ſed butyrum, lac & ova comedunt, at potu ſe recreant, quotidie cereviſia, mulſo & vino aduſto ſeſe ita ingurgitantes, ut nec mentis, nec ſenſus ſint compotes. Sequenti hebdomada autem temperantius vivunt, fructus hortenſes, ut olera, cauliculos, raphanum,

phanum, fungos in cibum & potum ſecundarium, aquamque in potionem adhibentes. Sunt qui diebus Dominicis & Sabbato cibum ſumunt, reliquis diebus, niſi fruſtulo panis in meridie refecti, ab omni cibo abſtinent. Reperiuntur etiam nonnulli, qui diebus Lunæ, Mercurij ac Veneris panis fruſto cum aqua ſumpto acquieſcunt. Intrant balnea, lavant, ſudantque, & antegreſsâ hebdomadâ licentius transactos dies perſtrictius vivendi genus jam corrigunt, benedictionem à Papis exorantes. Reliquo tempore, uſq; ad feſtum Paſchatos, edunt piſces oleo toſtos, & ſimilia fricta &c.

Secundum jejunium ſumit initium poſt octavam Pentecoſtes, & finem in feſto Petri & Pauli. & hoc appellant jejunium Petrinum.

Tertium jejunium inchoant prima Aug. & durat dies quatuordecim, ſc. ad Aſſumptionem B. Virgin.

Quartum jejunium obſervant à 12. Nov. ad Natalitia. Hebdomada autem à Natal. uſq; in N. An. omnes comedunt carnem, neq; quisquã eo abſtinet, qui modo eſt ſolvendo. *Neugeb.* nominat etiã jejunium Philippi quod initium ejus jejunij contingat Feſtum Philippi juxta eorum faſtos, additq;: Quod ſi feſt. Petri & Pauli, Aſſumpt. It. B. Virg. inciderit in Mercur. aut Vener. diem, tum nec ea die carnibus veſcuntur. Si verò in majori Quadrageſim. jejunio aliquis ſolennis dies inciderit, eo piſcibus victitant.

Durante jejunio nemo ſive Clericus, ſive Laicus conſuetudine cõjugali uti poteſt ſub maxima pæna.

Præprimis autem Epiſcopi, & qui in monaſteriis degunt, jejunia ſtrictiſſimè obſervant, nil comedentes niſi panem, mel, potum vilem (quaſs) & aquam.

Horas,

Horas ſimul accuratè obſervantes canonicas cantando & orando diu noctuque.

Ad Caput VI. & VII.

De Feſtis Moſcovitarum in genere hæc è Neugebaurii Moſcoviæ capite 12. pag.85. annoto: Feſtos dies viri præſtantiores ſacris peractis, cultu corporis, epulis atque ebrietate colunt. Vulgus plerumque laborat, feriari enim & à labore abſtinere Dominorum eſſe præ ſe ferunt. Cives & mechanici ſacris interſunt, quibus finitis, ad laborem redeunt, ſanctius putantes, labori incumbere, quam bibendo, ludendo, ac id generis rebus aliis ſubſtantiam atque tempus inaniter perdere.

Feſtum Petri & Pauli. Ridiculum luſum circa hoc feſtum aliquot hebdomadis ab omnibus Moſcis & Ruſſis obſervari ſolitum refert Neugebaur. cap.16 p,101, 102. Facta enim relatione, quam ſtudioſè uxores mulieresque domi ſeſe contineant, adeo ut rariſſimè etiam in templa, rarius etiam ad amicorum colloquia, niſi effœtæ jam ſint, omnique ſuſpicione careant, admittantur; ſcribit: Certis tamen ac feſtis diebus animi gratia concedunt uxoribus ac filiabus, ut in pratis conveniant amœnis, ibique cuidam rotæ, inſtar Fortunæ inſidentes, alternatim ſurſum ac deorſum moventur: aut alioqui funem in medii circuli modum duobus ſtipitibus appendunt, cui inſidentes ac ſuſpenſæ, hinc inde impulſæ feruntur, moventurque; aut denique quibuſdam ac certis cantilenis, manibus, pedibusque plaudentes, capitibusque ſæpenumero moventes ſe oblectant, vel manibus invicem ſe tenentes, ac ſimili

modo

modo canentes in gyrũ ducunt. Eadem narratquoque *Olearius*, & hunc luſũ eleganti pictura oſtendit.

Ad Caput IX.

Cantiones & magna voce & ſimpliciter & ut plurimum harmonicè. Ἄσματα τοιαῦτα μετὰ μεγάλης φωνῆς καὶ ξηρὰς πολλάκις καὶ μελοδικῶς. De cantu Græcorum *Stephanus Gerlachius* Generoſo Dn. Davidi Vngnadio, Imperatoris Maximiliani II. ad portam Ottomannicam Legato, concionum, & in itinere, & Conſtantinopoli habendarum cauſa adjunctus, ad Martinum Cruſium in Epiſtola, quæ reperitur ap. *Chytræum* l. d. pag. 100. & in *Turco-Græcia* pag. 197. hæc habet: Cantus figuralis apud Græcos non eſt: niſi quod cantores in templis, variata interdum voce, eam imitari conentur, & more utricularioriorum noſtrorum, alius vocem eodem ſono tenet: alius Dra, Dra, ſaltatorium in modum canit. In Muſicis libris notulas noſtras non habent; ſed certa quædam ſigna (veluti ⌒̣ ◡, ⌒, ‗ı‗ ‾ıı‾ ‗ύ‗) ex quibus vocem variare noverunt. Inſtrumentis Muſicis non utuntur: niſi fortè Teſtudine & chlavicordio. ii, qui ex Cypro, Chiocreta, Corcyra, aliiſque Italicæ imitationis locis veniunt. De Athenienſibus tamen teſtatur *Theodoſius Zygomala*, quod licet jam barbaros mores induerunt, memoria tamen valeant, & ſuavi voce præditi ſint, & diverſis cantilenis ac modulationibus, Sirenum more auditores demulceant. Quos ſi Orpheus (qui feras & lapides cantu mulſiſſe dicitur) vel Methymneus Terpander, aut Marſyas (qui cum Apolline certavit) audiviſſet, natura

tura artem ſuperantes: obſtupuiſſent, & tibias abjeciſſent, & calamos fregiſſent.

Ad Caput XIII.

Circa veſperam ſummo mane &c. Rationes, ob quas his horis cantus & oratio obſervetur apud Græcos, profert liber ἄνθος ap. *Cruſium* p. 195. has: Matutinus cantus obitur: quia 1. omnis Chriſtianus debet manè celebrare Chriſtum. 2. mulieres manè venerunt portantes aromata, ad ungendum Chriſtum. 3. ipſe Dominus ſummo manè reſurrexit è ſepulchro. Inter ὄρθρον & ἑσπερινὸν, ſeu inter horam matutinam & veſpertinam interveniunt aliæ Canonicæ horæ, quibus canitur. Prima hora: quia principium diei eſt: & monſtrat nobis illam lucem, quam Deus nobis donavit; educens nos è tenebris: & in luce æternæ vitæ ponens. Tertia, quia tunc deſcendit Spiritus ſanctus in Apoſtolos, illuminans eos; & ipſi mutarunt linguas ſuas, ut proficiſcerentur ad prædicandum Evangelium toti orbi terrarū. Sexta, quia tunc Chriſtus in crucem ſublatus fuit, in qua pependit uſque ad nonam. Tunc Patri Spiritum ſuum tradidit. Nona, quia tunc exſpiravit Dominus, ideo laudamus eum, quod mortem ſuſtinuit, ut nos miſeros peccatores, à morte, in qua nos Diabolus detinebat, educeret. Apodipna, quaſi poſtcænia canuntur, quia cubitum ituri ſumus, ideo Deo gratias agimus, petentes: ut nobis S. ſuū Spiritum mittat: qui nos à laqueis Diaboli cuſtodiat, ne is nos ad libidinem ſuam ſupplantet. Denique mediæ noctis canticum: quia dixit Chriſtus: Vigilate & orate, quia neſcitis, qua hora Dominus veniat. Rurſus dicitur: Media circiter hora clamor factus eſt: Ecce ſponſus venit.

Apud Moſcovitas quoq; uſitatum eſt ter de die, potiſſimũ autẽ dieb. Dominicis & Feſtis (Braſnikas vocant ea) in templa ſe conſerre, primò ante ortũ Solis (vocant Safterina) circa meridiem, ſecundò, (Obeedini appellant,) & circa veſperam, (nominãt Weedſcherini) ubi Sacerdos certa quædam capita è Bibliis, Evangelium, interdum & Homiliam ex Chryſoſtomo, aliquot Pſalmos Davidis & orationes prælegit, & pleno gutture cantat, ad morem nobis receptorum Antiphonorum & Reſponſoriorum. Durante lectione & cantu, Sacerdos ſæpiſſimè interjungit ſolitam precationem, Goſpodi Pomilui Domine miſerere mei. quæ verba omnis populus crucis figuram effingendo tribus vicibus repetit. Finita lectione & cantu, Sacerdos accedit ad altare, ac cum Diacono Miſſam celebrat. Interim populus ſtat, incurvans ſe coram imaginibus, repetensque illud: Goſpodi pomilui, Domine miſerere mei. *Olearius* pag. 177.

Ad Caput XIV.

Quadratã portiunculam panis exſcindit. Refert Olearius de Moſcovitis, quod Euchariſtiam adornent è pane, quem è rotundo in die Viridium in hunc finem piſto pane in forma crucis exſcindunt & conſecrant.

Ἀντίδωρον Vice munus. Nota 1. Δῶρα ſeu ἅγια δῶρα ſignificat ſacram communionem. Ἀντίδωρον autem Eulogicum ſeu benedictum panem, donorũ ſeu ſacræ communionis vicarium accipere, qui ad ſacra ipſa myſteria percipienda ſunt imparati. Duplicis autem generis εὐλογίαν ſeu panem benedictum.

ctum annotant. Publicum & privatum, utrumque fermentatum, & fermentum hac de cauſa ab antiquis vocatum. Publicũ miſſa finita in dilectionis & unitatis argumentum ex oblationibus inter fideles dividebatur. Privatum autem quamvis multis commune fieret, ab Epiſcopis tamen privatim mittebatur. *Euchol og.* p.154. b.

Nota 2. Et Peregrinantes, tum fovendæ devotionis & ſacrorum myſteriorum jugi memoriæ conſervandæ, nec nõ etiam in adverſis periculis & tempeſtatibus Antidoro ſecum delato, tanquam ἀλεξιτηρίῳ φαρμάκῳ ſæpius uti: quo eodem fine, atq; etiam ultimo vitę diſcrimini provifuri, conſecratam particulam, quo longiora ſuſcipiunt itinera, eo confidentius ſecum aſportant, & ubi ſedem in aliquo loco fixerint, in cameris ante ſacram imaginem ſuſpenſam venerantur & aſſervant. pag. 155.

Alii ſanctitatem prænotatam pani Eulogico tribuunt, eo quod ſit ipſa προσφορᾶς maſſa & typum referat virginei corporis, è quo corpus Domini prodiit. è medio namque προσφορᾶς major hoſtia, lancea incidente, extollitur.

Ad Caput XV.

De Artzeiburtz. Meminit quoque L. Alatius Artziburii pag. 5.

Ad Caput XIX.

De Feſto Pentecoſtes. Orationes hoc feſto recitari ſolitas deſcribit *Euchologium pag.* 753. ad pag. 764. Illud autem mirum ut ſcribit εὐχολόγιον, quod deſuetis apud Græcos geniculationibus & Dominica die, canonum autoritate prohibitis: celeberrimo tamen & feſtiviſſimo Pentecoſtes conventu

ventu pænitentiæ, precibus & genuflexionibus laborioſis inſudent ipſi, in Veſpertinis maximè laudibus ſimul cum Miſſa circa meridiem hodie celebratis, quæ uti feſti ſolennitatem, ita lætitiam Spiritus propagare & perficere deberent. Hujus præter morem & exemplum conſuetudinis rationem fusè explicat, *Matthaus Blaſtares* in Nomocanone ϛοιχείῳ ε. περὶ ἐθῶν τῆς ἐκκλησίας ἀγράφων, de conſuetudinibus Eccleſiæ non ſcriptis. Vide cætera.

Ad Caput XXI.

De orandi modo. Ad hunc modum non incommodè referri poteſt formula orationis, ut & objectum, ad quod dirigunt orationes. De utroque autem hæc *Chytraus* in laudata oratione. p. 15. 16. 17. 18. Diſcunt pleriq; in Scholis Græcè legere tantum eo conſilio, ut ὡρολόγιον Græcum, quod Latini Breviarium nominant, ſeu Horarias preces evolvere poſſint, cujus τροπάρια, ςάσεις, κοντάκια, ἀπολυτίκια, καὶ λοιπὰς εὐχὰς eleganti oratione Græca compoſitas, ut Noſtri Horas canonicas, aut Nonnæ Pſalterium ἀναγινώσκουσι, μὲν ἀλλ' οὐ γινώσκουσι; non ſacerdotes ſolùm & monachi, verum etiam ex vulgo plurimi, qui bonam Religionis partem, in harum precum recitatione quotidiana collocant. Nam & ipſe talem ὡρολογίου καὶ μηνολογίου libellum diligentiſſimè lectum & detritum à Cyprio quodam, vulgaris ſolummodo linguæ Græcæ (quæ à Veteri nō minus, quam Italica aut Gallica à Latina differt) perito, ac triremium fabricæ in armamentario navali Viennæ præfecto, mihi comparavi. Ex quo invocationem & honores ſanctorum, ac imprimis Mariæ Virginis cultum [illegible] in Græcia hoc tempore

pore non minus, quàm in regno Pontificio vigere animadverti.

Magna pars Vulgi & ſacerdotum, pietatis ſummam, in cultu Mariæ Virginis, & imaginum (quas non ſculptas ſed pictas ſolummodò habent) collocat. Nec tantum interceſſione & precibus, verum etiam meritis & auxiliis Sanctorum confidunt. Ac [redacted] invocationis, non modo exempla, in eorum templis quotidie conſpiciuntur, verùm etiam formulæ, in illis ipſis precibus Horologii Græcorum ſolennibus, in ſingulis horis, præſcriptæ ſunt. Vt in Meſonyctio: *Σὲ τὸ ἀπόρθητον τεῖχος, τὸ τῆς σωτηρίας ὀχύρημα, θεοτόκε παρθένε ἱκετεύομεν, τὰς τῶν ἐναντίων βουλὰς διασκέδασον, τοῦ λαοῦ σου τὴν λύπην εἰς χάραν μετάβαλε, τὴν πόλιν σου περιτείχισον, τῷ βασιλεῖ συμμάχισον, ὑπὲρ εἰρήνης τοῦ κόσμου πρέσβευε, ὅτι σὺ εἶ θεοτόκε ἡ ἐλπὶς ἡμῶν.* Te inexpugnabilem murum, & munimentum ſalutis, Dei genitrix Virgo, oramus, inimicorum cõſilia diſſipa, populi tui triſtitiam in gaudium verte, urbem tuam muni, cum rege ſimul pugna, pro pace mundi intercede, quia tu es Dei genetrix, ſpes noſtra. *In Matutinis.* *Προστασία φοβερὰ καὶ ἀκαταίσχυντε, μὴ παρίδῃς ἀγαθή, τὰς ἱκεσίας ἡμῶν, πανύμνητε θεοτόκε. στήριξον ὀρθόδοξον πολίτειαν, σῶζε οὓς ἐκέλευσας βασιλεύειν, καὶ χορήγει αὐτοῖς οὐρανόθεν τὴν νίκην. διότι ἔτεκες θεὸν, μόνη εὐλογημένη.* Patrona timenda, & Virgo intemerata, ne contemne bona, preces noſtras, glorioſa Dei genetrix, ſtabili orthodoxorum, rempublicam, ſerva, quos juſſiſti imperare, & da illis de cælo victoriam, quia ſola peperiſti Deum benedicta. Et *uſitatiſſima in Troparius*, quæ ſinguli è ſomno man[redacted]citare jubentur,

con-

conclusio eſt, *ἅγιος εἶ ὁ θεὸς διὰ τῆς θεοτόκου ἐλέησον ἡμᾶς.* Sanctus es Deus, propter Dei genetricem miſerere noſtri.

Quanta verò ſuperſtitione non ſanctos modò in cælis viventes, verum etiam imagines ipſas colant & adorent, una hæc, omnium Græcorum ore decantata precandi formula, oſtendit: *θεοτόκε παντάνασσα, τῶν ὀρθοδόξων καύχημα, αἱρετικῶν τὰ φρυάγματα καὶ τὰ πρόσωπα καταίσχυνον, τῶν μὴ προσκυνούντων, μηδὲ τιμώντων, πάναγνε, τὴν σεβάσμιον εἰκόνα σου.* Dei genetrix, omnium regina, orthodoxorum gloria, hæreticorum faſtum & facies confunde, non adorantium neq; colentium, tota ſancta, venerandam imaginem tuam.

Signum Crucis. *Idem Neugeb. de Moſcis* p. 86. Signo crucis quoties ſe ſignant, id manu dextera ſic faciunt, ut frontem primum, dein pectus, mox dextram, ac demum ſiniſtram pectoris partem punctim in crucis formam tangant. Quod ſi quis aliter manum ducat, eum non pro domeſtico fidei, ſed pro alieno habent.

Ad Caput XXII.

De Confeſſione. De ea *Euchologion.* Confeſsionem neque Sacerdotes Græci reſpuunt, ſed & ejus virtutem parœmia ſibi familiari, peccatum eſſe irremiſsũ, quamdiu manet *ἀκανόνιστον*, canonũ vigori per confeſſionem nõ ſubjectũ profitent; rarius tamen hujus Sacramenti ab eis frequentata devotio, infamem ejus contemptum, & fere repudiati notã inuſſit Hinc renovati de illo canones, in actis Synodalibus Germani, Amathuntos Epiſcopi: quod maxime

ximè ſacerdotes oportet confiteri frequentius,quia mutabilis naturæ ſunt homines, & quia præ cæteris munditiæ curam debent gerere. Et infra. Patres ſpirituales,confeſſores dictos, invicem confiteri decet. Et iterum: Pontifices & Superiores Monaſteriorum confiteri tenentur.

De Confeſſione Moſcorum hæc habet *Olearius:* Confeſſionem ante Sacræ Cænæ uſum ad converſionem & reconciliationem cum Deo cenſent perneceſſariam. Ideo illi, qui in feſto Paſchatos ſacram Synaxin volunt accedere, omnes coguntur confiteri in magna Quadrageſima. Ante confeſſionem præbetur ipſis acida potio, ex qua tormina in ventre experiuntur. quemadmodum etiam octo dies ante uſum ſacræ Euchariſtiæ nullo cibo, niſi aqua & Suchari (vox hæc originem debet Polonis, apud quos frequenter ſuchotti, ſuſchitz &c. audiuntur) ut vocant, vel pane ſecundario in fruſtilla diviſo, & oſſis ad inſtar arido, ſolidoque. Confeſsio autem ipſa ad hunc modum peragitur,& quidem in medio templi, ſub centro ipſo convexi coram Sacerdote, qui ibidem nudo capite conſiſtit. Confeſſarius autem cogitur oculos ſuos continuò in certam aliquã in hunc finem collocatam imaginem defixos tenere, omnia peccata in ſpecie recenſere & confiteri, & ſimul vitæ emendationem promittere. Poſthæc abſolvit eum quidem Sacerdos, ſed tamen pro qualitate,aut magnitudine delicti ſatisfactionis loco imponit, ut vel certum tempus jejunet, aliquot centũ vel mille vicibus coram imagine ſeſe inclinet,& Miſerere mei pronunciet, abſtineat quoque aliquamdiu à conſuetudine conjugali, aut etiam, ne templũ intro-

introeat; ſed tantum ante fores ejuſdem conſiſtat. Si verò peccatum majus, quàm ut hæ ſatisfactiones ſufficiant, aqua benedicta, quæ in feſto trium Regum conſecratur, & à Sacerdote carò venditur, ſe lavare cogitur; atque ita liberatur à peccatis ſuis, acquirit veniam, & pacatam conſcientiam.

Ad Caput XXIII.

Separatum locum habent, in quem nemini patet introitus. Vocatur hic locus ſacrum Bema, in quo Sacerdos ſolus ſacra peragit. in quod quidem olim Imperatori etiam introire licuit; at ab Ambroſio, ut inſolentiam temperaret, illud mutatum, injunctumque Imperatori, ut ante bema inter reliquum populum primus conſideret, atq; ita Imperatoribus etiam locus ante cancellos bematis aſſignatus eſt, ut multis docet Græcarum rerum peritiſsimus *Leo Alatius* l. *de recentiorum Græcorum templis pag.* 122. & 125. ubi etiam refert, quot habeat altaria, & quænam ibi conſervent. p. 136. ſeq.

Corpus & ſanguinem uno eodemque actu h. e. panem & vinum mixtum diſtribuit. Morem Moſcovitarum hunc in modum deſcribit *Olearius*: Sacram cænam quidem omnes ſub utraque ſpecie uſurpant; frangunt tamen & fruſtulatim injiciunt panem in benedictum rubrũ vinum, aut ubi vino carent, in mulſum aut aquam; atque ita communicantibus ipſis parvo cochlear accipiendum porrigunt. Circa quod ſacerdos hæc verba profert: Hoc eſt verum corpus & ſanguis Chriſti, qui pro vobis & pro multis traditur, in remiſſionem veſtrorum peccatorum, quod quoties

accipitis, in Chriſti recordationem ſumere debetis. Deus vobis benedicat. Credunt transſubſtantiationem, panem & vinum ſcilicet reverà in corpus & ſanguinem Chriſti mutari. Et vinum ſemper modicè calefit, quia veriſimile eſt, ſanguinem Domini Ieſu Chriſti, qui è latere fluxit, calidum quoque fuiſſe. Etiam infantibus ſacram cænam porrigunt; ratione carentibus autem labia ſolum eâ attingunt.

Mittunt quoque eam aliò, & die Viridium piſtum, atque ſic longo tempore induratum conſecratum panem militibus & iter facientibus in viam dant, ut, modo domi confeſſionem ediderint, eo, quando libuerit, uti poſſint. Hi autem cuſtodiunt illum ut plurimum, donec morbo aliquo corripiantur, ut, ſi fortè non convaleſcant, tamen viatico vitæ æternæ inſtructi ſint. Ægrotis quoque, apud quos uſus medicamentorum jam eſt fruſtraneus, porrigunt cænam, una cum extrema unctione, at tum æger medicamentis amplius uti nequit, ſed ſe ſoli Deo totum cogitur permittere. Sani autem utuntur ea, quoties volunt, maximè in feſto Paſchatos.

Communicat ſervus hic &c. Græca ita habent: *μεταλαμβάνει ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς* &c. Ita etiam *εὐχολόγιον*, & addit: p. 150 Antiquis communionem panis in utraque Eccleſia percipientibus ſolitum tantum dici *σῶμα χριστοῦ*. ad calicem verò delibandum *αἷμα* ſcribit S. Clemens Apoſtol. Conſtit. c. 13. Illud etiam notabile, quod ſi plures Sacerdotes ad celebrandum ſimul concurrere contigerit, tunc prior illorum vel

Pon-

Pontifex (ſi præcipuus celebrans ille ſit) panis communionem,ſecundus autem Sacerdos calicem reliquis diſtribuit: ipſi verò communione manu Pontificis accepta, illam deoſculantur, atque etiam faciem. Sacerdote autem illam tradente, faciem quidem ſeu genam, non verò manum deoſculantur: tunc enim propriam quisque manum ſacro myſterio plenam oſculo reverenter excipere tenetur. Oſculi hujuſmodi Pontifici dati rationem reddit Simeon Theſſal. lib. de templo. Manus & gena ſuſcipiunt oſculum, illa,quia miniſtrat & tangit tremenda myſteria: gena verò, quia inſtrumentum eſt, unde emittantur orationes & quia dilectionem & orandi ſocietatem exhibet, confirmatq; id, quod tum dicitur. Chriſtus in medio veſtrum. Cui ſigillatim omnes, dum ſic ſanctũ illud oſculum mutuo impertiuntur,reſpõdent: καὶ ἔστι καὶ ἔσται. Et eſt, & erit.

Condonate nobis oramus fratres & verbis & factis ſi qua vos offendimus. De hoc ita εὐχολόγ. p. 149. Veniam petit Diaconus, communionem à Sacerdote percepturus, eamq; ſimiliter quilibet è populo ad ſacram Synaxin acceſſurus, omnibus audientibus, in hodiernum uſque diem vulgari lingua ſolet expoſcere,dicens: συγχωρήσετε χριστιανοὶ. Condonate Chriſtiani: cui omnes reciproco charitatis affectu reſpondent, ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ σου. Parcat tibi Deus! Quin etiam ipſos Sacerdotes ſum miratus, ſacro communionis myſterio, à præcipuo celebrante jam in manibus accepto ad dextram levamque (priusquam fuſis ad Deum precibus illud ori admoverent) caput vertere, & de hoc ritu inquirenti, nunciatum eſt: præcipuum

Sacerdotem celebrantem, non prius ſacris operam dare, quam juxta liturgicas rubricas, pacem, ſi læſam ſentiat, denuò cum proximo integrarit: alios verò concelebrantes, quos aperta talis confeſſio minus deceret, capite huc & illuc converſo, quaſi tacito nutu, ſi in aliquo ſcandali cauſam dederint, veniam poſtulare. Hancque conſuetudinem non certè illaudatam, ſed & amplius ita probatam habent Latinorum ſeu Francorum quidam, ut Eccleſias noſtras (in quibus hujuſmodi publica renunciatia non eſt in uſu) communionis ergò adituri, prius in aliam ſe conferant, ut tritum illud pacis cum omnibus expetitæ ſymbolum: συγχωρήσατε χριστιανοὶ, elata voce proferant. Tam manifeſtū verò & indubitatum mutuæ & ſinceræ charitatis in Oriente apud Græcos eſt indicium hic ſermo, ut qui veniam de more publicè petenti obſtinata mente (quod quidam audent, dicentes: ἀσυγχώρητόν σε ἀφήνω incondonatum Te relinquo) denegare non formidant, confeſtim ipſi Eccleſiaſtica poteſtate à corporis Chriſti unionis myſterio arceantur: benevolentiæ verò ſuæ copiam, gratique animi affectum depromptturi, ſive quacunque de cauſa alteri benè precaturi, hac unica voce, ὁ Θεὸς συγχωρέσῃ σε, ſoleant explicare. Vide Chryſoſt. de prodit. Judæ, verſ. finem.

Corpus & ſanguinem Domini ore ſuo accipit. Laudat *Chytræus* p. 16. Græcam Eccleſiam, quod de Veteris & purioris Eccleſiæ ritibus aliquanto plus reliquum apud eos manſerit, ut ex Liturgiis, ſcribit, ipſorum & narrationibus hominum fide dignorum apparet, nec Miſſas privatas

abſque

abſque communicantibus ab eis celebrari ſolere, nec ullam in eorum canone, ſacrificii corporis & ſanguinis Chriſti pro redemptione vivorum & mortuorum oblati mentionem fieri: ſed λογικὸν λατρείαν, preces, gratiarum actiones, laudes Dei & eleemoſynas in uſus pauperum præcipuè offerri, ut verba Canonis ſonant: τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοι προσφέρομεν, καὶ ἐν πᾶσι σε δοξάζομεν, σε εὐλογοῦμεν, σοι εὐχαριστοῦμεν, καὶ ἱκετεύομεν σε κύριε ἡμῶν. Præterea integrum ſacramentum, ſeu utramque ſpeciem populo etiam diſtribui. Hæc *Chytræus*. De Moſcis ita *Neugebaurius* pag. 81. c. 12. Miſſæ ſacrificium more Græcorum pane fermentato & non azymo peragunt: calici item tantum aquæ, quantum vini rubei miſcent, quam etiam aquam volunt eſſe calidam, quod ex latere Servatoris noſtri non ſine myſterio profluxerit ſanguis & aqua, quam fuiſſe calidam credere pium exiſtimant, alioquin enim miraculum vix cenſeri poſſe. De ipſorum Græcorum Miſſa autem fusè tractat *Leo Alatius in Diſſertationibus ſuis de libris & rebus Eccleſiaſticis Græcorum*, è quibus nonnulla à me in compendium redacta Lectoris cauſa huc transferre non inutile judico, ut tanto rectius de more hodie recepto judicare poſſit. Sic autem ille: Secundus liber Græcorum eſt liber Liturgiarum, in quo Miſſarum celebrandarum ſeries habetur, non omnium, ſed trium ſolummodo, Joannis Chryſoſtomi, Baſilii Magni, illiusque quam ipſi vocant, προηγιασμένων Præſanctificatorum: licet enim pleræque apud eos Miſſæ fuerint, quæ etiam ad hæc tempora pervenerunt, ut Iacobi, Clementis, Petri, Marci, nihilominus illæ omnes

poſt Baſilianam & Chryſoſtomianam neglectæ deſitæ ſunt, præter unam Iacobi, quæ ſemel in anno in Hieroſolymitana Eccleſia, uti mihi relatum eſt, dicitur. Apud Græcos primus omnium Baſilius quod conſtat, prolixiorem Iacobi Miſſam, brevioribus finibus concluſit, quam poſtmodum, licet decurtatam, Chryſoſtomus nimis prolixam exiſtimans, obtruncatis, quæ ſibi videbantur, breviorem ad commodiorem populi uſum effecit Pag 17. profert quædam è Proclo de traditione Miſſæ contra Caſaubonum Exerc. 14. n. 8. qui putavit, his Miſſis editis Ioannis Chryſoſtomi nomen additum eſſe à Leontio, quod Alatius fide Manuſcriptor: è Vaticana & Barberina Bibliotheca conatur refellere. An verè refellat, judicium ſit penes Lectorem, qui ſimul conferat *D.* Chytræi Orationem ſupra citatam p. 22. Hinc progreditur *Alatius* ad Miſſam Præſanctificatorum explicandam, de qua in hunc ſonum ſenſumque: In tertia Miſſa, quam Græci *τῶν προηγιασμένων*, tu Præſanctificatorum diceres, corpus Chriſti non conficitur, ſed confectum antea divinis laudibus decantatis abſumitur. Nam in omnibus ſanctæ Quadrageſimæ diebus, præterquam Sabbatho & Dominica, & ſancto Annunciationis die panem offerre non licet, ſed ſi Miſſa celebranda eſt, non aliam quam hanc, quam *Ἰῶν προηγιασμένων* vocant, celebrant, in qua corpus Chriſti die Dominico in *Miſſa* confectum abſumitur. Tum ſiquidem quilibet Sacerdos venturæ hebdomadis dies, quibus celebraturus eſt, digitis ipſe ſuis numerat. Inde tot particulas panis in obla-

oblatione abſcindit, quot Miſſas dicturus eſt, eas cum particula eo die abſumenda conſecrat, & conſecratas ſanguineque Dominico intinctas, ubi moris eſt, conſervat in pixide, ex qua poſtmodum celebraturus tempore oportuno, cochleari, aliis ibi ad alium uſum relictis, haurit, & in diſco reponit, & in altare majus advectam conſumit p. 21. His prolatis citat Alatius Græcorum Patrum ſententias de Præſanctificatis ſcil. pag. 22, 23, 24, 25, 26. Pergit porrò: Particulæ conſecratæ ſanguine Domini intinguntur, intinctæque conſervantur, idque ex præſcripto Euchologii, uſuque ferè totius Eccleſiæ Orientalis, quæ hoc tempore non alio modo præparat. Citat dehinc Arcadium l. 3. c. 6. morem hunc & rubricas in Euchologio, quibus id præcipitur, improbantem, quem illico refutat;

Poſtea ex Præſcriptis Patriarchæ Conſtantinopolitani ad Paulum Hypoſephium miſſis docet. variare interdum in his, & quidem ita, ut ultima Tyrophagi Dominica, Quadrageſimæ nempe, cum Miſſa perfecta & integra celebratur, & panes ſacri, non uti moris eſt, ſed plures præparantur, poſt communionem, panes, qui ad Paraſceven uſque ſufficere debent, in pixide ad id muneris deſtinata aſſerventur, nullo in eos pretioſo ſanguine immiſſo, quod ſanguis ſingulis jejuniorum diebus præparatur & conſecratur, cum Præſanctificatorum Miſſa celebratur, in quem & ante perfectus panis poſt elevationem in partes diviſus immittitur &c. &c.

Tunc autem divinus panis ſanguine tingitur, cum ex Anachoretis aliquis in montes ſe abdit, nec ad Eccleſiam accedit propter nimium erga Virtutem ſtudium, avetque ſæpius ſacrorum particeps fieri, ob eam, quæ inde corporis & animæ conſequitur ſanctitatem. Panis divinus in pixide munda hinc delatus, divino ſanguine intinctus eſt, vel rurſus fortè propter mortem advenientem panis ipſe toto Quadrageſimæ tempore conſervatur ſanguine tinctus, & cum communione opus fuerit, ſive interdiu, ſive nocte, aliquo moriente, cum non fit ſacrum, in calice pars panis injicitur, & humidum aliquid immittitur, ut poſſit moriens aſſumere. quod verò injicitur humidum, à pane ſancto ſanctificatur. Alio vero tempore, cum ſacrum perfectum abſolvitur, in ſacro calice ſingulis diebus ſanctificatorum particulæ conſervantur, promptum tum, cum minus expectamus, moribundos; ſi verò depoſitorum opus non fuerit, manè à puero mundo jejunoque abſumitur. Vide pag. 29. ad 33.

Quantum ab hac Miſſa Præſanctificatorum differat Miſſa ſicca & nautica. Vide Stephanum Durantium de Ritibus Eccleſiæ Catholicæ l. 2. c. 4. ſcil. in ſicca nec panis offertur, nec oblatus abſumitur. Contra in Præſanctificatorum, licet non offeratur, abſumitur tamen pag. 33. Et hæc ad caput 23. de S. Cænæ, apud Græcos uſu; uti refert Alatius. Examen enim errorum Græcorum jam non inſtituimus. Succedit,

Caput

Caput XXIV.

Orat Sacerdos. Preces uſitatas lege in *Euchologi.* pag. 350. ad pag. 357. aquæ immergit. De eo ita *Euchol.* pag. 357. Tunc puerum rectum acceptum Sacerdos aquæ immergit, quouſque manus ejus aquâ operiatur, & illa abſcondatur dicens: N. Ego te baptizo in nomine Patris. Et educit illum, dicens: Et Filii. & educit illum, & dicit: & Spiritus ſancti: nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Tum ſuſceptores illum ſuſcipiunt & imponit cucullam Sacerdos, & dicit: Accipe lucidum & immaculatum ornatum, quem perferas abſque ſorde coram tribunali Domini noſtri Ieſu Chriſti: & habebis vitam æternam. Amen. Et pſallunt: Beati, quorum remiſſæ ſunt iniquitates. Hoc ter pſallitur. Dominum precemur. Sacerdos dicit orationem. Benedictus es Domine &c.

Moſcovitarum Baptiſmum *Neugebaurius* c. 12. p. 82. ſtrictim ita deſcribit. Nato infante, mox accerſitus Sacerdos, ante habitationis januam, in qua puerpera eſt, certas ſtando recitat orationes, infantique nomen imponit. Poſt quadrageſimo communiter die, ſi forte infans malè habeat, defertur in templum, ac ſacro fonte abluitur, terque in aquam totus immergitur: alioquin baptiſmum eſſe non crederent. Mox inungitur chriſmate hebdomada magna initiato, tandem & myrrha. Aqua verò baptiſmatis ſingulis ſacratur infantibus, ac continuo poſt baptiſmum extra templi portam effunditur. Semper verò infantes in templo

Digitized by Google

baptiſantur, niſi longinquitas loci nimia, aut frigus infanti obſit neque unquam aquâ tepidâ, niſi pro infirmis, utuntur. Sal, nec ſaliva cum pulvere mixta ab illis adhibentur. Suſceptores ſive baptiſmi teſtes ex Parentum voluntate aſſumuntur, ac quoties circa baptiſmum, præeunte certis verbis Sacerdote, Diabolo renunciant; toties in terram exſpuunt. Sacerdos etiam infanti capillos abſcindit, eosque ceræ intricatos in templo, certo deponit loco. Confirmationem baptiſmi vanam eſſe putant, eò quòd in omnibus Synodis, præcipuè verò Nicæna, dictum eſt; confiteor unum Baptiſma in remiſſionem peccatorum. Cum verò unum ſit baptiſma, unum etiam chriſma eſſe, eandemque Virtutem Sacerdotis ac Epiſcopi circa Sacramenta diſtribuenda aſſerunt. Hæc *Neugebaurius.* Fuſius autem illum deſcribit *Olearius* ita fatus: Baptiſmum dicunt ad ſalutem neceſſarium; credunt enim ſe in peccato conceptos natosque, & Chriſtum contra hoc originale peccatum lavacrum regenerationis & emundationis (quam ipſi magis corporaliter, quàm ſpiritualiter intelligunt) ordinaſſe. Ideò, ut primum infans in luminis auras editur, properant ad baptiſmum. Si infans imbecillior eſt, baptiſatur in ædibus, attamen non in illo hypocauſto, ubi natus eſt, quia illud pro valdè impuro habetur, quod ſi autem benè valet, per ſuſceptores ad hoc officium exoratos in templum deportatur. quibus Sacerdos (Pope vocant) ante fores

tem-

templi obviam procedit, in frontibus ipſorum ſignum crucis efformat, & his verbis benedictionem impertitur: Dominus cuſtodiat introitum & exitum tuum, à nunc uſque in ſeculum. Suſceptores illicò dant Sacerdoti novem cereos, quos accenſos vaſi aquâ repleto, & in medio templi locato, crucis formam repræſentando affigit, poſtea fumo è turis & myrrhæ accenſo Patrinos & Vas perſumat, & aquam multis ceremoniis conſecrat. Tum ſuſceptores ardentes cereos manibus geſtantes, una cum Sacerdote, in certo libro legente ter vas illud circumeunt, præcedente æditue cum picta icone imaginem Iohannis referente. Poſt uſitatæ apud nos quoque interrogationes ad Patrinos inſtituuntur. Quodnam ſcilicet debeat eſſe nomen infanti? ubi nomen chartæ inſcriptum Sacerdoti porrigitur; ſchedulam autem Sacerdos tenet ad pictam certam imaginem, & imaginem pictori infantis imponit ac orat. Hinc quærit: An infans credat in Deum Patrem, Filium & Spiritum ſanctum? Reſponſione affirmativa à Patrinis prolata, vertunt ſeſe una cum Sacerdote, dorſaque vaſi obvertunt. Tum quærit: Anne infans Diabolo omnibusque ejus Angelis & operibus renunciet & in orthodoxa Græca religione per totum vitæ tempus perdurare velit? Dum Suſceptores ad quamlibet interrogationem reſpondent, toties una cum Sacerdote indignabundi quaſi terram coguntur conſpuere. Poſtea ſe rurſus ad vas convertunt, & peragitur exor-

ciſmus; hoc modo: Sacerdos manu infanti impoſitâ, inquit: Excede ex hoc infante N. tu impure ſpiritus, & da locum ſancto Spiritui. & ter in forma crucis in infantem efflat, atque hinc (ut ajunt) Diabolus cogitur ſecedere. Hoc facto Sacerdos forpicibus aliquos crines de capite infantis in forma crucis abſcindit, libroque imponit. Tum quærit: Anne infans velit baptiſari? acceptoque à ſuſceptoribus utraque manu nudo infante, ter totum aquæ immergit, dicens: Ego baptizo te in nomine Dei Patris, Filii & Spiritus ſancti. Dehinc ori infantis nonnihil ſalis imponit, frontem verò, pectus, manus & dorſum conſecrato oleo in forma crucis inungit, mundumque induſium induit, aitque: Ita mundus candidusque jam etiam à peccato originali redditus es. Crucem quoque ex auro, argento aut plumbo (qualem Parentes pro facultatibus comparare poſſunt) collo appendit, quam etiam infans per totius vitæ ſpatium de collo geſtare cogitur, in teſtimonium Chriſtianiſmi. quod ſi quis mortuus in platea offenditur, deſtitutus tali cruce, illi ſepulturæ honor denegatur. Sacerdos quoq; certum Sanctum infanti aſſignat, & ejuſdem effigiem ipſi largitur. Hunc per totam vitam pro ſuo cogitur habere, ejusque imaginem præ aliis venerari. Finitis hiſce ceremoniis baptiſmalibus oſculatur & amplexatur Sacerdos infantem, ut & Patrinos; adhortans illos, ne inter ſe matrimonium contrahant, quod apud ipſos eſt prohibitum.

Quodſi duo vel plures infantes baptiſandi adſunt, unicuique ſeorſim vas aquâ impletur & de

novo

novo conſecratur. Aqua enim illa, qua impuritas peccati originalis ſemel abluta eſt, effunditur in peculiarem aliquem locum, ne ullus amplius eadem fœdatur. Aqua nunquam calefit ad ignem, hieme tamen in calido loco tepefit. Quando ætate provecti quales ſunt ipſorum Chaldæi & Apoſtatæ, baptiſandi ſunt, deducuntur ad fontem ſ. lacum aliquem, in quo tempore hiemali foramen in glacie inciditur, & ferè iiſdem ritibus ter immerguntur, ita ut aqua caput ipſum operiat. *Hæc Olearius* pag. 282. 283. Ruſſi autem ideo arrepto capite baptiſandum totum immergunt, quia dicunt, Ioannem Chriſtum apprehenſo Chriſti vertice totum immerſiſſe. Vide Reſponſum Principis Daniæ, Woldimari Chriſt. ad ſcriptum Ioſephi Patriarchæ Moſcovitarum Anno 1644. cap. 16. Conſule quoque de his, ut & aliis rebus Moſcoviticis Sigiſmundum Lib. Baronem in Comment. rerum Moſcovitarum, nec non Ioannem Fabrum de Religione Moſcovitarum ad Ferdinandum Archiducem, quemadmodum & Alexandrum Gvvagninum Veronenſem in deſcriptione Moſcoviæ, quæ parcius huc tansfero, quia libelli hi omnium manibus obvii.

Ad Caput XXV.

De excommunicatis. Repertoque eo adhuc integro. De his ita *Euchologium* p. 688. Veluti enim mortem ſecuta corporis integritas in juſtis à peccati pœna exemptionem & immunitatem, ſic & in flagitioſis & ab Eccleſiæ communi

convictu ſegregatis ſummam in eos Dei indignationem arguit. Gæci itaque ſi quæ poſt mortem in terram non ſoluta corpora reperiant, hæc vel ſanctorum reliquias vel perditorum hominum & excommunicatorum horrenda cadavera opinantur. Reliquias quidem ſacras, ſi ſuavem exhalent odorem, aliqua decoris luce præfulgeant, nec quicquam horroris præmonſtrent. abominanda ſegregatorum cadavera, ſi ut ipſi ajunt, τυμπανικὰ ad tympani morem turgentia, nigra deformia appareant. Nec judiciis falluntur. Longa enim apud eos compertum eſt experientia, excommunicati cujuslibet corpus poſt mortem non putreſcere: pluresque reperi de auditu & viſu teſtes, cadavera hujuſmodi incorrupta, in terram ſuam, abſolutione acceptâ, ſub omnium oculis, mox ut ligone à Pontifice percuſſa fuerant, redacta fuiſſe affirmantes. Id nec Latini Græcorum abuſus, errores & apocrypha alioqui ſubſannare ſoliti, ubi inter eos habitant, falſitatis arguunt, imò ut toleratæ in eis Eccleſiaſticæ poteſtatis argumentum ſuſcipiunt. Hæc d. l. ubi idem declarat exemplo è Turco-Græc. M. Cruſii. quē vide l. 2. p. 27. & 28. & pag. 151.

Τυμπανιαῖος. Hic annotare è re erit, quæ habet *Leo Alatius Epiſt. de quorundam Græcorum opinationibus* §. 12. p. 142. Bulcolaccâ (alii Buthrolaccam vocant) in genus humanum nihil excogitari poteſt immanius aut pernicioſius. Nomen eſt inditum à fœditate. Βοῦρκα limus eſt, non quilibet, ſed qui jam putreſcenti aqua maceratus, peſſimam exhalat Mephitim, ut ita dicam. Λάκκος foſſa, ſeu cavea, in qua ſimilis limus fovetur. Eſt porrò peſſimi homi-

nis:

nis & facinoroſi ſæpeque etiam ab Antiſtite ſuo excommunicati cadaver, quod, non ut reliqua demortuorum corpora defoſſa diſſolvuntur atque in pulverem abeunt, ſed quaſi ex firmiſſima pelle conſtaret, per omnes ſui partes intumeſcit, atque diſtenditur, ut vix flecti aliqua ſui parte poſsit; ſed cutis, tanquam tympanum, extenſa, eundem ac tympanum, ſi pulſatur, ſonum edit; quare & *τυμπανιαῖος* dicitur. Corpus ſic deformatum, Dæmon ingreditur, & miſeris mortalibus infortunium parit. Sæpe enim ſub eo cadavere è ſepulchro egreſſus & per urbem & alia loca habitata circumiens, & noctu potiſsimum, ad quam ſibi libuerit ædem, confertur, pulſatiſque foribus, aliquem ex accolis ædis, voce ſonora compellat. Si reſponderit, actum jam eſt de eo: altero enim die mortem obit. Si non reſponderit ſalvus eſt. Hinc in ea inſula cives omnes, ſi noctu ab aliquo compellantur, nunquam prima vice reſpondent: nam, ſi ſecundo compellatus fuerit, jam, qui quærit, Burcolacca non eſt, ſed alius. Eamque peſtem adeo exitioſam mortalibus eſſe dicunt, ut interdiu etiam, & meridie ipſo, non intra ædes tantũ, ſed in agris, & viis mediis, & ſæpibus vinearum, prætereuntes aggrediatur, & aſpectu ſolo ac viſu conficiat, non verbis tantummodo & contactu enecet. Homines ipſi, qui viderunt, ſi alloquãtur, ſpectrum diſparet; qui locutus eſt, moritur. Quare cives, cum vident homines, nulla graſſante infirmitate, in tanta copia emori; ſuſpicati quod eſt, ſepulchra, in quibus recens defunctus, ſepultus eſt, aperiunt; aliquando ſtatim, aliquando etiam tardius, cadaver nondum corruptum, inflatumque, comperiunt: quod è ſepulchro

extra,

extractum, precibusque effuſis à Sacerdotibus, in rogum ardentem conjiciunt; & nondum completa ſupplicatione, cadaveris juncturæ ſenſim diſſolvuntur, & reliqua exuſta in cineres convertuntur. Alii Dæmonem eſſe, qui figuram demortui hominis induerit, opinantur, ſub eaque homines, quos ipſe vult, conficere. Hanc opinationem ex populi animis evellere conati ſunt, non veteres modo, (neque enim nupera eſt, aut hodie nata in Græcia; hæc opinio) ſed etiam recentiores pii homines, qui Chriſtianis à confeſsionibus ſunt. *Dehinc, adducto certo loco incerti auctoris Nomocanonis*: pag. 144. 145. *talem adjicit* ἐπίκρισιν. Quamvis verum ſit, defunctum nunquam fieri Bulcolacam, ſpectrum nempe illud, ex corpore defuncti & Dæmone compoſitum, attamen negari non poteſt, ſæpiſſimè mortuorum animas in loca ſibi exoſa, ubi tamen nefarie vivendo DEVM contempſerant, veluti in carcerem, ad ſuſtinenda præſcripta ſibi à DEO tormenta, conjici; & ſæpius etiam in corporibus propriis pænas exſolvunt. Quare non erit abſonum, Deo ita permittente, animas ſimilium hominum in propria corpora compelli, quæ divina vis in illa fæditate conſervet, ut primum, ipſæ in illis puniantur; tum demum iræ divinæ miniſtræ in alios quoque ſæviant. Neque corpus, quod conſpiciunt homines, & igne abſumunt, imaginatione, ſeu ſecundum phantaſiam, videre dicendi ſunt, cum demortui corpus verum verè intueantur, illudq; igni cremandum ſupponant; neque, qui ita credit, ſupplicio aut pæna dignus judica-

dicatur, ut perperam autumat ſcriptor. Sic quoque Dæmon poteſt ſibi corpus ex materia, quæ placuerit, in ſimilitudinem cujuscunque conformare, adeo ut, qui phaſma viderit, vel juratus etiam contendat, veram oblati ſibi hominis imaginem ſe aſpexiſſe; cum tamen, quod viderit, nil ſit, quod reapſe conſiſtat, ſed à Dæmone tantum confictum. poteſt etiam minore labore corpus demortui arripere, &, in illud penetrando, hac atque illac veluti proprium deferre, agereque ea per corpus illud, quę corpus agere poſſet, ſi viveret, quamvis non ea, quæ vitalia dicunt. Quis ergo adeo fatuus eſt, ut inficias ierit, Dæmonem non poſſe Bulcolacæ corpus tumens ac fætidum è monumentis extrahere, & cum eo ambulando, infauſta mortalibus prænunciare, & noxam afferre; quando ille in Angelum lucis ſe poteſt convertere? Quare demortui anima corpus illud vehere poterit, ac ducere, tamen intus latens, Dæmon, & per urbem, & agros iter habentibus, vel quibus ſibi placuerit, quos ſcit aliqua ægritudine celeriter morituros, repræſentare; quandoque etiam ipſe venenato illo cadaveris habitu eos inficere; & ita Numine annuente, mortem accelerat: quod cum poſtea igne crematum fuerit, vel aliis ſupplicationibus è poteſtate *Dæmonis* ſublatum, & diſſolutum, inſtrumento deperdito, Dæmonis quoque vis, illi innixa evaneſcit. Neque malè agunt, ubi ſimile quid perſenſerint, ſi ſepulchra perquirunt, donec inventum cadaver in medium urbis deferunt, & variis precibus devotum, igni abſumendum committunt.

Pre-

Preces enim cum piæ ſint, & à piis hominibus excogitatæ, quas nec improbat ſcriptor, nullo modo prohibendæ videntur. Aliter nihilominus ſentiendum eſt de nonnullis aliis. quibus fanatici quidam homines, & incantationibus addictiſsimi, Græci eas vocant *γητείας*, corrupto, ut ſuſpicor nomine, à *γοητεία*, in quibus multa nefaria inſeruntur; &, quod exſecrabilius eſt, inter illas eaſdem preces ex ſuo cerebro, vel potius Dæmonis ſuggeſtione multa non ſanæ mentis comminiſcuntur: nempe, ut cadaver Bulcolacæ, dum preces recitantur, rectum ſtet, illudque lignei ſcipiones ſuſtineant; cum in ignem ceciderit, ſub capite tres lateres certo quodam modo diſponunt, alia etiam veluti reconditiora, & ſibi ſolis nota, exſequuntur. Et hæc quidem, quemadmodum omninò prohibere, & pænis graviſsimis è cetu hominum eliminare, ſummæ prudentiæ eſt, ita & ſummæ dementiæ, pernegare, corpora ſimilia incorrupta in monumentis quandoque reperiri, & eorum uſu, ſi Deus permiſerit, Dæmonem in genus humanum immania machinari; cum non deſint fide digni teſtes, qui ea viderint per multum tempus indiſſoluta, poſtmodum Chriſtianorum precibus igne ſubacta, antequam ignis extinguatur, eorum compagine diſſoluta, in cineres abiiſſe, nec ultra corpus illud, ſive Dæmonem ſub eo corpore, vel alia illi conſimili forma, in homines ſæviiſſe. Narratur apud *Cruſium in Turco-Græcia lib. 8.* Sabbatho Pentecoſtes Turcas combuſsiſſe Græcum, biennio ante defunctum; quod vulgò crede-

crederetur, noctu ſepulchro egredi, hominesque occidere; alios autem, veram cauſam perhibuiſſe, quod quindecim pluresve homines, ſpectrum ejus videntes mortui ſint: ſepulchro extractum, conſumpta carne, cutem oſsibus adhærentem, integram habuiſſe. Et forſan non aliud fuerit, *quod Nicephorus Patriarcha Conſtantinopolitanus in Conſtantino Copronymo* narrat: Tanta verò terroris magnitudo fuit, ut à ſenſibus alienati, varias ſibi ſpecies atque imagines offerri, ſeque cum peregrinis & deformibus hominibus iter facere & colloqui, putarent: quos ubi tanquam notos ſibi, ſalutaverant, atque ut moris eſt in via ſibi invicem occurſantibus, uſitata officia præſtiterant, eadem illa aliis poſtea referebant; iis atque aliis id genus ſpectris exagitati plerique, in feſtis in ſe gladiis incurrebant. Et clarius *Theophanes*. Multi hominum, mente abalienati, putabant, ſe cum peregrinis quibuſdam & terribili vultu præditis hominibus iter facere, qui occurentes ſibi, tanquam amicos, compellarent, atque cum iis colloquerentur: ac cum annotaſſet quæ ab iis dicebantur, tum demum narrabant, cum ea jam exitus comprobaſſet. Videbant autem eos in ædes intrare, aliosque intus ſuſpendere, alios gladio ferire: Eventus pleraque, ab ipſis dicta vera oſtendit. Ex Theophane ſua exſcripſit *Cedrenus*. Et ne plura hic aggeram; ipſe puer, *ſcribit de ſe Alatius*, cum Grammatices tyrociniis Chii apud Michaelem Neuridam, lectiſsimis moribus ado-

adoleſcentem, dabam operam, in templo S. Antonij, prope portam, qua in viridarium itur, à læva cum exis, ſub ipſis gradibus quibus aſcenditur, ſepulchrum, quod diutiſſimè clauſum fuerat, adapertum fuit, ut novo, ſi benè recordor, ditaretur cadavere. Supra alia mortuorum oſſa jacebat cadaver, omnibus ſuis partibus abſolutum, ſtatura grandiore atque enormiore, nullis amictum veſtibus, quas tempus vel humor conſumpſerat, pelle diſtenta, ſubnigra, dura, ſicque per omnes ſui partes tumida, ut corpus non complanaret, ſed veluti ſacculum rotundaret; facies pilo nigro criſpoque circumveſtita; rari in capite pili, quemadmodum & per reliquum corpus, quod glabrum ubique circumſpiciebatur; brachia ad modum crucis, tumore illo extenſa, manusque adapertæ, oculi palpebris clauſi, os hians, dentes candidi, id ubi viderunt ſcholæ ſocii, timere, fugere, admirari, currere, referre quicquid viderent; nolle amplius videre Poſtea aliorum hominum commercio audaciores effecti, jam in ora ſepulchri conſiſtere, haſta lignea pertentare, dimovere conari, aliaque ludere, quibus ſibi pueri ſapiunt; demum etiam lapides proj:cere, quos ubi videbant non adfigi tantum ad molle, ſed tanquam à ſolido, non ſine ſtrepitu, repercuti, ſphæras quoq; luſorias demittunt: illæ recta projectæ reſiliunt, & ad manus demittentium reveniunt; pulſu validiore demittuntur, & ipſæ ſupra puerorum capita ſaltant. hiſce timore abjecto, ad majores machinas devenitur, & trabes prægrandes, quæ ad ſedendum in viridario jacebant, allatæ, per os ſepulchri acumina-

minatim in ventrem demortui dejiciuntur: non rumpunt cutem, ſed, quaſi à tympano repercuſſæ, foras exiliunt; &, niſi ſibi caviſſent, qui projecerant, molis illius caſu ſuccubuiſſent. Concurrunt alii undique ex vicinia, ex urbe ferè tota, quia rem jam fama vulgaverat, & præſtantibus viribus adoleſcentes ab ore ſepulchri ſe præcipitant, pulſatoque pedibus ventre, extra ſepulchrum propellebantur. Erat fere quindecim palmorum altitudo; & res ſanè miſeranda, & horrida, nihil agentibus hominibus, ludus fit, quandoquidem toto corpore, inſtar pilæ ſuper cadaver projecti, foras impetu ſumpto ab eodem cadavere trudebantur. Multi inconſideratè ſe projicientes, dum non recto ictu repelluntur, in ſaxeum ſepulchri labrum vel fornicen, adacti, caput alliſerunt, & intra ſepulchrum alibi diſploſi, quaſi exanimes jacuerunt. Non plura hic referam: poſt tres dies, eccleſiæ illius curatores, ut Bacchanal de Eccleſia tollerent, ſepulchrum clauſerunt. Quid de eo cadavere actum ſit, ipſe non novi, neque ab aliis perquiſivi. Mirum ſanè fuit cutem illam tot ictibus ſalvam atque incolumem ſuperfuiſſe, quod non potuiſſet, neque corium bubalinum neque fornix ipſe cœmentitius: adeo illa induruerat. Hæc dictus *Leo Alatius Epiſt. de quorundam Græcorum opinationibus. p.142. ad pag.149. Edit. Colonienſ.*

Quemadmodum & ipſe Caſſianus Hiſtoricus. Hæc verba citat Leo Allatius ex autore noſtro Chriſtophoro Angelo Epiſtola de quorundam

dam Græcorum opinationibus, adducit dein exemplum ex hiſtoria Patriarcharum Conſtantinopolitanorum Emanuelis Malaxi de Arſenio Monebaſiæ Epiſcopo. nec non de Ioannicio Patriarcha Conſtantinopolitano. ut & de muliere quadam, quæ à Patriarcha Gennadio, propter calumniam, Patriarchæ illatam, excommunicatione ſubacta fuerat: illa è ſepulchro extracta, turgida & nigra, poſt varias preces ab excommunicatione abſoluta, partibus omnibus diſſolutis in cinerem abiit. *Hanc Hiſtoriam à Malaxo relatam verbis interpretis Alatius fuſe l. c. adſcripſit, ita tandem* §. 17. *concludens*: In ſimilibus abſurdis recenſendis luſerat nos, ut ſupra vidimus, Nomocanonis autor, & nunc Malaxus conſimilem tudit ludum: quæ argumentis refellere non videtur operæ pretium; ſatis enim alibi multa diximus & Græcorum nonnullorum errorem retudimus, qui à pænis inferni animas, ignibus ſempiternis condemnatas, fidelium precibus liberant.

Quo ipſo excommunicati corpus hodienum in cineres reſolvitur. Verias deprecationes ac dicendi formulas abſolutorias, ordinemque in tali abſolutione obſervandum Nomocanon incerti auctoris cap. 82. exactiſsimè perſequitur; quibus exſolutis, aſſeveranter dicunt, cadaver ſubitò in cineres converti. *Alatius autem de eo pag. 151. l. c. ita:* Ipſe nihil tale uſpiam in Græcia vidi. Audivi tamen ſæpius ab Athanaſio, Imbri Metropolita, homine frugi, & qui

& qui rem factam mendacio non contaminaſſet, cum Ihaſi moraretur in Regione Theologi extra urbem in Eccleſia ſancti Georgii, exoratum à civibus, ut ſuper cadavera, quæ ibidem pleraque conſpiciebantur indiſſoluta, excommunicationis abſolutionem recitaret, morem geſſiſſe, neque dum finita abſolutione cadavera ea omnia in pulverem abiiſſe. Referebat idem, Conſtantini cujuſdam cognomento Rezepii, qui ex Turca Chriſto nomina dederat, quod vitam viveret omnibus flagitiis inquinatam, excommunicati, corpus tumulatum fuiſſe in eccleſia ſanctorum Petri & Pauli nationis Græcorum Neapoli, & per plures annos indiſſolutum manſiſſe, ab eodem poſtea, & aliis Metropolitis duobus, Athanaſio Cypri & Chryſantho Lacedæmonio, benedictione ſubactum, ut alia mortuorum cadavera pulverem factum. Et quod admirabilius eſt, dum Raphael in Patriarchatu præſideret, eodem aſſerente, qui alium excommunicaverat, poſtea, compulſu Dæmonis, Chriſtum ejurat, excommunicati licet Chriſtiani demortui cadaver manſit indiſſolutum. De eo certior factus Patriarcha, accerſitum Turcam, qui excommunicaverat, monet, ut abſolutionem impertiatur. Primum ille renuere, factum deteſtari; nihil eſſe Turcis cum Chriſtiana religione commune, dicere; quare Chriſtiani Chriſtianum abſolverent: cum verò pertinacius exoraretur, obedit, & abſolutionem ſuper excommunicatum

reci-

recitat; oculatum ſe teſtem fatetur, qui perhibet. prope finem abſolutionis, cadaveris tumor ceſſat: & in cineres omnia convertuntur. Rei novitate Turca attonitus, ad magiſtratum ocius advolat, rem uti facta eſt, narrat, edicit omnibus veram religionem Chriſtianam, quam ipſe per ſummum nefas deſeruerat; eam ſe denuo amplecti, Mahumetanam deteſtari. Monetur à Turcis, ut ſapiat, ne tormentis ſe objiciat. ille, ſe Chriſtianum velle mori, contendit. Quid plura? pertinacem condemnant; ducitur ad ſupplicium, & Chriſtianam religionem prædicans, morti, ſummo ſupplicio mactatus, deditur.

Ad Caput XXVI.

De monte precibus Patriarchæ transpoſito. Tale quid etiam legitur apud *Diſcipulum de tempore* de Calipho Rege Tartariæ.

Aquam fluvii Nili intra Cayrum deducere coguntur. Quanta aquæ Cayri ſit penuria, diſcere licet ex *Leuenclavij Hiſtoria Turcica*, in qua refert octo millia camelorum adhiberi portandis aquis è Nilo in Cayrum ad pulverem platearum potiſſimum conſpergendum.

Nullum autem Græci ſtatuunt eſſe purgatorium. idem teſtatur *Neugebaurius de Moſcovitis*. p. 84. Purgatorium omnino negant, dicunt enim, unicuique vita functo ſecundum meritum ſuum locum eſſe, piis quidē lucidum & amœnum cū Angelis placidis: impiis autem obſcurū, cæcaq; caligine obductum, cum angelis terribilibus deſtinatum eſſe, in quo extremum expectant judicium

quo

quo quidem nil clarius, nil illuſtrius, nil probis hominibus optatius, nil improbis horribilius futurum opinantur. De Græcis quoque, quod autor noſter dicit, aſſerit *Cl. H. Hottingerus* Hodogetici *Germanici Parte III. p. 346. Claudius Salmaſius* etiam prolixius illud probat, edito περὶ τȣ̃ καθαρτηρίȣ πυρὸς h. e. *De igne Purgat. libro uno Archiepiſcopi* T*heſſalonicenſis Nili* in quo libro jam laudatus Nilus ad plæraque omnia, & ex Scripturis, & ê Patribus Græcis prolata teſtimonia contraria doctè reſpondet. Cui libro conſimilis argumenti nonnulla *Cl. Salmaſius* addidit *Excerpta ex Actis Generalis octavæ Synodi*, quæ Ferrariæ incepta Anno M. CCCC. LVIII. peracta fuit Florentiæ tempore Eugenij P.P. IV. Ac, quia Græci Purgatorij figmentum non admittunt, ideo nec illa ſtatuunt, quæ Purgatorij ignem ſolent ſuccendere, ſcilicet indulgentias & bonorum operum merita. Græci enim bonis operibus tantam efficaciam & virtutem non adſcribunt, ſed ê contra Proteſtantibus aſſentiuntur, dicentibus, omnibus creaturis impoſſibile eſſe, ſecundum ἀκριβοδίκαιον, vel quicquam de vita æterna promereri, omnem autem mercedem & præmium à benignitate & miſericordia Creatoris fluere recenſente *Relatione de Religione Edvvini Santis, Angli.* &c. Recentiores quidem formæ liturgiarum, ut ſcribit *Chytræus Oratione de ſtatu Eccleſiarum*, &c. pag. 23. etſi mortuorum animas in requie & luce vultus divini collocari petunt: tamen oblationem pro animabus ex igne purgatorio liberandis nullam faciunt. Et quanquam tria loca deſcendentium ex hac vita Græci diſcernunt: Eorum

enim, qui piè vixerunt, & in Domino mortui ſunt, animas beatas recta in cœlum transferri: impiorum verò, qui ſine pœnitentia obierunt, recta ad inferos detrudi docent: Eos autem, qui in fine vitæ primum ad Deum converſi ſunt, alio in loco, media conditione inter beatos & damnatos, collocant: unde eos eleemoſynis & precationibus vivorum liberari ſentiunt: tamen hunc locum IGNEM Purgatorium non appellant.

Ad Caput XXVII. & XXVIII.

De Monachis. De his ſatis copiosè autor, ut non neceſſarium videatur multa addere. Auctarij quaſi loco ſolum adſcribam, quæ liber Gallicus, cui titulus: *Les Eſtats & Empires principautes du monde* pag. 1187. de Monachis his refert. Ita autem ille Latinâ veſte à nobis donatus: Calogyrorum, hoc eſt, Sacerdotum & Monachorum in Græcia copia eſt multo maxima, qui per totam Græciam diſperſi libero gaudent religionis exercitio, modo tributum pendant; quamvis ſæpe quoque miſſe cogantur devorare moleſtias à Barbaris illis, qui intolerabili crudelitate imperium exercent. Verùm, ut ſpeciatim nonnihil de his dicamus, Mons Athos habitationi horum Calogyrorum S. Baſilij hactenus fuit conſecratus. Quibus, ut Balon recenſet, privilegium aliquod eſt conceſſum, ne ullus niſi Calogyr Græcus in hoc monte commoretur. Id quod hodienum ſervatur. Horum Ca-

logy-

logyrorum ſunt plus minus ſex millia, qui in diverſis partibus hujus montis habitant. in illo exiſtunt prætereà viginti quatuor antiqua & grandia monaſteria, firmis muris contra hoſtes & piratas, ſæpiſſimè ipſis damna inferre molientes, munita. Inter illa, bina ſunt primaria. Alterum nominatur Vatopedi, alterum Agiaslaura. & ibi conſpiciuntur præclaræ reliquiæ, & templa magnificè exædificata ſplendideque ornata. Vltimo Græci tanti hunc montem faciunt, quanti nos Romam, ceremoniæ quoque Germanicæ ſtudioſè hic obſervantur, & Calogyri hi majorem ſanctitatis famam ſibi comparavere, quam reliqui in tota Græcia. Ipſi Turcæ adeò honorificè de illis ſentiunt, ut etiam largas eleemoſynas eis largiantur. Nemo autem inter eos eſt, qui vivat ſine opere aliquo otioſus, & non aliquam artem mechanicam exerceat. Omnes enim matutino tempore monaſteriis egrediuntur, portantes ſua inſtrumenta quibus laborant, ad totius familiæ ſuſtentationem. Alij laborant in vineis, alij arbores & ligna findunt ſecantq;, alij navigia fabrefaciunt; breviter, quilibet ſuam artem exercet. Veſtimenta geſtant exigui precij, & ſunt veſtiti ſicut Eremitæ. Non geſtant, induſia linea, ſed lanea, quæ ipſi ſibi texunt conſuuntque. Studiis literarum planè ſe non dedunt, quin plurimi inter illos ſunt, qui ne quidem literas vel legere vel pingere norunt, Quod ſi contingat, aliquem fortè per hæc montana, cujus cujus negotij cauſa, iter facere, Calogyri hi gratis victũ ſuppeditant. Et hæc de Græcis. De *Moſcis id refert*. Religioſi omnes ſunt ordin. S. Baſilij; & ad exemp. vitã inſtituunt, inſtar Eremitarũ.

Ac vix quis duo vel tria milliaria conficiet, quin aliquod monaſterium offendat. *Neugeb.* tamen etiam ordinis Benedicti meminit cap. 14. ita ſcribens: Cœnobiorum non exiguus eſt numerus, præſertim ordinis S. Benedicti, quibus magni agrorum ſunt reditus, quippe tertiam fundorum partem totius Moſcoviæ tenent Monachi. Haud longè à Moſcoviæ metropoli abeſt monaſterium S. Trinitatis ampliſſimum, ubi trecenti monachi perpetuò ferè ſub regula Baſilij Magni vivere perhibentur. In quo etjam Sergii Abbatis ſepulchrum multis miraculis clarum eſt. Eo Principes ipſi ſæpè, vulgus verò quotannis certo confluit tempore, monaſteriique liberalitate alitur. Fertur inibi olla cuprea eſſe, in qua certi cibi, & ut plurimùm olus coquitur, ac, ſive pauci, ſivè multi eo venerint, ſemper tamen cibi tantum remanere, quo ejus monaſterij familia ſaturetur: adeò, ut nil unquam deſiat, aut ſuperfluat. Et *Olearius de iisdem* pag. *187.* hæc habet: Monachi in monaſteriis ſtrictiſſimam vitæ rationem obſervant, jejunando, orando, canēdo. Extra monaſterium autem equitant, curru vehuntur, laborant, mercantur, ſecularium more, & niſi veſtitus eos deſcriminaret, vix ab eisdem dignoſci poſſent. Innumera hinc inde in Moſcovia ſunt monaſteria Monachorum & Monialium, quorum plurima opulentis gaudent fundationibus, in fertiliſſimis locis regionis ſitæ. Alia autem valde macilenta, vix panem habentia. Sunt nonnulli qui peculiari religione in ſylvas concedunt, exſtruentes ſibi ſacella, in iisq; duriter velut eremitæ viventes; ſuſtentantes ſe ſolùm eleemoſynis à prætereuntibus donatis.

Divi-

Dividitur verò hic ſtatus in tres alios. Nota; Diſtinguunt Monachos Græci non ſecundum ordines & regulas, ſed juxta eandem regulam profeſſorum ſtatus in ἀρχαρίυς, μικροσχήμυς & μεγαλοσχήμυς. Et ἀρχάριοι quidem, Novitij, ſuo nomine ſe in incipientium numero conſtituunt. Μικρόσχημοι Novitios prætergreſſi, ut ἀσκηταὶ profectui S. Spiritui; omni virtutum exercitamento vacant, & ex eis proficientium agmen conglobatur. Μεγαλόσχημοι verò, qui & ἀγγελικὴν πολιτείαν delibaverunt, ad ſummum perfectionis apicem, contemplationibus & ſeveriore vitæ diſciplina pertingendum anhelant.

Ad Caput XXVIII.

IBERIAM; Iberiæ quoque meminit *David Chytræus in Oratione de ſtatu Eccleſiæ hoc tempore in Græcia* pag. 8. & p. 25. Hi Iberi Græcum Patriarcham colunt quidem, ſed ab ipſo non dependent, ut qui in multis ſe à Græcis diſſentire dicant; quæ tamen diſſimilitudo in varietate rituum conſiſtit, qui ipſis ſunt quemadmodum & Græcis caput & principium religionis. ut docet *Nobiliſſ. à Budovitz* l. c. pag 72. 73. In linguam Iberam quoque Auguſtanam Confeſſionem transferri curavit Princeps Quarkuuare Athabac. cujus frater natu minor ad Mahometiſmum defecit, & ita illi principatum eripuit; autore M. Cruſio in Turco Græcia pag. 199. Quomodo autem Iberi olim per Chriſtianam fœminam captivam ad fidem Chriſti converſi fuerint, lege prolixam & pulcram narrationem l. 2. *Sozom.* c. 6. & l. 8 *Niceph. Calliſt.* c. 34. Frequenter

Digitized by Google

jejunabat, dies noctesque orabat, & Deum laudabat. Precibus ſanavit adoleſcentulum. deinde etjam Regis uxorem: quæ Chriſtum amplexa maritum ad idem hortata eſt: tum demum id fecit, cum in ſylva venans, tenebras denſiſſimas obortas, Chriſti meditatione depulit. Poſtea ipſe viros, uxor fœminas Regni ſui ad Chriſtum converterunt, Eccleſiæque Doctores à Conſtantino Magno ſibi mittendos curaverunt. Gens hæc barbara eſt & belliciſſima. Habitat Armeniis interius ad Septentriones. *Nicephorus* eos Iberum in Hiſpania colonos eſſe dicit. *Laonicus* lib. 9. Alanos Iberas eſſe dicit. Vtuntur peculiari prorſus lingua & arma uſurpant ærea, quæ Alanica nominantur.

Ad Caput XXXVII.

De Vigiliis. Solemnia feſta, Dominicasque productis per noctem vigiliis, ſtationibusque præveniunt Monachi Græci, longiſſimas autem ſibi præfixiſſe Monachos *ἀκοιμήτους* hac de cauſa vocatos Hiſtoricorum omnium ſcriptis compertum habemus, inter quos præcipuus fuit Simeones ille, de quo Evagrius l. 3. c. 21. Feſtis itaque diebus producunt vigilias cuncti Græci Modernorum Græcorum vigilandi rationem deſcribit *Baſilius Hieromonachus Maleinus his verbis*; Statim adveniente nocte, inſtituenda vigilatio ad horas duas (poſt Solis occaſum) & audita hora octava ſurgendum. Hunc terminum tranſire Monacho non licet, alii uſque ad tertiam, quartam & quintam, ante matutinam Synaxin & nonnunquam per totam noctem extendunt vigilias: præcipuè quibusdam feſtis, aut publicis ad celebranda ſacra die ſequenti futuris con-

ven-

ventibus. Matutino autem ſomno poſt ſynaxin abſtinent: quandoquidem ille monaſticæ vitæ non eſt conſentaneus. Ad matutinas porrò, quæ feſtivis diebus profunda ſemper nocte, cantuq; ſolenni in Eccleſia perſolvuntur, plebs rudis antiqui ritus apprimè tenax, nec non etiam hortatu & correctionib9 Sacerdotum excitata, diligentius aſſurgere conſueta eſt: ab eisq; frequentius obeundis nec ipſi Imperat. Orientis abhorruere. ſolemnioresq; eorum vigilias in Palatio, nocturnis officiis producendas percenſet *Codinus* & ejus Comment. *Gretſerus* in ſuis elucubrat. Inſpice p.30. in εὐχολογίῳ ſ. Rituali Græcorũ, complectente Ritus & ordines divinæ Liturgiæ officiorum, Sacrament. conſecrat. juxta uſum oriental. Eccleſiæ cum ſelectis Bibliothec. Regiæ, Barberinæ, Crypto-Ferratæ, S. Marci, Florentini, Tullianæ, Allatianæ, Coreſianæ & aliis probatis MM SS. & editis exemplaribus collato, illuſtrato opera R. P. F. IACOBI GOAR Pariſini ordin. FF. Prædicat. S. Theol. Lectoris nuper in Oriente miſſ. Apoſtolici, impreſſo Lutet. Pariſ. A. 1647. Quem titulum libri ideò hîc expreſſimus, quia ſæpius ejus verbis uſi ſumus.

Ad Caput XL.

Ducenti fere & quinquaginta anni elapſi à reſurrectione Chriſti. Bene facit Autor, quod in ſeculum tertium uſq; Originem Monachatus rejiciat. Omnino enim cachinno Doctorũ excipienda eſt *Iac. Boulduci* Monachi opinio, qui in *tribus*, quos ſcripſit *de Eccleſ. ante legẽ, lib.* ſtatuit, octo ſodalitat. Religioſorũ & quaſi Monachales, ab initio mundi ad Ch. uſq; tẽpora inſtitutos, in plurib. Cœnob. fuiſſe. Primũ Carhuſian. Enoſc. ab Enos dictorũ, Ge. 4. 26.

quos poſtea arbitratur Eſſæos fuiſſe dictos; Secundum Minoritarum Cinæorum, à Cainan filio Enoſi,ex Num.24.21. Tertium Hebræorum ab Archimandritâ Hebere,Semi abnepote Ge.x.21.Quartum Cenezæorum ab Aſcenez Gen x.3.& Num. 32, 11. Quintum Nazaræorum; Sextum filiorum Prophetarum; Septimum Rechabitarum; Octavum Eſſenorum. Omnia ridicula. Neque ſatisfacere poſſunt Eruditis Pontificii illi qui originem vitæ eremiticæ ad Eliam, & Iohannem Baptiſtam referunt. Fateor ſunt etiam inter Patres, quos pro ſua ſententia poſſunt advocare. Sed nota. 1. Deſtitui hanc ſententiam ſacrarum literarum; quod hic neceſſariò requiritur, teſtimonio. Eremita enim is dicitur Pontificiis, non qui urgente neceſſitate ad aliquod tempus in deſertis locis commoratur, ſed qui ex propoſito conſilio & voluntate ſua in eremum concedit, ibique perpetuo degit,ut ſic mortificet carnem ejusque cupiditates,eoque loci in precibus, jejunia, continentiâ, vita auſteriſſima Deo ſerviat & ad perfectionis ſtatum contendat. Jam demonſtretur, vel Eliam, vel Joannem Baptiſtam hoc animo in eremo vixiſſe,Elias certe propter inſtantem inquiſitionem & perſecutionem Achabi juſſu Dei in torrente Cherit ſe abſcondit & poſtea ob imminens à Ieſebele periculum deſertum repetiit, ubi ferè fame necatus fuiſſet,niſi Angelus illum mirabiliter paviſſet, cujus paſtionis beneficio quadraginta diebus,totidemque noctibus in deſerto obambulavit,donec pervenit in montem Horeb, ubi ſub noctem in ſpeluncam ingreſſus, non ut ibi perpetuo perſeveraret, ſed ut pernoctaret. Ac non obſcurè

obſcurè apparet, ſeceſſum hunc Deo minimè placuiſſe ob relictam vocationem. Ideo ad eam rurſus revocatur his verbis: Quid tibi hic Elias? Quibus morem geſſit Propheta, & ad docendi officium reverſus eſt, 2. Reg.19.

Joannem quod concernit, dicitur quidem Luc.3. quod habitaverit in deſerto. Sed obſerva, per deſertum intelligi montanam regionem, in qua Parentes B. Joannis habitarunt, ſine dubio in commercio aliorum hominum (dicuntur enim vicini gaviſi de nato Joanne) licet non tam frequenti. Sicut Joſuæ 15. cap. legitur, tribui Juda in deſerto ſex civitates aſſignatas fuiſſe. In hoc deſerto fuit Joannes, quando verbum Domini factum ad eum, tum dicitur veniſſe, in deſerto prædicans baptiſmum pœnitentiæ, h.e. in illis diebus progreſſus eſt in ſaltuoſa loca verſus Jordanem, & mare mortuum, ubi officio ſuo functus eſt. Quod autem Legati Ioh. 1. quærunt de ipſius perſona quaſi ignota, inde non licet colligere, Ioannem ab infantia ad annum trigeſimum in vaſtiſſima eremo latuiſſe. Nam Legati hi erant miſſi Hieroſolymis, quæ à Patria Ioannis benè longe diſtabant, adeoq; illis potuit eſſe ignotus. Secundo non interrogant de patria vel de Parentibus Ioannem, ſed de ejus officio. Id quod etjam è reſponſione Ioannis luculentiſſimè patet. Et poſito, fuerit hoc verum deſertum; fuit in eo Ioannes ſingulari impulſu Spiritus S. & divina vocatione, quam voluit eum hic loci exſequi. Hoc oſtendant nobis Pontificii de ſua vita monaſtica. *Secundo* obſerva, Patres ab hiſce inſignibus Viris divinis incunabula Monachatus petere, quia ipſiſmet nimi-

um Monaſticæ vitæ fervens amor impoſuit, ex quo ob leviſſimam ſimilitudinem tantos viros autores ejuſdem fecerunt, quo tanto majori, ut fieri ſolet, eſſet in æſtimio & admiratione. *Tertio*, nec illud prætereundum, Patres in hoc ipſo argumento ſibi ipſis contradicere. *D. Hieronym9* enim, qui *in Epiſt. ad Euſtachium* eremitarū principem facit Ioannem, *in Prologo ad Pauli Eremitæ vitam* ita ſcribit: Inter multos ſæpe dubitatum eſt, à quo potiſſimum *Monachorum* eremus habitari cœpta ſit. Quidam enim altius repetentes à B. Elia & Ioanne ſumpſere initiū. Quorū & Elias plus nobis videtur fuiſſe quam monachus, & Ioannes ante prophetare cœpiſſe quam natus eſt. Alii autem, in quam opinionem vulgus omne conſentit, aſſerunt, Antonium huj9 propoſiti fuiſſe caput: quod ex parte verum eſt. Non enim tam ipſe ante omnes fuit, quam ab eo omnium incitata ſunt ſtudia. Amathas verò & *Macarius* diſcipuli Antonii, quorum ſuperior magiſtri corpus ſepelivit, etiam nunc affirmant, Paulum quendam Thebæum, principem iſtius rei fuiſſe: quod non tam nomine quam opinione nos quoque comprobamus. *Hæc Hieronymus.* Penſicula autem hic, Benevole Lector, quàm dubitanter & timidè ſcribat Antiquiſſimus Pater de antiquitate monaſtices, & quanta cum audacia, ſecundum illud: ἡ ἀμάθεια ποιεῖ θρασεῖς, eandem aſſerant hodierni Pontificij.

Vt autem jam dicamus quod res eſt, planè veritati conſonum ſcribit Autor noſter, quando occaſionem vitæ hujus μοναζούσης καὶ ἐρεμιτικῆς facit perſecutiones Tyrannorum. id enim perhibuerunt Antiquiſſimi autores, teſtibus *Sozomeno* lib. I. c. 12. &

Niceph

Niceph. l. 8. c. 39. nec his ipſis calculum ſuum denegantibus huic ſententiæ. id fatetur apertè *Ioannes à Chokier Facis Hiſtoriar.* P. II. c. 93. agens de origine Monachorum, factâ ſolùm mentione nominis Eliæ & Ioannis Præcurſoris Domini; utpote qui probe viderit, facilè quidem originem hujus vitæ his viris adſcribi, difficilè autem probari. Ejusdem ſententiæ quoq; ſunt Bini illi Antiquitatis Phoſteres Helvetici *Rudolphus Hoſpinianus de orig. Monachatus* & *Ioh. Henr. Hottingerus in Hodego German.* Part. 1. p. 8, 9. Cum enim tempore Decii & Valeriani, circa An. Ch. 252. Chriſtianis Chriſtū confitentibus plurima tormenta inferrentur, plurimi imbecillitati carnis ſuæ diffidentes, atq; adeò abnegationem divini nominis & pœnas intolerabiles metuentes, exiſtimarunt, & puritati & ſaluti corporis fuga eſſe conſulendum. Itaque relictis urbibus & facultatibus ſuis, in vaſtas proripuere ſe ſeq; abdiderunt ſolitudines atq; latibula, ibiq; ſcenas ſ. ædiculas & caſas tuguriolaq; exſtruxerunt. Sæpe etiam in montibus intonſis, & ſaltibus de induſtria errabundi, ne deprehenſi caperentur, mutabāt ſedes. At ubi veniſſet furor perſequentium, & jam etiam Tyrannorum ceſſaſſent lanienæ, non ad ſua & ad mundum redibant, ſed in deſertis & caſis illis ſua ſponte manſerunt, utpote aſſueti jam divinis contēplationibꝰ & tranquilliori vitæ generi, idq; in tali inſtituto ad mortem uſq; perſeverarunt. *Niceph.* l. 8. c. 39. & ex eo *Hoſpin.* de Orig. Monach. l. 2. c. 3.

Paulus propter fidem Chriſtianam & perſecut. conceſſit in eremum. Non poſſum quin hic adſcribam, quæ habet *Hoſpinianus* de hoc

Paulo, cum cura annotata; ut quilibet in hæc noſtra incidens, tanto certius rectiusque de hoc argumento formare poſſit ſententiam. Ita autem ille l. c. Inter primos, qui propter perſecutionem in eremũ conceſſiſſe leguntur, principatum tenet Paulus Thebœus. Is enim natus annos 15. aut circiter, in perſecutione ſub Decio, orbus utroque parente cum ſorore nupta cum locupleti hæreditate relictus eſt. Inſidias autem mariti ſororis animadvertens, prodere eum ut Chriſtianum volentis, ſine dubio, ut bonis à ſocero relictis ſolus potiretur, fugâ ſaluti ſuæ conſuluit: & in ſpecum ad radicem ſaxei montis ſe recepit: ubi amœnitatis loci occaſione inductus, omnem ſolitarius reliquam exegit ætatem. Et annos natus 113. ibidem moritur. *Antoninus* tit. 16. cap. 1. & 2. *Marul.* l. 1. c. 9. *Sabell.* l. 2. c. 2 *Hieronym.* in ejus vita. Ab eo tempore, quo eremum ingreſſus fuit, qui erat annus Chriſti 260. usq; ad vitæ finem nuſquam inde diſceſſit, hominem etiam nunquam vidit, præterquam ſupremo vitæ die Antonium, jam nonagenarium divinitus monitum, à quo etiam humatus fuit. ibid. Pavinius in Chronico refert, Paulum hunc an. Dom. 256. eremum primum incolere cœpiſſe. Hic inquam Paulus primus fuit, quorum quidem nominatim meminerunt hiſtoriæ, qui perſecutionum tempore metu mortis in ſolitudines fugit *Friſing.* l. 4. c. 5. nam apud probatos autores nihil tale à quoquam Iuſtini Martyris tempore, & aliquanto poſt factum reperitur. Quod argumento eſſe poteſt, „ Eremitarum genus apud Chriſtianos, & nondum „ in uſu tum fuiſſe, & propter neceſſitatem, non opi„ nionem, ſeu potius ſuperſtitionem excellentis

cultus

„ cultus divini ſuſceptum eſſe. Confirmat hæc, „ quæ modo dixi *Bapt. Mant.* l. 1. de vit Blaſ. inquit
Tum pleriq́ue Patres Sancti, cum tale viderent
Excidium, fugêre urbes, & more ferarum
Per deſerta vagi, cœcis latuere cavernis.
Iſta ego crediderim, per noxia tempora, Paulum
Niligenam, ſole ardentem, qui primus eremum
Incoluit, liquiſſe urbes, patriosque penates.
Et didiciſſe togas textis componere palmis.

Ex hoc igitur Pauli Thebæi inſtituto Eremitarum origo & initium eſt, ut etiam Hieronymus in vita ejus diſerte atteſtatur. Hunc deinceps alii ſunt imitati quàmplurimi, non ſolum perſecutionum & Tyrannorum metu, ſed bono zelo & pio animi propoſito, mundi nimirum & rerum mundanarum tædio, ne ſcilicet immundo mundi conſortio polluerentur. Vtq́ue contemplationibus divinis ſeu rerum cœleſtium meditationi ac precibus magis incumbere poſſent. Quibus haud immerito annumerari debent clariſſima illa lumina Baſilius, Nazianzenus, Auguſtinus, Hieronymus, aliique ſanctiſſimi viri, qui philoſophiæ & cœleſtium rerum contemplationi ſe ſe dedentes, maluerunt in tenebris alicujus eremi latere, quàm inter homines & in media Eccleſiarum luce verſari. Horum aliqui propterea fecerunt hoc, quod Eccleſias ejusque miniſtros viderent divexari Tyrannorum perſecutionibus: referente Caſſiodoro Tripartitæ hiſtoriæ l. 1. cap. 11. Quidam verò, quia animadverterunt ipſam Eccleſiam domeſticis concuti diſſidiis: hinc namq́; graſſantes viderunt hæreticos, adverſus quos magna & difficilia certamina oportet ab iis, qui rerum

potiuntur habenis ſuſcipi: inde ardentes factiones epiſcoporum, & deteſtanda ſchiſmata, quæ tanta ſæpenumero fuerunt, ut boni, pii, modeſtique homines, quibus adjungere ſe ſe deberent, planè ignoraverint. Talis igitur cum eſſet Eccleſiarum ſtatus, etiam poſt annos à nato Chriſto trecentos, pace à Conſtantino reddita orbi, plerique conſultiſſimum arbitrati ſunt ſe ſe eo loci conferre, ubi ab his malis tuti agere poſſent. Fateri tamen ſimul oportet, non paucos adductos fuiſſe etiã præpoſtero quodam amore ocii, ſeu cupiditate privatæ quietis & tranquillitatis: fortè gaudentes atq; oblectantes ſe ſe umbraticis ſuis ſtudiis philoſophicis atque inanibus contemplationibus. Multi quoque in hæc ſolitaria loca abſq; dubio conceſſerunt progreſſu temporis ex κακοζηλίᾳ, hoc eſt, prava, piorum, præſtantium & clarorũ virorum imitatione, quos videlicet noverant ſe quoque in hoc vitæ genere exercuiſſe, ut hoc pacto vanam & nihil profuturam gloriam aucuparentur. Interdum etiam à Spiritu non bono perſuaſi, utpote humilitatem & vitam Angelorum inepte præ ſe ferentes, in iis quæ non viderunt faſtuoſi inceſſerunt, quorum Hieron. nonnullos meniorat atque inſectatur. Cæterum ut hæc obiter moneam, ſicut hi, ita illi quoq; priores non leviter peccarunt. Nam ſatis declaraverunt, ſe pro Chriſto non libenter aliquid incommodi ferre poſſe: declaraverunt ſe privati boni plus juſto amantes fuiſſe, & tanquam ſi ſibi ſolis nati eſſent, noluiſſe per charitatem aliis ſervire, noluiſſe dona ac talenta ſibi à Deo commiſſa ad utilitatem Eccleſiarum expendere: noluiſſe, cum tamen potuiſſent, imò

imò debuiſſent, in procuranda Eccleſiarum pace, in reducendis in rectam viam errantibus, in conſolandis afflictis, in docendis imperitis, diſcrimina aut labores ullos ſubire. Vnde profecto eos, qui ita ſolitariam vitam delegerunt, conſtat magis ſpectaſſe privatum aliquod commodum; quàm miniſterii Eccleſiaſtici reveritos majeſtatem. Qua in re quàm graviter peccarint, nemo non intelligit. Quocirca etiam nonnullos ex ſanctis Patribus legimus poſtea pœnitudine ductos, ſuam temeritatem deploraſſe, nec non confeſſos, ſe erga Deum & homines ingratos, Deoque vocanti immorigeros extitiſſe, & veniam â Deo & Eccleſia humiliter petiviſſe: ut videre licet apud Chryſoſtomum l. 1. de dignitate Sacerdotali & Gregorium Nazianzenum in homilia quadam. Multi denique ex deſperatione in eremos & ſolitudines conceſſerunt, & monaſticam vitam elegerunt. Vnde & vulgatum illud proverbium natum eſt: Deſperatio facit Monachum. Quæ quidem vera eſſe, eum fateri oportebit, qui hiſtoriam, res geſtas & vitas eremitarum & monachorum legerit.

Primus autem, cujus quidem Hiſtoriæ meminerunt, qui poſt Paulum Thebæum ſolitariam vitam egit, Antonius eſt, qui in Ægypto hoc vitæ genꝰ inſtituit. Vide ſeq. ap. Hoſpinianum. E quibus ſatis ſuperque intelligimus, quid de Canonum Conciliorum & dictorum S. Scrip. ab Autore noſtro coacervatorum ſenſu & explicatione judicare debeamus. Scilicet, effata Spiritus S præter intentionem ad defendendum inſtitutum monaſticũ trahi, id quod vel ſine noſtra deductione uberiore cuivis vel leviter

γεγυμ-

γεγυμνασμένα αἰσθητήρια habenti, obvium eſt; & cum Concilij Canones, vel eſſe ſpurios & ſuppoſititios, vel recentes, vel, ſi antiqui, agere de illius temporis vita monaſtica, occaſione perſecutionum inchoata & poſtea ad comparandam copiam virorum literatorum uſui Eccleſiæ deſtinatorum continuata; cum qua hodierna Græca jam parum habet commune: Pontificia inſuper multis ſuperſtitionibus, idolomaniis, horrendisque abuſibus eſt contaminata, ut in recepta antiquis quibusdam Patribus vita monaſtica, illi vix ac ne vix quidem ullum præſidium ſuperſit. Major autem ſubit miratio, quod *in Præfat. Epiſtolarum viginti Antonij Magni, Monachorum omnium,* ut titulus habet, *Parentis,* Anno 1641. *ex Arabico Latini juris factarum & Pariſiis editarum ab Abrahamo Ecchellenſi,* pro defendendo Monaſtico inſtituto contra Philippum Mornæum & B. Lutherum ſuffragium petatur ab ipſis Mahumetanis. Ita enim modo dictus Profeſſor Orientalium Pariſienſis: Ipſi Chriſtiani nominis hoſtes nobis in hoc ſuffragantur. Gelaleddinus Saiuti Mahometanus vir in ſua Ægyptiaca Hiſtoria ex variis auctoribus, quos ibidem citat, ſequentia citat de monaſtici inſtituti exordio. *Facultatem petierunt, qui crediderunt, ex Magis, à Moyſe, ut redirent ad ſuos & ea, quæ habebant in Ægypto: & impertitus eſt eis Moyſes facultatem, æque deprecatus eſt pro illis: quamobrem profeſſi ſunt monaſticam vitam in ſummitatibus montium; & ſanè primi fuerunt, qui monaſticam vitam profeſſi ſunt: & appellabantur* Cœtus. *Remanſerant verò quidam eorum* cum *Moyſe donec*

fatis

fatis conceſſit, Deo jubente: & interruptus eſt monachatus poſt illos, donec reſtauraverunt eum Chriſti Apoſtoli, ſuper quos pax. Imo ipſe Pſeudopropheta Mahometus, inſtituti veneratione motus, conceptis verbis Monachos ſuis commendavit, ac Monachorum, & Monaſteriorum bona à tributorum gravamine exemit. Ita & à *Mahometanis* Pſeudoprohpetis probationem religionis Pontificiæ quæri videmus ab ipſis Pontificiis Profeſſoribus.

Quod aliqui Eſſæorum exemplum laudatum ab Hieronymo l. 2. adverſus Iovinianum, nec non autoritatem Philonis atque Euſebij, ut & inſtitutionem ipſius Evangeliſtæ, Marci è traditione & præſcripto Petri, pro hac monaſtica vita adducunt; & docuit & argumentis repulit *Dn. Mart. Chemnitius Examinis Concilij Trident.* Parte IV. p. m. 120. *Ioſephus Scaliger* Vir ſummus, quoque in ſuis ad Græca *παντοδαπῆς ἱστορίας Euſebij Notis* pag. 255. huic ab Eſſenis ex Euſebio petito argumenro monaſtico occurrit ita ſcribens: Multæ ſunt hallucinationes, multa peccata Euſebij. Nullus eſt autor, qui leviore ſtudio & maiori ſecuritate judicij lectorum ſcripſerit, quam hic noſter, &c. Non hæc propono ut confutentur, hoc enim Aretalogi hodierni in re manifeſta facere ſolent: ſed ideo, ut hujus Scriptoris ἐπικίνδυνοι ſcopuli vitentur, quos imperitis, niſi prius indicati fuerint, difficile eſt vitare. Nam hodie quot dicta veterum Patrum, tot ſcita divinæ Scripturæ cenſentur. Hinc larvæ & mendicabula Sophiſtarum incunabula primorum Eremicolarum ab Eſſenis repetiverunt, quia Euſebius

bius id dixit: qui quum illud de Eſſenis ſcriberet, ſe compotem mentis nõ fuiſſe ex eo oſtendit, quod alibi de Eſſenis, non ut Monachis Chriſtianorum: ſed ut merè Judæis loquitur. Nam erratis hujus autoris enumerandis charta non ſufficeret. Hæc Scal. Ipſum vitæ Monaſtices hodiernæ monſtrum vel remoto ſpario totum denudandũ vel argumentis impietatis, Ethnicæ κακοζηλίας, ἐθελοθρησκείας, ſuperſtitionis aliorumque vitioſiſſimorum habituũ convincendum nobis impræſentiarum non ſumimus; memores promiſſi noſtri. Egit autem illud accuratiſſime *Excell. D. I. C. Danhavverus, Præcep. noſter honoratiſſimus in Hodomoria Spiritus Papæ Phantaſm.* II. p. 766. ad pag. 814. quam, ſis, non ſine fructu pervolves. Nec non in *Chriſteide* à p. 469. ad pag. 479. ubi etiam ipſa incunabula Eremitarum & Anachoretarum excuſſit.

Ad Caput XLII.

Tertia cauſa eſt, quia ingens prodigium, &c. ad illa. Nequaquam igitur quid humana dictitet ſapientia, curabimus. Hæc verba auctoris noſtri adducit *Leo Alatius in Epiſt. de quorundam Græcor. opinat* & quidem ſub finem illius epiſtolæ, & hanc & illa; hoc ἐπιχειρήματι finiens: Sed jam nugarum ſatis eſt; quibus nonnulla tamen ſeria miſcuimus obiter. Paragrapho antecedente tamen, ſc. xxx. de hoc lumine ita diſſeruit: Finem dicendi faciam, ſi, quod alii, de lumine Hieroſolymit. ſcripto tradiderunt, in medium afferam. id autem fuerit (ut alio quoque divagemur) quod in diebus Paſſionis

nis Dominicæ, extinctis omnibus luminibus Hieroſolymis & in ſepulchro, & in Eccleſia Sanctiſs. Reſurrectionis, jubare divino lampades extinctæ reaccenderentur, idque annuatim fieret, & ad tempora Vrbani ſecundi perduraſſe, memorat idem Vrbanus, cum in Concilio Claromontenſi Chriſtianos occidentales ad recuperandam terram ſanctam adhortaretur. VVilhelmus Malmesbur de rebus Anglicis l. IV. c. II. Ex relatione etiam Hermanni Presbyteri in literas retulit Vrſpergenſis Ann Dom. CIↃCI. hoc idem in vigilia Paſchæ populo Dei oſtenſum. Et An. CIↃ LXVIII. Bartholomæus quidam Polychronius, Hieroſolymis degens, & Evangeliorum codicis exſcriptor qui in Bibliotheca Barberina ſub num. XIII. innoteſcit fatetur, ſe hoc eodem anno divinum hoc lumen conſpexiſſe: Qui legitis, orate pro me humili Bartholomæo ex Britziano, ut ſupernæ juſtorum hæreditatis particeps fiam; Amen. Deo ita diſponente ſecundùm Hieroſolymam deveni ad adorationem; primum anno CIↃCLVIII. ſecundum CIↃCLXVIII. cũ & præſentem libr. mercatus ſum; &, licet indignus, vidi ſacrum lumen magno ſabbatho, deſcendit hora nona in ſacrum Chriſti ſepulchrum. Et inter ſchedulas meas adnotaveram ex antiquo manuſcripto. Qui ſubt' eſt hymn', lychnuchus hoc modo factus eſt. Cum, ut moris eſt, S. Hieroſolymitana Eccleſia Sanctæ Reſurrectionis, omni magno Sabbatho novum ac cœleſte lumen accipiat, in lampadibus ſuper vivificum & divinum ſepulchrum accenſum, cum id expectaret Patriarcha neſcio quis; & eo tempore Eccleſia ſilet; nec alius quiſpiam ignem ac-

cen-

cendit, ſed univerſa urbs expectat, ut ex eo ſibi copia fiat; de repente non ſepulchrum tantummodo, ſed tota ſancta Reſurrectio, illuminata eſt. Inclamavit itaque Patriarcha, veluti gratiarum actionem, hunc hymnum: Lumen hilare ſanctæ gloriæ immortalis Patris cœleſtis, ſancti, beati, Jeſu Chriſti, qui venit ad Solis occaſum; cum viderimus lumen veſpertinum, laudamus Patrem, Filium & Spiritum Sanctum Dei. Dignus es, omni tempore laudari vocibus lætis, fili Dei, qui vitam donas: ideo mundus te glorificat. Plura de eo tradit Gretſerus, de Cruce, tom. III. lib. II. cap. XI. Quod etiam perduraſſe, poſtquam ejectis Chriſtianis urbs Hieroſolymitana in poteſtatem Mahumetanorum rediit, habetur ex Iohanne Cantacuzeno Apolog. III. contra Mahometum; ubi ex hoc anniverſario divinitus accenſi luminis miraculo ad fidem Chriſtianam Mahumetanos inducere conatur. nec non Anonymus de locis Hieroſolymitanis: Deſcendit ſanctum lumen ſancto & magno ſabbatho, hora veſpertina; & prope fit ſacro Chriſti ſepulchro; cujus ſtatim lampades accendit. Petrus tamen Arcudius lib. II. cap. IX. de Confirmatione tradit, Græcos modo gloria, ſe lumen ſanctum, quo accenduntur reliquæ lampades in ſepulchro Domini, dum ceremonias Reſurrectionis peragunt, pridie Paſchatis miraculoſe habere; id verò à clariſſimis viris fideque digniſſimis, qui ea loca religionis ergo luſtrarint, dicit ſe comperiſſe, eſſe falſum.

Crux. De Crucis formatione apud Moſcos vide Neugebaurium Moſcoviæ cap. 12. pag. 86.

Ad

Ad Caput XLIII.

Patriarcha Conſtantinopolitanus.

Eccleſiaſticarum dignitatum gradus & ordo apud Græcos hic eſt. Patriarcha Metropolita, Archiepiſcopus, Epiſcopus, Hieromonachus, Presbyter, S. Papa (his conſecrare, hoc eſt, Miſſas celebrare licet) Monachus (non conſecrans) Diaconus, Hypodiaconus (qui miniſtrant altari) Anagnoſtes, qui legit Epiſtolam Dominicalem & alia quædam. Monachi quoque ſuos ἡγουμένους ſive Archimandritas, hoc eſt, Abbates habent. Fuerunt etiam alia plura Patriarchalis eccleſiæ officia, quorum nomina tantum hodie retinent.

Patriarcha ſecundum Canones Eccleſiaſticos à Metropolitis & Archiepiſcopis, Conſtantinopolitano throno ſubjectis, eligitur. Injuria autem temporis factum, ut hodie ferè præcipuum ſuffragium ſit penes Michaëlem Cantacuzenum, quem Græci ἄρχοντα vocant; Imperatoris Turcici licet Chriſtianum, ſupremum publicanum: qui priorem Patriarcham Metrophanem nomine, pium & doctum virum, nunc in monte Sancto agentem, ex odio privato depoſuiſſe dicitur: in ejusque locum, præſentem Ieremiam, virum humanum, rerumque ſatis intelligentem ſuffecit. Electum Patriarcham ſupremus Baſſa, Vicarius Regis confirmat: eique privilegia Patriarchatus roborat, poſtquam aliquot millia ducatorum ſibi & Imperatori promiſerit. Autoritas Patriarchæ apud Imperatorem amplior non

non eſt, quam alicujus Legati Chriſtianorum, munera Regi offerentis. aliumque honorem ipſi non habet quam quod eum admittere dignatur, ut ad pedes Imperatoris provolutus, pallium ejus exoſculetur. quod & omnes Legati facere & pro magno honore reputare ſolent. *Steph. Gerlach. ad Mart. Cruſ. apud Chytr.* p. 94. 95. Maxima autem inter Eccleſias Græcas Patriarchæ eſt autoritas: quia ſolus Oecumenicus agnoſcitur & honoratur à Patriarcha Alexandrino, Antiocheno & Hieroſolymitano. non modo à ſuis Epiſcopis. Itaq; jurisdictionem habet in Aſia minore, inſulis Ægæi maris & tota Græcia uſq; ad Dalmatas, Myſia ſuperiore & inferiore, VValachia, Moldavia, Ruſſia, Moſcovia, cujus Patriarchã etiam à Metropolitis, Archiepiſcopis & Epiſcopis per vota electum & à Magno Duce Moſcoviæ confirmatum ipſe Conſtantinopoli ante hac unctione conſecravit: teſte *Oleario Itiner. Perſici* pag. 176. *In* his ſolidam poteſtatem habet Metropolitas, Archiepiſcopos & Epiſcopos creandi & deponendi. Cauſas difficiliores, quæ ad Eccleſiæ ipſius commodum pertinent, diſceptat. Non frequenter concionatur. In præcipuis ferè feſtis, quando ei Archiepiſcopus aut Epiſcopus creandus venit, Liturgiam omni ceremoniarum pompâ legit. In Patriarchæ collegio nullus ſplendor, nulla pompa conſpicitur. Non Epiſcopos aut magnos Prælatos alit; ſed monachos aliquot cucullatos: ex Laicis nobiliores & doctiores familiares & quaſi conſiliarios, rerumque adminiſtros habet. *Vide Mart. Cruſ. Turco-Græc.* pag. 197.

Proto-

Protoſyncellus. Πρωτοσύγκελος καὶ δεύτερος.

Inter honoratiſſimos Eccleſiæ. C. P. titulos ſupremus fuit πρωτοσύγκελλος (quem alii corruptè πρωτοτύγγελον ſcribunt) & Latinè Concellaneorum primum interpretor: illi enim cum cæteris Syncellis poteſtas eſt in Patriarchio (aliis officialibus nocte excluſis) habitare & cum officio magnæ Eccleſiæ Monaſticum ordinem, ſicut & Patriarcha tenere. Hactenus inquam cum è Monaſteriis educti ſint Patriarchæ, ne ſibi longa neceſſitudine devinctis aliis Monachis Eccleſiæ magnæ dignitates, ſicut & Metropoles regendas committerent, peculiari canone ſancitum eſt, ut & principes viri dignitates illas adipiſcerentur è ſolis in ſeculo degentibus digniores, ad Eccleſiæ C. P. munera deligerentur, quorum tamen faſtu vel comitatu ne Patriarchalis dignitas obfuſcaretur, illis in Patriarchio pernoctare nefas eſſet. Syncello nihilominus etiam Monacho quaſi Patriarchæ ſocio & ejus πνευματικῷ à Confeſſionibus, cella, juxta Patriarchæ cellam non denegata eſt, unde & συγκέλλου nomen. Plures tamen quandoque συγκέλλου alios Cellæ Patriarchalis ſocios, & πρωτοσύγκελλον omnibus præpoſitum legimus.

Syngclus. Syngelus Eccleſiaſtica dignitas eſt. Tales ad Patriarchatū provehebātur. De eo in 3 Zonaræ Tomo ubi deſcribitur vita Leonis Philoſophi, q. ab 886. uſq; ad 904. imperavit, dicitur: Deſignatus eſt Patriarcha Syngelus Euthymius vir ſacer. Apertius verò in Cōſtant. Monomachi A. 1041. ad 1056. imperio: Miſit Sultan Legatū ad Imperatorē, quē illi voca-

vocabant Seriphen. Hoc idem ipſis eſt, quod nobis Syncellus. Vt enim hic in demortui Patriarchæ: ita ille in Chaliphæ locum ſuccedebat. M. Cruſ. Turco-Græc.l.3.pag.276.

Juvat hic adjicere Rhetoris & Protonotarij officium.

Rhetoris officium eſt cancellarium quaſi aut verius interpretem in Græca pura, Latina & Italica lingua apud Patriarcham agere, ſi vel literæ vel peregrini harum linguarum Patriarchæ obveniant Protonotarij officium eſt nomine Patriarchæ ad reliquos Patriarchas, Metropolitas, Archiepiſcopos, epiſcopos, familiares & Eccleſias, literas & mandata aliaque ad Patriarchatum pertinentia ſcribere. ibid. pag. 107.

De Moſcorum Metropolita, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, Sacerdotibus, Habitu Sacerdotum, Abbatum & Priorum regulis, Epiſcoporum munere, veſtibus, Doctoribus Eccleſiæ, Concionatoribus, Monachis Benedicti, Monachis Eremitis. vide *Neugebaurium* cap. XIII. pag. 88. ad pag. 95. & *Olearium* pag.175.

Patriarchæ Moſcovitici parem cum Magno Duce Moſcoviæ in titulis dignationem, ſummamq; & *αὐτοκρατορικὴν* in rebus Eccleſiaſticis poteſtatem &c, lege apud *Olearium* l.c.pag.176.

Ad Cap. XLVIII. Et Cap. XLIX.

Si voluerint Diaconi fieri, uxores ducunt. Et cap. 49. Si contigerit Sacerdotis uxorem obire. Maritis ſacerdotio fungi concedunt, ſed monogamis duntaxat. Digamos enim

juxta

juxta Canonum præſcriptum ab officio ſuſpendunt. *Chytræus in oratione de ſtatu Eccleſiarum hoc tempore in Græcia* p. 23.

De Moſcovitarum Sacerdotibus refert *Olearius* l. c. p. 176. illos oportere matrimonium contrahere & quidem ducta virgine, non vidua, minus aliqua ſequioris famæ. Quodſi Sacerdoti moriatur uxor, altari amplius inſervire nequit, ſed ſolum in Eccleſia lectionis & cantationis officium præſtare poteſt. Neque ſecundam ſibi ſociare licet, niſi plane Sparta Eccleſiaſtica excidere & ſpirituali ordini velit valedicere, quod non raro apud ipſos uſu venit. Dictum enim Paulinum 1. Tim. 3. Epiſcopus ſit unius uxoris vir, ita interpretantur, quaſi Sacerdos neceſſario teneatur habere Vxorem; & non niſi unius uxoris vir eſſe queat; adeoque prima defuncta viduam vitam agere oporteat.

Homo ſecularis, ſi quartum duxerit uxorem &c. Hinc intelligere licet, qua ratione Demetrius ille, qui Patrum noſtrorum memoria Moſcoviæ Ducatum tanquam legitimus ſucceſſor affectavit & tandem etiam aſſecutus eſt. Parens ipſius Johannes Baſilides Magnus Dux Moſcoviæ, è prima conjuge Anaſtaſia duos filios indeptus, Johannem & Theodorum: illum acrem & impigrum, hunc ſtupidum & ad regni gubernacula inhabilem; Johannem ſcipione ferrato percuſſit, ita ut, magno licet cum Patris dolore, inde animam efflarit. Quo ſperato ſucceſſore orbatus, matrimonium aliquoties cum nobilibus quibusdam puellis repetiit, easque, ni intra menſes aliquot prolem conciperent, in

I mona-

monaſterium detruſit. Tandem ex ſeptima, quam id temporis cum Rex Stephanus feliciſſimæ memoriæ Vielicoluco in poteſtatem ſuam redacto ingentes in Moſcoviam copias admirabili cum terrore omnium circumduceret, duxit, filium Demetrium ſuſcepit. Cum verò Moſci matrimonii iterationem admodum deteſtentur, ac quartum, nedum ſeptimum pro illegitimo & Chriſtiano homine indigno habeant, Demetrius hic non admodum in precio habitus cum Matre in Ducatum Suſdalienſem ablegatus eſt, ibique à Præfecti ſui filio cultro læſus, miſerè periiſſe perhibetur. Alii tamen de eo aliter; qui ſcribunt, juſſu quidem Boriſſi Hodun, affinis Theodori filii Johannis Baſilidis & ejusdem ſucceſſoris, ne ipſi ad imperium, quod ob Affinis *αὐθεντίαν* jam ſpe devoraverat & poſtea etiam obtinuit, obſtaculo eſſet, cædi deſtinatum fuiſſe hunc Demetrium, ſed aſtu puerum ejusdem ætatis & vultu non abſimilem ſubornatum, ejus in locum interfectum eſſe. Interim hinc inde in monaſteriis apud ſuos educatum, in Ruſſiam tandem pervenit, fortunamque ſuam ac genus Conſtantino Viſniovecio Duci & dein Georgio Mniſchek Palatino Sendemirienſi indicavit, adeo conſtanter, ut quibusdam ſignis fidem plerisque faceret. A quibus aliquot millibus militum adjutus, in Moſcoviam contra Boriſſum contendit; ac initio quidem varia fortuna pugnans tandem Boriſſo repentina morte non ſine ſuſpicione veneni, dum exterorum Principum Legatis audiendis vacabat, extincto ipſam Moſcoviæ Metropolin cœpit ac ingenti populi ac-

cla-

clamatione magnus Dux ſalutatus & paulo poſt diademate inſignitus eſt. Quibus peractis & provinciis tranquillatis, legatum in Poloniam ad Regem miſit petitum, ut ſibi Marianam Georgii Mniſcii Palatini Sendomirienſis præclarè de ſe meriti filiam ducere uxorem liceret. Id quod etiam obtinuit, teſte Neugebauero Moſcoviæ cap.1.

Sicubi fortè à me aberratum fuerit, ignoſcite oro, Viri Reverendi, utpote qui ſapientiam vix ſummis labris deguſtavi. Digna ſanè profectò laude eſt Autoris noſtri hæc modeſtia. Quam & nos curtæ noſtræ ſupellectilis benè conſcii meritò imitantes, æquos & Benevolos Lectores judicesque nobis promittimus: Quibus cuncta, & in propriam omnigenam felicitatem, & in egregium publicum literarium vergentia incrementa ex animo optamus, precamur.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google